

**UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA
MARIBOR**

Diplomsko delo

**VLOGA POZAVAROVANJA
NA SLOVENSKEM IN EVROPSKEM TRGU**

The Role of Reinsurance in the Slovene and European Market

Kandidatka: Bernardka Valenko
Študentka rednega študija
Številka indeksa: 81641811
Program: visokošolski strokovni
Študijska smer: Finance in bančništvo
Mentor: dr. Timotej Jagrič, docent
Lektorica: prof. Milena Furek

Dornava, oktober 2010

Predgovor

Korenine zavarovalništva segajo več tisoč let nazaj, sodobno zavarovanje pa je resnično zacvetelo šele v zadnjih dveh stoletjih. Romantični časi kavarne angleškega gospoda Edwarda Lloydja so žal minili, na njihovo mesto pa so se ugnezdili mogočni zavarovalni koncerni, ki z ogromno finančno močjo prilivajo olje na globalizacijski ogenj. Ljudje množično sklepajo zavarovanja, še posebej, če imajo kaj pod palcem, tako da je povpraševanje po taki storitvi premo sorazmerno s stopnjo življenjskega standarda družbe. Sodoben človek se srečuje z zavarovanjem domala vedno, doma, na delu, med počitnicami, v času bolezni, ob rojstvu in smrti. Čedalje bolj se uveljavljajo podkovani in spretni zavarovalni posredniki (brokerji), ki so sposobni svetovati potrošnikom (zavarovalcem), katera zavarovanja potrebujejo in pri kom naj jih sklenejo. Pri tem igrajo zelo pomembno vlogo strokovnjaki moderne dobe, tako imenovani ocenjevalci izpostavljenosti zavarovalnih objektov (risk managerji), ki morajo s svojim interdisciplinarnim znanjem najbolje zaščititi zavarovalca, na drugi strani pa mu prihraniti čim več denarja. Podrobno morajo identificirati nevarnosti, ki prežijo na primer tovarno (požar, potres, poplava, vlom, stavka delavcev, obratovalni zastoj, nezgode pri delu, odškodninska odgovornost tretjim osebam itd.), jih oceniti (kakšna je na primer finančna izguba tovarne zaradi dvotedenske okvare turbine), izdelati predloge na njihovo nadziranje oziroma omejevanje (zlasti preventivni ukrepi) in končno predlagati možne oblike financiranja (na primer ustanovitev posebnega sklada, varčevanje pri bankah, zavarovanje, ustanovitev lastne zavarovalnice – captive). Slogan današnjih dni bi lahko bil, da se tisti, ki se spoštuje, ustrezno zavaruje, vendar le pri finančno varni zavarovalnici.

Zaradi želje zadovoljiti vedno bolj zahtevno stranko na eni strani ter na drugi strani dosegati dobre poslovne rezultate, ki jih zahtevajo lastniki, v praksi prihaja do korporacijske diverzifikacije, ki poleg večjega zadovoljstva enih in drugih prinaša tudi mnogo pasti. V želji posameznemu akterju, torej zavarovancu, deponentu oziroma investitorju, zagotoviti varnost ter predvsem ohraniti stabilno gospodarstvo so se po prvotni liberalizaciji in deregulaciji v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja pristojni nadzorniki začeli zavedati tudi nevarnosti takih povezovanj. Nastajajo velike in kompleksne finančne institucije, ki lahko dandanes vplivajo tudi na stabilnost države, celotne regije ali celo sveta.

Pozavarovalne posle lahko sklepa samo pozavarovalnica in sicer v obeh zavarovalnih skupinah. Zakon pravi, da lahko zavarovalnice opravljajo posle na indirektnen način. In kaj to pomeni? Indirektnen način naj bi pomenil, da lahko zavarovalnica sklepa posle tudi kot sozavarovanje ali kot fakultativno kvotno pozavarovanje. Da zavarovalnica lahko sklepa posle sozavarovanja, je povsem jasno, saj gre v skladu z obligacijskim zakonikom le za način (modus) sklepanja zavarovalne pogodbe. Kaj je zakonodajalec mislil s fakultativnim kvotnim pozavarovanjem, pa ni jasno. Niti pozavarovalna praksa, niti literatura pojma fakultativno kvotno pozavarovanje ne poznata. Tudi, če ta pojem obstoji, pa se lahko vprašamo, če zakonodajalec dovoljuje zavarovalnicam, da sklepajo pozavarovanja, zakaj to dovoljuje le za neko (sicer nenavadno) vrsto pozavarovanj. Če bi želel zakonodajalec dovoliti zavarovalnicam, da sklepajo pozavarovanja, bi to lahko izrecno napisali.

Zahvala

Svoje zadovoljstvo in navdih sem dobila na zame povsem novem področju, na področju zavarovalništva.

Tega dela ne bi bilo mogoče uresničiti brez strokovne podpore in dobronamernih nasvetov izr. prof. dr. Timoteja Jagriča, ki mu namenjam posebno zahvalo.

Prav tako ne bi bilo mogoče brez Zavarovalnice Maribor d. d., kjer sem dobila idejo za to področje.

Iskreno se zahvaljujem svoji družini, ki me spodbuja, podpira in daje energijo, s katero sem premagala mnoge krize ob nastajanju tega dela.

KAZALO:

1 UVOD	7
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	7
1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKEGA DELA	7
1.2.1 Namen	7
1.2.2 Cilji	7
1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE.....	7
1.4 PREDVIDENE METODE RAZISKOVANJA	8
1.5 PREDVIDENA SESTAVA POGLAVIJ	8
2. TEORETIČNA PREDSTAVITEV POZAVAROVANJA	9
2.1 POJEM POZAVAROVANJE.....	9
2.2 ZGODOVINA POZAVAROVANJA	12
2.2.1 Pozavarovanje na slovenskem prizorišču	12
2.2.2 Pozavarovanje na svetovnem prizorišču.....	14
2.2.3 Začetki aktivnega pozavarovanja v Sloveniji.....	17
2.3 VLOGA POZAVAROVANJA	17
2.4 OBLIKE POZAVAROVANJA.....	18
2.4.1 Obligatna oziroma obligatna pozavarovanja.....	19
2.4.2 Fakultativna pozavarovanja	20
2.5 MEŠANE OBLIKE POZAVAROVALNIH POGODB	21
2.5.1 Fakultativno-obligatno pozavarovanje	21
2.5.2 Pogodba o odprtem kritju	22
2.5.3 Pozavarovalni pool.....	22
2.5.3.1 Razlogi za nastanek poolov	22
2.6 AKTIVNO IN PASIVNO POZAVAROVANJE	23
2.7 NAČINI POZAVAROVANJA	23
2.7.1 Proporcionalna pozavarovanja	23
2.7.1.1 Kvotno pozavarovanje.....	24
2.7.1.2 Vsotno-presežkovno (ekscedentno) pozavarovanje.....	25
2.7.1.3 Kombinacija proporcionalnih pozavarovanj.....	26
2.7.1.3.1 Kvotno-ekscedentno pozavarovanje.....	26
2.7.2 Neproporcionalna pozavarovanja	26
2.7.2.1.1 Delitev škodno-presežkovnega pozavarovanja.....	27
2.7.2.1.2 Pozavarovanje letnega presežka škod.....	28
2.8 FUNKCIJE POZAVAROVANJA	28
2.8.1 Kapaciteta za velike predmete zavarovanja.....	28
2.8.2 Premijska kapaciteta.....	29
2.8.3 Stabilnost škodnega rezultata	29
2.8.4 Zavarovanje (zaščita) pred katastrofalnimi škodami.....	29
2.8.5 Svetovanje pri prevzemanju tveganj.....	29
2.8.6 Povečanje učinkovitosti poslovanja zavarovatelja.....	29
2.8.7 Opustitev zavarovalne vrste ali opustitev poslovanja na nekem teritoriju.....	30
2.9 RAZLIKE MED ZAVAROVANJEM IN POZAVAROVANJEM	31
2.9.1 Notranje in zunanje izravnavanje nevarnosti.....	32
2.9.1.1 Notranje izravnavanje nevarnosti	32
2.9.1.2 Zunanja izravnava nevarnosti	33
2.10 POZAVAROVALNO PRAVO	34
2.10.1 Pravni red Evropske unije.....	34
2.10.2 Statusno pozavarovalno pravo.....	34
2.10.3 Pogodbena pozavarovalno pravo	35
2.10.4 Sklenitev pozavarovalne pogodbe	35
2.10.4.1 Pogodbene stranke.....	35
2.10.4.2 Ponudba.....	35
2.10.4.3 Predmet in causa pogodba	39
2.10.4.4 Oblika.....	39
2.10.5 Trajanje pogodbe.....	40
2.10.6 Bistvene obveznosti pozavarovanca.....	40

2.10.6.1	Plačilo premije.....	41
2.10.7	<i>Bistvene obveznosti pozavarovalca</i>	41
2.10.7.1	Jamstvo za plačilo pozavarovalnine	41
2.10.7.2	Plačilo provizije.....	42
2.11	FINANČNO POZAVAROVANJE IN ALTERNATIVNI PRENOSI RIZIKOV (ART).....	43
2.11.1	<i>Finančno pozavarovanje</i>	43
2.11.1.1	Opredelitev pojma	43
2.11.2	<i>Pravni problemi finančnega pozavarovanja</i>	45
2.11.3	<i>Alternativni prenosi rizikov (ART)</i>	45
2.11.3.1	Značilnosti ART metod	46
2.11.3.2	Neučinkovitost tradicionalnih oblik pozavarovanja	47
2.11.3.3	Vrste metod alternativnih prenosov tveganj	48
2.11.4	<i>Prihodnost finančnega pozavarovanja in alternativnih prenosov tveganj</i>	49
2.11.4.1	Tveganje, specifično za posamezen prevzeti posel.....	49
2.11.4.1.1	Zavarovalno tveganje - tveganje pri prevzemanju rizikov.....	49
2.11.4.1.2	Kreditno tveganje.....	50
2.11.4.1.3	Naložbeno tveganje.....	50
2.11.4.1.4	Valutno tveganje	51
2.11.4.1.5	Časovno tveganje	51
2.11.4.2	Sistematično tveganje.....	51
2.11.4.2.1	Gibanje tržnih cen	51
2.11.4.2.2	Medsebojno vplivanje zavarovalnih in pozavarovalnih trgov	51
2.11.4.2.3	Plačilna nesposobnost večjega pozavarovalca	52
2.11.4.3	Sistemska tveganja.....	52
2.11.4.3.1	Obvladovanje tveganja pri pozavarovanju	52
2.11.5	<i>Predpisi in zakoni pozavarovalne zakonodaje</i>	54
2.11.5.1	Pravo Evropske unije obsega vse predpise, sodne odločbe	54
2.11.5.2	Zakon o zavarovalnicah.....	56
2.11.5.3	Zavarovalni in pozavarovalni pooli (49. člen).....	57
2.11.5.4	Cikličnost pozavarovalnih trgov.....	57
3	SLOVENSKI TRG POZAVAROVALNIC.....	59
3.1	POZAVAROVALNICA SAVA D. D.	60
3.1.1	<i>Predstavitev</i>	60
3.1.2	<i>Zgodovinski pregled pozavarovalnice Sava d.d.</i>	61
3.1.3	<i>Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice Sava</i>	62
3.1.4	<i>Dejavnost pozavarovanja v pozavarovalnici Sava</i>	63
3.1.5	<i>Kazalniki poslovanja pozavarovalnice Sava v obdobju 2005 do 2009</i>	64
3.1.5.1	Kosmate pozavarovalne premije pozavarovalnice Sava.....	64
3.1.5.2	Čiste pozavarovalne premije pozavarovalnice Sava.....	65
3.1.5.3	Kosmate škode pozavarovalnice Sava.....	66
3.1.5.4	Rezultati poslovanja	68
3.2	POZAVAROVALNICA TRIGLAV RE D. D.	70
3.2.1	<i>Predstavitev</i>	70
3.2.2	<i>Zgodovinski pregled pozavarovalnice Triglav, d. d.</i>	71
3.2.3	<i>Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice Triglav</i>	72
3.2.4	<i>Dejavnost pozavarovanja v pozavarovalnici Triglav Re</i>	72
3.2.5	<i>Kazalniki poslovanja pozavarovalnice Triglav v obdobju 2005 do 2009</i>	73
3.2.5.1	Kosmate pozavarovalne premije pozavarovalnice Triglav	73
3.2.5.2	Čiste pozavarovalne premije pozavarovalnice Triglav	74
3.2.5.3	Kosmate škode pozavarovalnice Triglav	74
3.2.5.4	Rezultati poslovanja	75
3.3	KRATEK POVZETEK SLOVENSKEGA TRGA POZAVAROVALNIC	77
4.	EVROPSKI TRG POZAVAROVALNIC	79
4.1	POZAVAROVALNICA SWISS RE	79
4.1.1	<i>Predstavitev</i>	79
4.1.2	<i>Zgodovinski pregled Swiss Re</i>	79
4.1.3	<i>Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice Swiss Re</i>	80
4.1.4	<i>Dejavnost pozavarovanja v Swiss Re</i>	81
4.1.5	<i>Kazalniki poslovanja Swiss Re v obdobju 2005 do 2009</i>	83

4.1.5.1 Neto zbrane premije	83
4.1.5.2 Bruto zbrane premije	87
4.1.5.3 Rezultat pozavarovanja	88
4.2 POZAVAROVALNICA MÜNICH RE	91
4.2.1 Predstavitev	91
4.2.2 Zgodovinski pregled <i>Münich Re</i>	91
4.2.3 Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice <i>Münich Re</i>	92
4.2.4 Dejavnost pozavarovanja v <i>Münich Re</i>	92
4.2.5 Kazalniki poslovanja v <i>Münich Re</i>	94
4.2.5.1 Neto premije.....	94
4.2.5.2 Bruto premije.....	94
4.2.5.3 Rezultat pozavarovanja	95
5. SKLEP.....	97
POVZETEK.....	99
SUMARY	99
SEZNAM LITERATURE IN VIROV	100
KAZALO TABEL	103
KAZALO SLIK	103

1 UVOD

1.1 Opredelitev problema

V diplomskem delu bomo predstavili vlogo pozavarovanj na slovenskem in evropskem trgu. Največji pomen pri tem lahko prav gotovo pripišemo temeljnemu področju zavarovalnic, ki v svoji institucionalni funkciji zagotavljajo finančno varovanje subjektov. Aktivno obvladovanje tega položaja poslovnega subjekta pa je tisto področje diplomske naloge, ki ga morajo tudi zavarovalne finančne institucije vključiti v svoje poslovanje, da lahko s svojo poslovno politiko zagotavljajo temeljno varovanje ter se hkrati vključujejo kot pomembni naložbeniki na sodobne finančne trge.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

1.2.1 Namen

Namen diplomskega dela je osvetliti nekatere značilnosti pozavarovanja ter zapletov, ki se pojavljajo na slovenskem in evropskem trgu. Po predstavitvi pojma oblik (obligatna, fakultativna) in načinov pozavarovanja (proporcionalna, neproporcionalna) je na kratko prikazana zgodovina pozavarovanja tako na tujih kot domačih tleh, saj sedanost napreduje na podlagi dosežkov preteklosti in prihodnost bo bržkone prav tako napredovala na podlagi dosežkov sedanosti. Govor je tudi o obvladovanju tveganja pri pozavarovanju, opisane so pozavarovalne pogodbe, del pa pripišemo tudi riziku pri pozavarovanju.

1.2.2 Cilji

Cilj diplomskega dela je zatorej proučiti teoretično področje pozavarovanja in na koncu pridobljena spoznanja na slovenskem in evropskem trgu pozavarovalnic.

1.3 Predpostavke in omejitve

Temeljna predpostavka diplomskega dela je, da je slovenski zavarovalniški trg majhen v primerjavi z večino svetovnih zavarovalniških trgov, vendar po razvitosti prekaša marsikateri večji zavarovalniški trg. Tudi pozavarovalna dejavnost v Sloveniji ni v slabem položaju ter se počasi približuje razvoju razvitih držav. V svetovnem pozavarovalništvu se močno odraža naraščanje nevarnostnih dogodkov, predvsem tistih, ki jih povzroča človek, kar vpliva na dosežene rezultate pozavarovalnic. Trendi v svetovnem zavarovalništvu nudijo skoraj idealne pogoje za razvoj alternativnih prenosov tveganj.

Predpostavljamo, da so za primerjavo na slovenskem in evropskem trgu posamezno za vsak trg dve pozavarovalnici dovolj, da bomo na podlagi teh analiz lahko dobili zadovoljive sklepe oziroma skupne značilnosti in razlike med njimi.

Pri proučevanju nastalih problemov smo se soočili z nekaterimi omejitvami. Na voljo je bilo premalo dostopne in razpoložljive slovenske in tuje literature. Omejuje nas nezadostno poznavanje tujih strokovnih izrazov in nedostopnost nekaterih virov informacij.

Analizo evropskega trga pozavarovalnic smo omejili le na dve pozavarovalnici, pri čemer smo upoštevali, da imata v Evropi velik tržni delež.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

Diplomsko delo temelji na komparativno statični raziskavi, saj bomo primerjali in analizirali slovenski in evropski pozavarovalni trg v določenem obdobju.

V prvem delu bomo uporabili deskriptivni pristop, kjer se bomo seznanili s pozavarovanjem nasploh, nato bomo prešli na analitični pristop k raziskovanju, kjer bomo analizirali posamezne pozavarovalnice in skupne premije ter na podlagi te analize povzeli skupne značilnosti analiziranih pozavarovalnih premij.

Znotraj deskriptivnega pristopa raziskovanja bomo uporabili predvsem metodo kompilacije oziroma povzemanja, metodo deskripcije in tudi komparativno metodo. Pri analitičnem pristopu bomo s pomočjo pridobljenih teoretičnih spoznanj izvedli analizo pozavarovalnega trga in ga na koncu našega dela še primerjali s pomočjo komparativne metode.

Pri diplomskem delu sem uporabila izkušnje iz svojega dela v zavarovalništvu na področju odškodnin.

1.5 Predvidena sestava poglavij

Diplomsko delo je členjeno v tri povezane tematske sklope.

V prvem delu je najprej usmerjena v splošno določitev pomena pozavarovanja, nato podaja splošen zgodovinski pregled. Prehajamo na pozavarovalni odnos med pozavarovancem in pozavarovateljem, ki nastane s sklenitvijo pozavarovalne pogodbe, in sicer ločimo predvsem fakultativne in obvezne pozavarovalne pogodbe, v našem razmišljanju se bomo omejili tudi na delitev načinov pozavarovanja. Poznamo proporcionalne, ki se delijo v enakem razmerju, in neproporcionalne, med katerimi ločimo predvsem škodno-presežkovna pozavarovanja in pozavarovanja letnega presežka škod.

Osrednji del diplomske naloge je namenjen vlogi pozavarovanj na slovenskih tleh. Pri tem sta izpostavljeni dve največji in edini slovenski pozavarovalnici, to sta Pozavarovalnica Sava d. d in Pozavarovalnica Triglav Re d. d.

V tretjem delu diplomske naloge konkretiziramo spoznanja pozavarovalnic na evropskem trgu. Podrobneje spoznamo evropsko švicarsko pozavarovalnico Swiss Re in največjo nemško pozavarovalnico München Re.

2. TEORETIČNA PREDSTAVITEV POZAVAROVANJA

2.1 Pojem pozavarovanje

Ekonomisti, vedenjski znanstveniki, zavarovalni teoretiki, statistiki in aktuarji imajo vsak svoj koncept pozavarovanja, ki izhaja iz različnih pogledov in stališč na vprašanje, kaj natančno pomeni beseda pozavarovanje.

Pozavarovanje (Reinsurance) je zavarovanje presežkov iznad stopnje lastnega izravnovanja nevarnosti ene zavarovalnice pri drugi zavarovalnici, registrirani za aktivno pozavarovanje (5. odst. 2. člena ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Pozavarovanje je torej nadaljevanje zavarovanja na višji ravni. Čeprav neposredno izhaja iz zavarovanja in ga v splošnem pogovornem jeziku celo štejemo med zavarovanje, ima poleg mnogih podobnosti z zavarovanjem tudi posebnosti.

Tudi pozavarovanje je v izravnavanju nevarnosti omejeno, zmogljivosti notranjega izravnovanja so odvisne od istih elementov kot pri zavarovanju, pozavarovalne skupnosti oziroma pozavarovalnice si prav tako določajo lastne tablice maksimalnega kritja pozavarovanja oziroma lastne maksimalne samopridržaje po približno enakih načelih kot zavarovalnice. Na ta način skrbijo za lastno gospodarsko varnost, za časovno izravnavanje nevarnosti morajo s primernimi varnostnimi rezervami skrbeti tudi pozavarovalnice (Flis 1999, 481).

Stopnja lastnega izravnovanja nevarnosti oziroma zmogljivosti izravnovanja nevarnosti¹ posamezne zavarovalnice, ki je določena s tabelami maksimalnega kritja, je odvisna predvsem od velikosti in homogenosti njenega portfelja, prostorske razpršenosti zavarovanih objektov ter zbranih zavarovalno-tehničnih rezervacij. Delež nevarnosti, ki ga zavarovalnica sama izravnava, se pri proporcionalnih pozavarovanjih imenuje samopridržaj ali lastni delež (self retention), pri neproporcionalnih pa prioriteta (priority), ki je nekakšna odbitna franšiza zavarovalnice. Lastni delež je navadno določen po objektu (na primer tovarni), včasih pa tudi po dogodku (na primer pri zavarovanju pred odgovornostjo) (Boncelj 1983,183).

Ko zavarovalnica izčrpa notranjo izravnavo, lahko v primeru rizikov (nevarnosti), ki presegajo njene zmogljivosti, presežke cedira (to cede) ter tako poseže po zunanji izravnavi v obliki pozavarovanja. Tedaj postane zavarovatelj pozavarovanec (reinsured) oziroma cedent (ceding company), ki je zavarovan pri pozavarovatelju (reinsurer) oziroma pozavarovalnici (reinsurance company), ta pa lahko presežke iznad svojih zmogljivosti kot retrocedent (retroceding company) ponovno pozavaruje pri drugi pozavarovalnici oziroma jih retrocedira retrocesionarju. Takšno »pozavarovanje pozavarovanja« ali »zavarovanje pozavarovalnice« imenujemo retrocesija (retrocession). Z drugimi besedami, pozavarovanje je vertikalno ustvarjanje gospodarske varnosti z (ponovnim, dodatnim) izravnavanjem gospodarskih nevarnosti (Pavliha et al. 2007, 324).

¹ V SSKJ ugotovimo, kaj na splošno pomeni izraz izravnavanje – je glagolnik od glagola izravnovati. Pri tem glagolu najdemo za naš primer primerno pojasnilo, in sicer »povzročiti, da je nekaj v ravnovesju«; v nadaljevanju pa še primer z ekonomskega področja »izravnovati plačilno bilanco«.

Pozavarovanje je opredeljeno v prvem odstavku 779. člena nemškega Trgovinskega zakonika (nem. Handelsgesetzbuch), ki pravi: »Pozavarovanje je zavarovanje nevarnosti, ki jih je prevzela zavarovalnica« (Flis 1995b, 394).

Pozavarovanje je torej zavarovanje zavarovateljev. Bistveni elementi navedenih definicij pozavarovanja so (Flis 1995b, 394):

- pri pozavarovanju gre za pravo zavarovanje, ne pa, kot so mislili nekoč, za neke vrste družbeno pogodbo,
- nevarnost, ki jo prevzame zavarovalnica (izvirno ali prvobitno tveganje), je bistveni predmet pozavarovalne pogodbe. Stranska predmeta sta lahko še valutno in transferno tveganje v mednarodnem prometu,
- pogodbeni partner je lahko le neki drug zavarovatelj. Med pozavarovalnico in zavarovanci ni nobene zveze, pri nekaterih oblikah sozavarovanja pa je to nujni sestavni del sozavarovalnih odnosov.

Različni avtorji imajo seveda različne poglede na pozavarovanje. Tako Manes (1877) pozavarovanje predstavi kot sekundarno delitev, za katero zavarovalec ne ve, saj med zavarovalcem in pozavarovateljem ni nobenega pogodbenega razmerja. To je pomembna razlika med sozavarovanjem in pozavarovanjem, torej po stari nedokumentirani dikciji, med horizontalno in vertikalno delitvijo. Gürtler (1899) navaja, da je pozavarovanje vedno škodno ali interesno zavarovanje, tudi, ko so pozavarovana osebna zavarovanja. Pozavarovanje namreč ščiti, varuje cedenta pred izgubami, ki bi nastale, ker v svojem portfelju ne more doseči zadostnega izravnavanja nevarnosti, torej vedno krije oziroma ščiti škodo ali interes in ne vsoto (Flis 1995b, 395).

Gerathewohl (1929) takoj na začetku svoje obsežne študije o pozavarovanju v dveh knjigah ugotavlja: »Pozavarovanje vedno pojmovno predpostavlja obstoj zavarovanja. Kakorkoli že ocenjujemo pravno naravo pozavarovanja, o tem, da brez obstoja zavarovanja pozavarovanje ni možno, obstaja splošno soglasje«. Tudi k zavarovanju vrinjena predpona »po«, ki jo ta avtor na tem mestu zavestno loči od »zavanja«, kaže na to, da je pozavarovanje lahko le nadaljevanje zavarovanja, da lahko le njemu sledi (Flis, 1999, 519).

Farny (1967) povsem na kratko opredeli pozavarovanje kot »sklenitev zavarovanja prvozavarovatelja pri pozavarovatelju cesionarju«. Izraz prvozavarovatelj je v vseh jezikih neroden, okorel izraz, zato se zanj na splošno uporablja izraz cedent, prvozavarovatelj pa le izjemoma, kadar hoče izmed mnogih zavarovateljev posebej poudariti tistega prvobitnega zavarovatelja, ki je bil prvi pri konkretnem zavarovalnem poslu (Flis, 1999, 519).

Starejši pisec Ehrenberg (1922) opredeljuje pozavarovanje, ki ga navaja Herrmannsdorfer: »S pozavarovanjem je uresničen tehnični ideal vsakega zavarovanja v najboljši, še predstavljeni stopnji popolnosti, atomizacija, niveliranje in homogenizacija rizikov. Pozavarovanje vedno bolj postaja hrbtnica vseh zavarovalnih vrst. S tem pozavarovanje dokončuje stremljenje zavarovanja, da bi nevarnost s skupnimi napori porazdelili na dovolj ramen, da bi v okviru tega kroga bilo delovanje slučaja do meja merljive zakonitosti izključeno in bi bili tudi najtežji riziki obvladani brez občutne obremenitve posameznika (Flis 1999, 520).

V teoriji lahko najdemo več bolj ali manj posrečenih pravnih tolmačenj pozavarovanja, ki ga primerjajo ali celo enačijo z zastopanjem, komisijo, poroštvom, civilnopravno družbeno pogodbo, cesijo, novacijo in podobno. Jankovec pravilno ugotavlja, da je pozavarovanje posebna oblika zavarovanja, kjer se ena stranka zaveže, da bo plačala premijo, druga pa obljubi plačilo dogovorjene vsote (pozavarovalnine) v primeru uresničitve nevarnosti (Pavliha, 2000, 329).

Na koncu navajamo še Flisovo opredelitev pozavarovanja: »Pozavarovanje pomeni vertikalno delitev nevarnosti, ki zagotavlja ustvarjanje večjih nevarnostnih skupin in boljšo razpršitev tveganj v prostoru in času« (Flis 1995b, 395).

Boncelj definira pozavarovanje podobno: »Pozavarovanje je zavarovanje ene zavarovalnice pri drugi, glede nekega dela, neposredno od nevarnostnega subjekta² prevzete konkretne gospodarske dejavnosti« (Boncelj 1983, 22).

Pozavarovanje dejansko temelji predvsem na zaupanju; zelo pomembno je tudi osebno poznanstvo odgovornih sodelavcev cedenta in pozavarovatelja in nujni so občasni stiki, izmenjava informacij, tolmačenje pozavarovalnih statistik in bilančnih postavk, s čimer se medsebojno zaupanje poslovnih partnerjev le še krepi. Zaupanja v pozavarovalnem poslovanju si ni tako lahko pridobiti, potrebno je solidno, vestno, strokovno vodeno poslovanje in seveda tudi tehnični rezultati v razumnih mejah. Kot skrajno posledico pa ima pozavarovatelj pri cedentu, ki je pri njem izgubil zaupanje, še vedno možnost pozavarovanje odpovedati praviloma 3 mesece pred vsakoletno skadenco. Seveda slabo kaže vsaki zavarovalnici oziroma pozavarovalnici, ki se pojavi na tako imenovani črni listi; izgubljeno zaupanje si je namreč težko znova pridobiti (Flis 1995a, 211).

Zavarovalnica mora s pozavarovanjem kriti tisti del v zavarovanje prevzetih nevarnosti, ki po tabelah maksimalnega kritja presegajo lastne deleže v izravnavanju nevarnosti (134. člen ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

² Nevarnostni subjekt je vsak objekt, ki je v gospodarski nevarnosti v stanju, v katerem se lahko na njem ali zaradi njega uresniči gospodarska nevarnost v nevarnostnem dogodku in v gospodarski škodi (Boncelj 1983, 42).

2.2 Zgodovina pozavarovanja

2.2.1 Pozavarovanje na slovenskem prizorišču

Mednarodna pozavarovalna dejavnost je začela cveteti šele v drugi polovici 19. stoletja, v Sloveniji pa nič prej kot v sedemdesetih letih 20. stoletja. (Pavliha 1995b, 685)

Pred drugo svetovno vojno so se na območju Kraljevine Jugoslavije s pozavarovanjem ukvarjale v večini tuje zavarovalne družbe, bodisi preko svojih podružnic ali preko naših zavarovalnic s tujim kapitalom (Pavliha, 1995b, 684). Tako je na primer Vzajemna zavarovalnica (prva slovenska zavarovalnica, nastala 14. aprila 1900) leta 1902 sklenila kvotno pozavarovalno pogodbo s Prvo češko pozavarovalno banko iz Prage, leta 1908 pa se je zaradi težav s to pozavarovalnico preusmerila na Swiss Re v Zürichu. Po prvi svetovni vojni je Vzajemna zavarovalnica ponovno sklenila pozavarovalno pogodbo s Prvo češko in ostala njena partnerica do druge svetovne vojne (Pavliha et al. 2007, 327). V tem času je pri nas poleg Vzajemne zavarovalnice poslovalo še triindvajset organizacijskih enot tujih zavarovalnic (Škufca 2000, 64).

Obdobje po koncu prve svetovne vojne je močno zaznamoval razpad avstro-ogrske monarhije in ustanovitev Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, kar pa je imelo posledice tudi v zavarovalstvu. Svojevrsten mejnik je bila leta 1937 sprejeta Uredba o nadzoru zavarovalnic, ki je rešila do tedaj neurejeno varstvo zavarovancev in predstavlja zametke državnega zavarovalnega nadzora (Škufca 2000, 67).

Tudi po drugi svetovni vojni smo imeli pozavarovalne pogodbe le v poslovnih odnosih s tujino, sklepal pa jih je znameniti DOZ (Državni osiguravajoči zavod). Pozneje, po letu 1960, je prišlo do sklenitve pozavarovalnih pogodb med Jugoslovansko zavarovalno skupnostjo ter posameznimi zavarovalnimi skupnostmi v zvezi z riziki, ki so bili pozavarovani v tujini (mednarodna transportna in kreditna zavarovanja ter podobno) (Gorišek, 1994, 716).

V državi ni poslovala nobena pozavarovalnica, zato so morale zavarovalnice pozavarovati svoj portfelj pri pozavarovalnicah v tujini. Po podatkih Zveze zavarovalnic v Kraljevini Jugoslaviji je bila v leti 1938 pozavarovalna premija kar 54 odstotkov od plačane neto zavarovalne premije. Tako visok delež pozavarovalne premije je bil povod za namero države, da ustanovi državno pozavarovalnico, s katero naj bi se preprečil visok odliv kapitala v tujino in dosegli boljši pozavarovalni pogoji. Proti tej nameri je nastopilo Združenje zavarovalnic Kraljevine Jugoslavije, ki je dokazovalo na podlagi podatkov iz 1938, da so zavarovalnice od tujih pozavarovateljev prejele več, kot je bila pozavarovalna premija (64-odstotni delež v škodah, 35-odstotna provizija ter 4,5-odstotni gasilski prispevek). Na podlagi podatkov iz več let so trdili, da bi bil učinek države pozavarovalnice na odliv denarja v tujino zelo majhen, ob tem pa bi se država spustila v zelo »hazardni eksperiment«, ki bi dezorganiziral privatno zasebno zavarovalstvo. Za Združenje zavarovalnic je bila sprejemljiva le ideja o ustanovitvi pozavarovalnice v državi, pri kateri se ne bi bilo treba obvezno pozavarovati. V dopisu ministru za trgovino je združenje navajalo toliko negativnih podatkov o primernosti ustanovitve pozavarovalnice v državi in nizkih dobičkih tujih pozavarovalnic, kar ne opravičuje ustanovitve

pozavarovalnice. Vzrok za tako negativno stališče zavarovalnic so bile zelo verjetno velike pozavarovalne provizije, ki so jih priznavale tuje pozavarovalnice, s katerimi so domače zavarovalnice krile visoke stroške poslovanja, kakor tudi lastniška sestava zavarovalnic državi, saj jih je bila večina v tuji lasti. Prav gotovo so imele tuje pozavarovalnice ter domače zavarovalnice v tuji lasti dolgoročno pozitiven rezultat, sicer ne bi sklepale pozavarovalnih pogodb (Škufca 2003, 137).

Po okupaciji Jugoslavije leta 1941 je nova oblast z odlokom AVNOJA v novembru 1944 podržavila imetje sovražnih držav in njihovih državljanov. Podržavljene zavarovalnice so bile marca 1945 združene v Državni zavod za zavarovanje in pozavarovanje. Poslovanje domačih zavarovalnic je bilo omejeno le na zasebni sektor. Zaradi omejene možnosti sklepanja zavarovanj se julija 1945 Vzajemna zavarovalnica preimenuje v Zavarovalni zavod Slovenije in se priključi Državnemu zavarovalnemu zavodu (Škufca 2000, 67).

Zgodovina izvirnega slovenskega pozavarovanja se pravzaprav začne šele s sklepom šestega rednega zbora Zavarovalnice Sava v marcu 1972, na podlagi katerega se je od 1. januarja 1973 Sava ukvarjala tudi z aktivnim pozavarovanjem. Poznejši razvoj pozavarovanja lahko razdelimo na pet obdobj (Flis 1995a, 166).

V prvem obdobju je do leta 1975 »pozavarovalnica« delovala kot del zavarovalnice, po uveljavitvi nove ustave pa od septembra 1975 kot samostojna rizična skupnost za pozavarovanje v okviru reorganizirane Zavarovalne in pozavarovalne skupnosti Sava (Pavliha 1995, 685).

Po Flisu lahko povzamemo, da se je prvo obdobje končalo po sprejemu novega zakona o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja leta 1976, ko je bil sklenjen samoupravni sporazum o ustanavljanju in oblikovanju medsebojnih razmerij v Pozavarovalni skupnosti Sava. Sistemski zakon je med drugimi uvedel novost, da lahko zavarovalne skupnosti opravljajo le zavarovalne, pozavarovalne skupnosti pa samo pozavarovalne posle, kar pomeni začetek drugega obdobja slovenskega pozavarovanja (Flis 1995a, 125).

Tretje obdobje je zakoličil zakon o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja iz leta 1990, na podlagi katerega se je Pozavarovalna skupnost Sava preoblikovala v delniško družbo s firmo Pozavarovalnice SAVA, d.d. (skrajšano SAVA-RE, d.d.), pozneje pa sta nastala tudi Pozavarovalnica Inter, d.d. (1991) – kasneje ukinjena in Pool za zavarovanje in pozavarovanje jedrskih nevarnosti GIZ (Pavliha 1995, 685).

Zakon o zavarovalnicah iz leta 1994, ki je razveljavil nekdanji jugoslovanski zakon, je glasnik četrtega obdobja slovenskega pozavarovanja. Za zakon je bilo med drugim značilno, da je predpisoval obvezno izkoriščanje domačih pozavarovalnih zmogljivosti, zavarovalna delniška družba z večinskim ali kontrolnim deležem tujega kapitala pa se ni smela ukvarjati s pozavarovalnimi posli niti ustanoviti pozavarovalnice. V tem obdobju je bila ustanovljena Pozavarovalnica Triglav Re, d.d. (Končina 1994, 3).

Peto obdobje se je začelo s sprejemom zakona o zavarovalništvu (2000), ki prinaša sprostitev pozavarovalnega poslovanja. To pomeni, da se lahko domače zavarovalnice pozavarujejo pri katerikoli domači ali tuji pozavarovalnici. Zavarovalnice s sedežem v

drugih državah članicah lahko opravljajo posle v Sloveniji neposredno, z ustanovitvijo podružnice ali z ustanovitvijo pozavarovalnice. Tuje pozavarovalnice pa lahko v Sloveniji bodisi ustanovijo pozavarovalnico, bodisi poslujejo prek svoje podružnice. V slovenski pozavarovalni praksi, ki je tesno povezana s tujimi trgi, so zdaj dobro znane bolj ali manj vse oblike in načini pozavarovalnega kritja (Mežnar et al. 1996, 19).

2.2.2 Pozavarovanje na svetovnem prizorišču

Razcvet trgovanja in gospodarstva v poznem srednjem veku je spremenil zavarovanje v komercialno dejavnost. Zavarovatelji tega časa pri poslovanju niso uporabljali statističnih podatkov in upoštevali verjetnostni račun, ampak so se zanašali zgolj na lastno (subjektivno) oceno tveganja. Pri mnogih se je kasneje izkazalo, da so prevzeli preveliko tveganje. Da bi se zavarovali pred tem, so kmalu začeli prenašati del ali celotno tveganje na drugega zavarovatelja (pozavarovanje). Poleg pozavarovanja, ki se je v tistem času sklepalo le v fakultativni obliki in je krilo le individualna tveganja, so kot instrument delitve tveganj uporabljali sozavarovanje (Hiltmann 2002, 6).

Zgodovinarji in pozavarovalni strokovnjaki ne morejo z gotovostjo povedati, kdaj se je prvič pojavilo pozavarovanje, čeprav je mogoče domnevati, da se je začelo razvijati kmalu po nastanku zavarovalne dejavnosti. Najstarejši primer pozavarovanja verjetno sega v leto 1370, ko je pri pomorskem potovanju iz Genove v Sluys zavarovatelj pozavaroval nevarnejši del poti od Cadiza do Sluysa, sam pa je obdržal (v lastni izravnavi) varnejše potovanje po Sredozemskem morju. V naslednjih stoletjih se je pozavarovanje sklepalo izključno v fakultativni obliki, pomorsko pozavarovanje pa je bilo zaradi pogostih špekulacij v Angliji od leta 1746 do 1864 celo prepovedano. Prvo pozavarovalno obligatno pogodbo sta 15. decembra 1821 sklenili francoska Compagnie Royale in belgijska Compagnie des Proprietaires Reunis. Leta 1824 so takšno pogodbo dobili tudi Angleži in sicer med Imperial of London in La Nationale of Paris. Katastrofalni požar v Hamburgu leta 1842 in nezadostne rezerve za pokritje nastale škode Hamburškega požarnega sklada sta botrovala ustanovitvi pozavarovalnice Cologne Reinsurance Company. Najstarejša profesionalna pozavarovalnica Cologne Re je bila ustanovljena leta 1846 v Nemčiji, sledila pa ji je vrsta drugih pozavarovalnic, na primer švicarska Swiss Re leta 1863, Aachen Re leta 1853, Frankfurt Re 1857 in še vedno največja pozavarovalnica na svetu Munich Re leta 1880.

Ustanavljanje profesionalnih podjetij, specializiranih za pozavarovanje, je imelo pomemben vpliv tako na poslovanje zavarovalnic, kot tudi na razvoj celotne industrije. Pozavarovanje je odpravljalo nevarnost, da bi partner soudeležen pri sozavarovanju zlorabil poznavanje podatkov o poslovanju ostalih zavarovateljev za nepošteno konkuriranje. Razvile so se nove pozavarovalne vrste, razpršitev tveganj je postala s širitvijo pozavarovanja na mednarodne trge učinkovitejša, pozavarovalnice pa so pridobile dragocene mednarodne izkušnje. Vse to naštetu je izboljšalo pozavarovalno kritje ter pogoje pozavarovanja.

Obdobje med obema vojnoma sta zaznamovala predvsem pojav hiperinflacije v Nemčiji v letih od 1919 do 1924 in zlom borze v New Yorku leta 1929 (t.i. črni petek). Razvrednotenje nemške valute je najbolj prizadelo večinoma le nemške pozavarovalnice,

ki so tako ostale brez potrebnih rezerv, izgubile pa so tudi povezave s tujino. Svetovna gospodarska kriza, ki jo je sprožil »črni petek na Wall Streetu«, pa je močno prizadela vse svetovne pozavarovalnice. V teh težkih gospodarskih okoliščinah se je najbolj znašla pozavarovalnica Swiss Re, ki je takrat postala vodilna pozavarovalnica na svetu.

Po drugi svetovni vojni so v pozavarovanju nastale bistvene spremembe. V vzhodno evropskih državah so z ustanovitvijo Vzhodnega bloka nacionalizirali pozavarovalnice ter prekinili poslovne stike z zahodnimi pozavarovalnicami. To je zopet najbolj prizadelo nemške pozavarovalnice, ki so prej imele močne poslovne povezave s temi državami. Priložnost za širitev na nove trge je za večino pozavarovalnic pomenila dekolonizacija Afrike in Azije.

V dvajsetem stoletju je močno poraslo število profesionalnih pozavarovateljev v številnih državah povsod po svetu. Prav tako se zavarovatelji bolj intenzivno poslužujejo pozavarovalnih aktivnosti. Danes po svetu posluje približno 200 profesionalnih (specializiranih) pozavarovateljev. Veliko število zavarovateljev in pozavarovateljev je dokaz, da pomlad te panoge, ki se je začela z razcvetom industrijske revolucije v devetnajstem stoletju, še ni končana. Danes, v enaindvajsetem stoletju, se predvsem evropska zavarovalna panoga sooča z novim razvojem. Liberalizacija kot rezultat enotnega evropskega trga prinaša izginjanje strogo nadzorovanega in nacionalno reguliranega sistema, ki je obstajal mnogo generacij. Današnja deregulacija zavarovalne panoge pa vodi k močnejši konkurenci.

V obdobju od 1998 do 2000 je bil pozavarovalni trg dokaj enoličen, nezanimiv in pust. Razloge za to gre iskati v okrepitvi zavarovalne panoge in v vsesplošno nizkem inflacijskem okolju, ki je dokaj oslabilo rast. V takih razmerah je bilo v preteklih letih opaziti povečanje proporcionalnih zavarovanj. To se je zgodilo kot posledica poslovanja pozavarovalnic, ki so kvaliteto pri prevzemu tveganj žrtvovale zato, da bi zadržale ključne kliente (Watson, 2000, 22). Nato je po začetnem olajšanju zaradi neproblematičnega prehoda v leto 2000 globalna pozavarovalna panoga objavila najslabši skupni rezultat po letu 1992, ko je po obalah Floride pustošil hurikan Andrew. Začuda je bil rezultat objavljen v letu, ko ni bilo nobenih večjih škodnih dogodkov. Razlog zanj je bilo pozno poročanje o škodah, ki so zaradi neurij v Evropi nastale konec leta 1999. Pri nemalo pozavarovateljih je zaradi izgub prišlo do povišanja cene (Stephen, 2005, 9). Rast cen, ki se je pričela v letu 2000, je dodatno poudarila ogromna izguba zaradi terorističnih napadov 11.09.2001. Ob nastali situaciji, ko so cene pričele rasti, so zavarovatelji, želeč obdržati konstantne pozavarovalne izdatke, skušali zmanjšati obseg pogodb. Napetim dogodkom je sledilo blago leto in pol, saj sta bila z globalnega vidika leto 2002 in polovica leta 2003 v škodnem pogledu zelo blaga in sta tako obdržala finančne pritiske na pozavarovalnice (Carpenter 2003, 1).

V devetdesetih letih se je število pozavarovalnic po vsem svetu znatno skrčilo, pozavarovalniški posel pa je postal očitno skoncentriran. Velika podjetja so kljub izgubam še vedno obvladovala tržišče. Še več, očitno je postal trend v smeri združevanja, še zlasti zaradi vse bolj kompleksnih kritij. Male in srednje pozavarovalnice tako dostikrat niso zmogle slediti vse večjim zahtevam svojih strank (KPMG, 2002, 29). Leto 1995 je bilo začetek večjih združevanj in prevzemov, ki so se nato nadaljevali še nekaj let. General Re je prevzel Cologne Re in ERC je naslednje leto dvorila Frankoni. München Re je kupila

American Re, Swiss Re pa je prevzela Mercantile & General in Unione Italiana (Shapiro 1999, 33).

Tako je leta 1997 pet največjih pozavarovalnic na svetu obvladovalo malo manj kot 19 odstotkov svetovnega pozavarovalnega trga. Do konca leta 2003 naj bi ta delež narasel na dobrih 32 odstotkov svetovnega tržišča (Global Reinsurance Highlights – Special Edition 2005, 21).

Raziskava, ki jo je revija Reinsurance pripravila za največjih 40 pozavarovalnic v letih od 1994 do 2003, je pokazala, da so izbrane pozavarovalnice v prvih devetih letih v povprečju poslovale z zavarovalno-tehnično izgubo. Leta 2001 je ta znašala celo 29,6 odstotkov. Uspešnost pozavarovalnic je bila tako vse bolj odvisna od investicijskih vlaganj oz. od donosa naložb. Po podatkih Swiss Re so leta 1997 direktni zavarovatelji po vsem svetu pozavarovalnicam cedirali 125 milijard USD premij, leta 2003 pa so le-te znašale že 175,5 milijard USD. Na osnovi podatkov te raziskave ugotovimo, da 83 odstotkov celotne zbrane pozavarovalne premije odpade na premoženje, 17 odstotkov pa predstavljajo življenjska in zdravstvena zavarovanja. Premoženske pozavarovalne premije predstavljajo v letu 1997 14 % zbrane zavarovalne premije, kar znaša 103 milijarde USD in 13,7 odstotkov (146 milijarde USD) v letu 2003. Pri življenjskih in zdravstvenih zavarovanjih je ta odstotek očitno manjši – 1,5 odstotkov (22 milijard USD) v letu 1997 in 1,9 odstotkov (29,5 milijard USD) v letu 2003. Potrebno je tudi poudariti, da imajo življenjska zavarovanja v sklopu cediranih premij vsako leto večji delež (Swiss Re 2005, 18).

Porast v življenjskem pozavarovanju je dokaj nov trend. Življenjski sektor naj bi naraščal za vsaj 15 odstotkov letno. Nekateri eksperti trdijo, da naj bi se omenjena rast gibala celo pri 30 odstotkov (Baylis, 2000, 3). 75-80 odstotkov življenjskih in zdravstvenih pozavarovanj je sklenjenih po načinu proporcionalnega kritja (natančneje kot kvotna pozavarovanja). Obseg življenjskih in zdravstvenih pozavarovanj je nižji kot pri pozavarovanju premoženja, kajti običajno sta pozavarovana le umrljivost in invalidnost, medtem ko velik del preostalega posla pridržijo zavarovalnice. Tržni delež 10-ih največjih pozavarovalnic je z vidika prevzetih premij približno 54 odstotkov (Swiss Re 2005, 4), vendar je pri tem potrebno upoštevati, da se ta podatek po državah očitno razlikuje.

Zanimanje za življenjsko in zdravstveno pozavarovanje je poraslo zlasti zato, ker je svetovna ekonomija pred nekaj leti dosegla visoke ravni gospodarske rasti in so ljudje svoje prihranke vlagali v te vrste zavarovanj. Poleg tega pa mnoge socialne države nimajo več zmožnosti oziroma imajo težave pri kritju zdravstvenega zavarovanja in pokojninskih izplačilih.

2.2.3 Začetki aktivnega pozavarovanja v Sloveniji

Zbor nekdanje Zavarovalnice Sava je na predlog njenega delavskega sveta na svojem zasedanju 14.3.1972 sprejel sklep o razširitvi njenega poslovanja na aktivno pozavarovanje doma in v tujini za vse zavarovalne vrste v domači in v tuji valuti (Flis 1995a, 166).

To je pomembna odločitev najvišjega samoupravnega organa Zavarovalnice Sava. Poslovanje na področju aktivnega pozavarovanja se je pričelo 1.1.1973. Vmesni čas je bil potreben za organizacijske in kadrovske priprave, predvsem pa za izpolnitev temeljnega pogoja za začetek poslovanja, da smo namreč dobili sredstva za začetno varnostno rezervo.

Obrazložitev tega sklepa je temeljila na spoznanju, da je zavarovalni proces končan šele, ko zavarovalnica s sklenitvijo zavarovanja prevzeta obveznost, to je zavarovancem zagotoviti ekonomsko varnost pred gospodarsko škodljivimi posledicami škodnih primerov, v polnem obsegu zagotovi po potrebi tudi z zunanjo izravnavo. To velja za vsa zavarovanja, pri katerih prevzeta obveznost presega izravnalne zmogljivosti zavarovalnice.

Zunanja izravnavo se izvaja s sozavarovanjem in s pozavarovanjem. Vsaka izmed obeh oblik zunanje izravnave ima svoj pomen in svoj delež v celotnem procesu zunanje izravnave v sodobnem svetu, le da je sozavarovanje bolj dopolnjujoča, pozavarovanje pa temeljna oblika zunanje izravnave (Flis 1995a, 166).

V letu 1971 je izšel Odlok o rizikih, ki jih je mogoče pozavarovati v tujini (Zvezni izvršni svet – Urani list SFRJ, št. 24/1971). Že pred izdajo tega odloka so obema tedanjima zavarovalnicama Savi in Mariboru ostajali presežki, ki jih po načelih zavarovalne ekonomike naj ne bi same izravnale. Ti presežki tedaj še niso bili številni, bili pa so. Izdani odlok je znatno razširil število zavarovalnih vrst, ki jih je v prihodnje bilo mogoče pozavarovati tudi v tujini. Možnosti za razvoj pozavarovanja so se s tem odlokom pri nas še razširile (Flis 1995a, 167).

2.3 Vloga pozavarovanja

Ugotovili smo že, da je pozavarovanje izravnavanje nevarnosti na višji ravni, v pozavarovanju se po naravi te dejavnosti združuje praviloma manjše število rizikov (seveda to razumemo le v relativnem smislu, praviloma se pozavarujejo riziki z višjimi ali visokimi zavarovalnimi vrednostmi).

Zaradi teh in še nekaterih drugih posebnosti mora pozavarovanje brezpogojno:

- težiti k čim večji prostorski razpršenosti, govorimo o atomizaciji rizikov, kot smo spoznali že, da je pozavarovanje tipičen mednarodni posel,
- tudi k temu mora sočasno težiti, da si zagotovi dobro časovno izravnavo, kar pozavarovalnica dosega predvsem s sklepanjem dolgoročnih pozavarovalnih pogodb in ustvarjanjem primerno visokih pozavarovalnih varnostnih rezerv.

Seveda se tudi pri pozavarovalnici pojavljajo (na višji ravni) podobni problemi. Zato si mora tudi pozavarovalnica zagotoviti primerne pozavarovalne rezerve, da bi lahko

nemoteno v vsakem času izplačevala svoje obveznosti, pa tudi če te obveznosti slučajno v posameznem letu daleč prerastejo računski povpreček pričakovanih škod ali pa se na posameznih območjih pojavi škoda bolj množično, kot so to kazale še tako vestno pripravljene zavarovalne ali pozavarovalne statistike.

Da bi se pozavarovalnica čim bolj uspešno izognila pravkar prikazanim pastem slučajne pa tudi razvojni zakonitosti ustrezni časovni ali prostorski kumulaciji škod, mora vsaka pozavarovalnica težiti k masovnosti prevetih rizikov, saj praviloma vsaka pozavarovalna pogodba obsega skup rizikov, obenem pa mora težiti k čim večji prostorski razpršenosti prevzetih poslov. To je težnja po tako imenovani atomizaciji rizikov, ki izvira iz nujnosti, da se na ta način zagotovi gospodarska varnost pozavarovalnice. Takšno prostorsko razpršenost je pri večjih in velikih rizikih možno doseči le v širšem mednarodnem merilu.

Seveda tudi pozavarovalnica iz poslovnih razlogov ne prevzema le tolikšnih deležev na portfeljih posameznih partnerjev, kot jih je sposobna sama izravnati. Če se pozavarovalnica odloči za prevzem višjih deležev, si mora predhodno za presežek nad lastno izravnavo zagotoviti dodatno pozavarovalno kritje pri drugi pozavarovalnici. To nadaljnjo predajo v pozavarovanje imenujemo v strokovnem jeziku retrocesija.

2.4 Oblike pozavarovanja

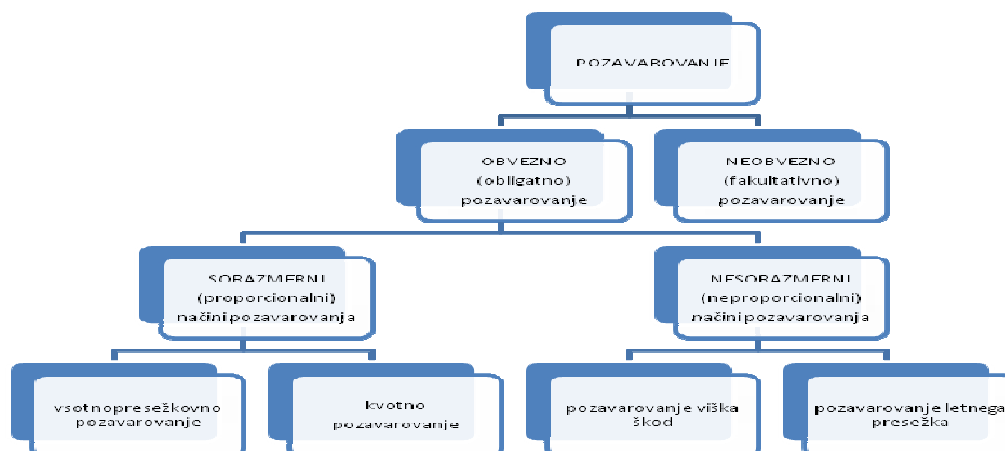
V mednarodni in domači pozavarovalni praksi obstajata dve glavni obliki pozavarovanja (Pavliha 1995, 682):

- obligatorno (obligatno) oziroma obvezno pozavarovanje na podlagi okvirne pogodbe (angl. Obligatory, treaty Reinsurance) in
- fakultativno oziroma neobvezno pozavarovanje (angl. Facultative Reinsurance).

Poleg dveh glavnih oblik so se postopoma razvile oblike mešanih pozavarovalnih pogodb, kot so:

- fakultativno-obligatorno pozavarovanje,
- pogodbe o odprtem kritju ter
- pogodbe o poolih.

Slika 1: Oblike in načini pozavarovanja

Vir: Bijelić 1998, 232

2.4.1 Obligatna oziroma obligatna pozavarovanja

Po Bijeliću povzemamo trditev obligatornega pozavarovanja, ki ga zaključí Hiltmann.

Obligatno pozavarovanje je oblika pozavarovanja, pri kateri zavarovatelj in pozavarovatelj skleneta pogodbo o pozavarovanju za vnaprej določeno obdobje (Bijelić 1998, 235). Pozavarovatelj je dolžan prevzeti v pogodbi določen delež celotnega portfelja posameznih ali večjega števila zavarovalnih vrst (Hiltmann 2002, 18). Ko pozavarovatelj podpiše takšno pozavarovalno pogodbo, ne more izbirati, kaj bo vzel v pozavarovanje in kaj ne (Flis 1995a, 214).

Flis ugotavlja pri obligatornem pozavarovanju, da je povezanost med zavarovateljem in pozavarovateljem zelo močna. Pozavarovatelj sicer dovoli zavarovatelju, da samostojno sklepa zavarovanja in likvidira škode (pravica poslovedenja), vendar si pridružuje pravico nadzorstva, ki pa jo le redko tudi izvaja. Zavarovatelj in pozavarovatelj imata pri tovrstnem pozavarovanju skupne interese (načelo skupne usode). Oba sta zainteresirana, da se zavarovana tveganja skrbno izbirajo, da se zavarovanja pravilno sklepajo in tarifirajo, pa tudi, da se škodni primeri vestno, pošteno in strokovno obravnavajo. Pozavarovatelj torej mora priznavati in upoštevati zavarovateljevo poslovedstvo. Hkrati pa načelo skupne usode zavarovatelju zagotavlja, da lahko računa na pozavarovateljevo izpolnitev obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe. Pogoj za to je seveda vestno in pošteno opravljanje poslovedstva (Flis 1995a, 215).

Pri obligatornih pozavarovanjih mora cedent odstopiti v pozavarovanje vse presežke rizikov, ki so predvideni v pozavarovalni pogodbi (treaty), pozavarovatelj pa jih mora pozavarovati. Pozavarovatelj je torej v veliki meri odvisen od zavarovateljevih izkušenj.

Pri obligatornih pozavarovalnih pogodbah je pogosta klavzula o napakah. Ta določa, da zavarovatelj za nenamerne napake ali opustitve ne izgubi pravice do pozavarovalne zaščite

(Flis 1995b, 411). Čeprav se v večini spornih primerov pri tolmačenju pozavarovalnih pogodb spor uspe rešiti s sporazumom med zavarovateljem in pozavarovateljem, mora pogodba urediti način za reševanje sporov, kadar sporazum ni mogoč (klavzula o razsodišču) (Flis 1995a, 215).

Prednosti obligatnih pozavarovalnih pogodb so nižji stroški in večja hitrost poslovanja, ki sta posledici tesne povezanosti med pogodbenima strankama (Pavliha 2000, 322).

2.4.2 Fakultativna pozavarovanja

Fakultativno pozavarovanje je najstarejša oblika pozavarovanja in se nanaša posamezne zavarovalne pogodbe. Pozavarovatelj ima tu možnost, da zavarovanje ponujeno v pozavarovanje, sprejme ali zavrne. Pozavarovatelj vnaprej pozna vse podatke o tveganju in posamično izrazi svojo odločitev o tem, ali bo to tveganje sprejel v pozavarovanje. Pozavarovatelj se samostojno odloča tudi o tem, ali bo posamezno tveganje sprejel v celoti ali le delno. Ta oblika pozavarovanja se, zaradi visokih stroškov in izgube časa ob prevzemanju tveganj v pozavarovanje v vsakem posameznem primeru, v praksi redkeje uporablja (Bijelić 1998, 234).

Fakultativne zavarovalne pogodbe se običajno sklepajo, ko gre za enkratna zavarovanja ali zavarovanja, ki se po tveganju, zavarovalni vrednosti ali kateri drugi posebnosti močno razlikujejo od množičnih zavarovanj ter se kot takšna le redko pojavljajo. Sklepanje takšnih pozavarovalnih pogodb in preostalo tehnično delo z njimi je zamudno, zato je razumljivo, da se uporabljajo le izjemoma v primerih, kjer druge rešitve ni (Flis 1995a, 214). Zavarovatelj se navadno odloči za fakultativno pozavarovanje v dveh primerih: ko za kritje zavarovanega tveganja ne zadošča že sklenjeno obligatorno pozavarovanje ali ko je zavarovano tveganje izključeno iz kritja obligatornega pozavarovanja (Hiltmann 2002, 18).

Fakultativno pozavarovanje omogoča pozavarovatelju, da podrobno spremlja ter ocenjuje poslovanje zavarovatelja pri tistih zavarovanjih, ki so mu ponujena v pozavarovalno kritje. Pozavarovatelj tu tudi lahko pomaga zavarovatelju z različnimi strokovnimi mnenji ter izkušnjami. Slabša stran fakultativnega pozavarovanja pa je zamudnost tovrstnih poslov ter precejšnji obseg pozavarovalnotehničnih opravil (Pavliha 2000, 323). Čakanje na odločitev pozavarovatelja o sprejemu zavarovalne pogodbe moti ažurno poslovanje zavarovatelja. Pri tej obliki pozavarovalnih pogodb običajno pozavarovatelj plača nižjo zavarovalno provizijo zavarovatelju (Flis 1995b, 397).

S sklenitvijo obvezne zavarovalne pogodbe³ pozavarovatelj prevzema v pogodbi določen delež na celotnem skupu zavarovanj (portfelju) posameznih ali večjega števila zavarovalnih vrst. Pozavarovatelj po podpisu takšne zavarovalne pogodbe ne more izbirati, kaj bo vzel v pozavarovanje in kaj ne. Seveda je s tem povezanost med cedentom in pozavarovateljem mnogo tesnejša. Pozavarovatelj na eni strani cedentu zelo širokogrudno prepušča pravico posloводства (cedent samostojno sklepa zavarovanja in likvidira škode), pridržuje si sicer pravico nadzorstva, ki pa jo le redko tudi izvaja.

³ Izraz obvezno pozavarovanje torej ne pomeni, da je potrebno skleniti pozavarovanje na podlagi zakona, temveč na podlagi obvezujoče pogodbe.

Povezanost cedenta s pozavarovateljem je pri obveznih pozavarovalnih pogodbah mnogo tesnejša, pogodbeni partnerja imata v teh primerih tudi močne skupne interese. Zato v teh primerih govorimo o načelu skupne usode cedenta in pozavarovatelja. Partnerja sta zainteresirana, da se zavarovani riziki skrbno izbirajo, da se zavarovanja pravilno sklepajo in tarifirajo, pa tudi da se škodni primeri vestno, pošteno in strokovno obravnavajo. Načelo delitve skupne usode cedenta in pozavarovatelja praktično pomeni, da pozavarovatelj mora priznavati in upoštevati cedentovo poslovodstvo, obenem pa cedentu zagotavlja, da lahko v smislu sklenjene pozavarovalne pogodbe neomejeno računa, da bo pozavarovatelj vestno izpolnil v vsakem času in v vseh primerih s pozavarovalno pogodbo prevzete obveznosti, seveda, če je cedent poverjeno mu poslovodstvo pošteno in vestno opravljal (Flis 1995a, 215).

Mnoge oblike pozavarovanja so se izoblikovale šele v 19. stoletju, ko je pozavarovanje zaznamoval pospešen razvoj. Do tedaj so vrsto let obstajala le fakultativna pozavarovanja in zato ni bilo mogoče smiselno deliti pozavarovanja na posamezne oblike (Pfeiffer 1970, 9).

2.5 Mešane oblike pozavarovalnih pogodb

Praksa je spočela tudi različne oblike mešanih pozavarovalnih pogodb, ki vsebujejo sestavine obeh oblik, kot na primer fakultativna obvezna pozavarovanja, pogodbe o odprtem kritju, pogodbe o poolih in podobno (Pavliha et al. 2007, 325).

2.5.1 Fakultativno-obligatno pozavarovanje

Flis v naslednjem odstavku napoveduje ugodno pozavarovanje za obe pogodbeni stranki.

Pri fakultativno-obligatnem pozavarovanju zavarovatelj lahko tveganje pozavaruje ali pa ga obdrži v lastni izravnavi. Pozavarovatelj pa ima obveznost, da pozavaruje tveganje, če se je zavarovatelj tako odločil. Jamstvo pozavarovatelja je izraženo z mnogokratnikom zavarovateljevih samopridržajev kot pri ekscedentnem pozavarovanju (Pavliha 2000, 323).

Fakultativno-obligatno pozavarovanje je ugodno za obe pogodbeni stranki. Dejstvo, da pozavarovatelj ne more odkloniti pozavarovanja, je ugodno za zavarovatelja, na drugi strani pa pozavarovatelj prejme vsa zavarovanja, ki spadajo v opisani in dogovorjeni okvir, kar je dobro za oba. Seveda je pri tej obliki pozavarovanja potrebna stalna kontrola, kar pa ustreza pozavarovatelju (Flis 1995b, 397).

2.5.2 Pogodba o odprtem kritju

Posebna vrsta fakultativno-obligatnega pozavarovanja je pogodba o odprtem kritju (open cover). Pozavarovatelj jamči z absolutnim zneskom oziroma limitom, ne glede na lastni delež zavarovalnice (Pavliha 2000, 323).

Takšno obliko pozavarovanja bo zahteval zavarovatelj, ki nima le priložnostno, temveč stalno potrebo oddajati fakultativna pozavarovanja (Flis 1995b, 397).

2.5.3 Pozavarovalni pool

Pozavarovalni pool (Reinsurance pool) lahko na primer na podlagi 332. člena zakona o zavarovalništvu s pogodbo ustanovita dve ali več zavarovalnic za opravljanje zavarovalnih oziroma pozavarovalnih poslov, ki krijejo nevarnosti velikih premoženjskih škod, škod iz odgovornosti za jedrsko škodo, proizvajalčeve odgovornosti za farmacevtske izdelke oziroma drugih velikih škod. Po našem pravu pool nastopa v pravnem prometu kot posebno gospodarsko interesno združenje⁴ v svojem imenu in za račun ustanoviteljev. Tako se je večina slovenskih zavarovalnic in pozavarovalnic združila v Jedrski pool GIZ, ki na eni strani zavaruje Nuklearno elektrarno Krško ter presežke pozavaruje pri tujih poolih (aktivno pozavarovanje). Med članicami znotraj poola velja načelo sozavarovanja in solidarne odgovornosti (Zakon o zavarovalništvu 2010).

2.5.3.1 Razlogi za nastanek poolov

Razlogi za nastanek pozavarovalnih poolov, strnjen v naslednjih točkah (Peroša 1998, 6):

- jedrska, neznana ali nova tveganja zaradi možnih katastrofalnih posledic odvrčajo zavarovatelje od samostojnega zavarovanja za nevarnosti,
- število tveganj naj bi bilo majhno in naj ne bi zagotavljalo uravnoveženega portfelja pri samostojnem zavarovanju posameznega zavarovatelja,
- zneski za zavarovanje premoženjske škode in zavarovanje odgovornosti naj bi bili tako visoki, da je nujno potrebna pomoč nacionalnega trga in ne samo posameznih subjektov,
- možnost katastrofalnih posledic novih tveganj naj bi onemogočala normalno zagotavljanje kritja za zavarovanje, če bi se upoštevali ustaljeni vzorci pozavarovanja in retrocesije,
- sodelovanje in izmenjava pozavarovanja med nacionalnimi pooli omogoča dostop do večjih zavarovalnih kapacitet na tistih trgih, ki so pripravljeni sodelovati.

⁴ V nadaljevanju GIZ (gospodarsko interesno združenje).

2.6 Aktivno in pasivno pozavarovanje

V pozavarovanju gre za pogodbeni odnos med zavarovateljem in pozavarovateljem. Zavarovatelj (cedent) prenese del svoje obveznosti, ki izhaja iz zavarovalnih pogodb, na pozavarovatelja (cesionarja). Pozavarovatelj pa prevzame preneseni del obveznosti zavarovatelja v svoje kritje.

Ko gre za prevzem presežka tveganja v kritje (pozavarovatelj) govorimo o aktivnem pozavarovanju, pri prenosu dela nevarnosti zavarovatelja na pozavarovatelja pa govorimo o pasivnem pozavarovanju. Kadar pozavarovalnica prenese del prevzete obveznosti na drugo pozavarovalnico, govorimo o pasivni retrocesiji, kadar pa prevzame del obveznosti druge pozavarovalnice, govorimo o aktivni retrocesiji (Ivanjko 1999, 96).

2.7 Načini pozavarovanja

Pozavarovalne pogodbe lahko razvrstimo po načinih pozavarovalnega kritja in sicer na (Pavliha et al. 2007, 326) :

- proporcionalna pozavarovanja – sorazmerna (angl. Proportional Reinsurance):
 - a) kvotna pozavarovanja (angl. Quota Share Reinsurance),
 - b) vsotno-presežkovna (presežkovna) oziroma vsotnoekscedentna (ekscedentna) pozavarovanja (angl. Surplus Reinsurance) ter
 - c) kombinacije obeh načinov.
- neproporcionalna pozavarovanja – nesorazmerna (angl. Non-Proportional Reinsurance):
 - a) škodnopresežkovna (angl. excess of loss reinsurance –X/L):
 - za kumulacijo tveganj v enem dogodku (angl. per event) ali katastrofi (angl. catastrophe cover – CAT X/L),
 - za posamezno tveganje (angl. per risk) pozavarovanje letnega presežka škod (angl. stop loss reinsurance)

2.7.1 Proporcionalna pozavarovanja

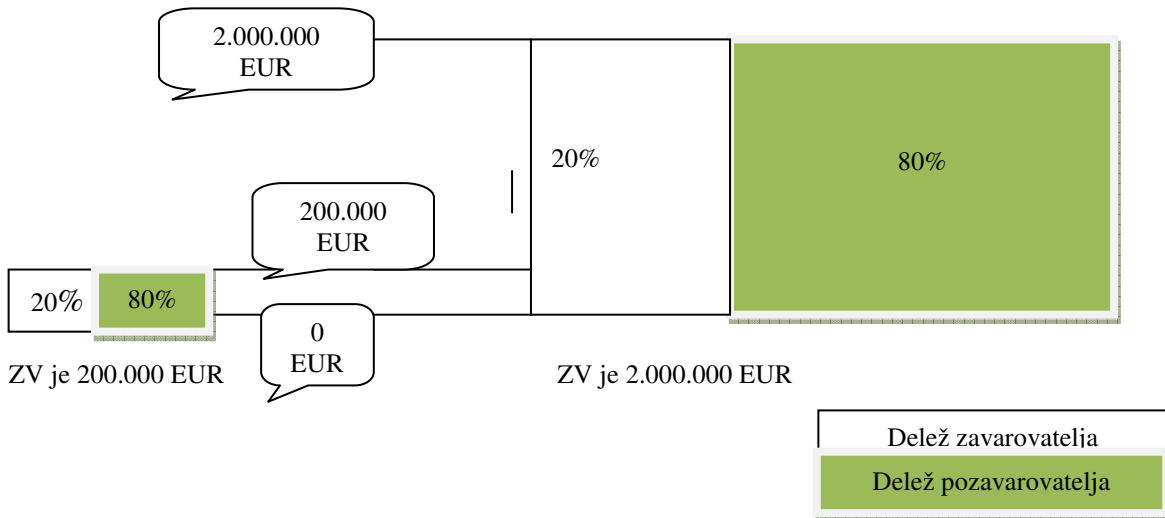
Pri proporcionalnem pozavarovanju jamstvo pozavarovalnice ustreza razmerju udeležbe na zavarovalni vsoti in premiji. Deleži cedenta na zavarovalni vsoti, premiji in škodi se lahko ugotovi na vsaki posamezni polici (Flis 1995b, 398).

Značilnost proporcionalnih pozavarovanj je pozavarovalna provizija, ki jo pozavarovatelj plača zavarovatelju, namenjena pa je kompenzaciji zavarovateljevih stroškov do zavarovalnih agentov, stroškov administracije in stroškov poravnave škod. Pozavarovalna provizija je običajno pogodbeno določena kot odstotek direktne bruto premije in se odšteje od bruto pozavarovalne premije, ki jo zavarovatelj dolguje pozavarovatelju (Hiltmann 2002, 19).

2.7.1.1 Kgotno pozavarovanje

Kgotno pozavarovanje je najenostavnejši, vendar manj razširjen način pozavarovalnega kritja. Pri njem pozavarovatelj pozavaruje dogovorjeni delež (kvoto) vseh zavarovalnih polic, ki jih sklene zavarovatelj v zavarovalnih vrstah, katerih kvotno pozavarovanje je bilo dogovorjeno v pozavarovalni pogodbi. Ta delež določa, kolikšen del zavarovalne vsote, premije in škod si delita zavarovatelj in pozavarovatelj (Rajeda 1986, 548).

Slika 2: Kgotno pozavarovanje

Vir: Elliot et al, 1995, 150

V prvem primeru je prikazano kvotno pozavarovanje. Zavarovatelj in pozavarovatelj si v dogovorjenih zavarovalnih vrstah razdelita zbrano premijo, škode in zagotavljata kritje v razmerju 20:80. V primeru zavarovanja z zavarovalno vsoto 200.000 EUR in škode isti višini, znaša obveznost zavarovatelja 40.000 EUR, obveznost pozavarovatelja pa 160.000 EUR. V istem razmerju bi si razdelila obveznost tudi v primeru zavarovalne vsote 2.000.000 EUR in škode v isti višini – zavarovatelj bi kril 400.000 EUR škode, pozavarovatelj pa 1.600.000 EUR.

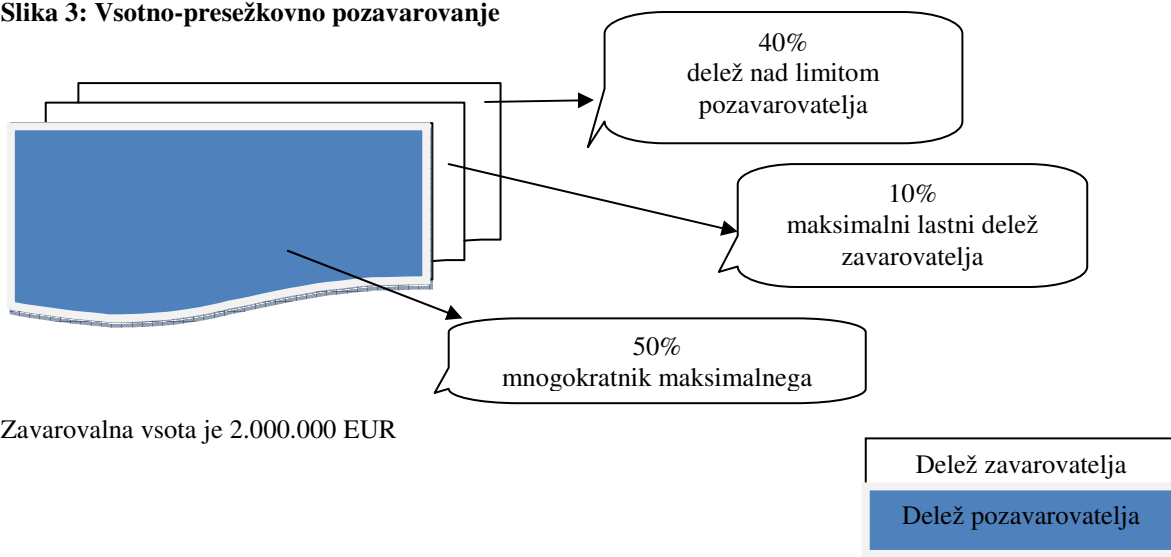
Prednosti takega načina pozavarovanja so enostavnost, večja izravnava rezultata, visoka provizija za zavarovatelja, povečanje kapacitete zavarovatelja, zelo primerno pa je predvsem za nove, neizkušene zavarovalne družbe ali za poslovanje v novih zavarovalnih vrstah, kjer obstaja večja možnost naključnih nihanj v rezultatih (Hiltmann 2002, 21).

Pomanjkljivosti kvotnega pozavarovanja pa so večji odliv zavarovalne premije, pozavarovatelj prevzema delež tveganja ne glede na njegovo velikost, zavarovatelj pa ne more izbirati katero tveganje bo pozavaroval in katerega ne, saj so pri kvotnem pozavarovanju pozavarovane vse sklenjene zavarovalne police, tako tiste z visoko zavarovalno vsoto kot tiste, ki za zavarovatelja predstavljajo majhno tveganje (Hiltmann 2002, 21).

2.7.1.2 Vsotno-presežkovno (ekscedentno) pozavarovanje

Vsotno-presežkovno pozavarovanje je bolj zapleten način proporcionalnega pozavarovanja. S tovrstnim kritjem pozavarovatelj ne pozavaruje vseh zavarovalnih polic (kot pri kvotnem pozavarovanju), ki jih sklene zavarovatelj. Zavarovatelj zase obdrži vsa tveganja do določene vsote - retencija zavarovalnice (angl. retention), ki jo predstavlja zavarovalna vsota ali ocena PML⁵-ja. Ta vsota se za različne zavarovalne vrste določi različno. Pozavarovatelj je dolžan sprejeti vsa tveganja nad maksimalnim lastnim deležem zavarovatelja. V pozavarovalni pogodbi je določen tudi limit oziroma zgornja vsota, do katere pozavarovatelj avtomatično sprejema vsa tveganja. Določena je običajno z mnogokratnikom maksimalnega lastnega deleža zavarovatelja, znanim kot linijo (angl. line). Delež delitve zavarovalne vsote, premije in škod se določa za vsako posamezno tveganje posebej na podlagi zavarovalne vsote ali ocene PML-ja in lastnega deleža po pogodbi (Hiltmann 2002, 22).

Slika 3: Vsotno-presežkovno pozavarovanje

Vir: Elliot et al. 1995, 155

V tem primeru je prikazano vsotno-presežkovno pozavarovanje, kjer znaša zavarovalna vsota 2.000.000 EUR. Maksimalni lastni delež zavarovatelja⁶ je tako 10 odstotkov⁷. Na osnovi pozavarovalne pogodbe pozavarovatelj prevzame kritje petih linij (nad maksimalnim lastnim deležem zavarovatelja) oziroma 50 odstotkov zavarovalne vsote zavarovanja. Delež nad temi petimi linijami pa krije zavarovatelj. V primeru škode v višini 200.000 EUR bi moral celotno škodo poravnati zavarovatelj sam, saj je ta znotraj njegovega maksimalnega lastnega deleža. V primeru škode v višini 2.000.000 EUR, kjer ta presega maksimalni lastni delež zavarovatelja, bi delež pozavarovatelja znašal 1.000.000 EUR. Zavarovatelj bi moral poleg maksimalnega lastnega deleža škode – 200.000 EUR poravnati tudi presežek nad limitom pozavarovatelja do zavarovalne vsote zavarovanja – 800.000 EUR, skupaj 1.000.000 EUR.

⁵ PML – največja verjetna škoda

⁶ oziroma linija

⁷ Maksimalni lastni delež zavarovatelja = retencija zavarovatelja/zavarovalna vsota zavarovanja

Z vsotno-presežkovnim pozavarovanjem tveganje zavarovatelja postane bolj homogeno, uravnoteženo in uravnano. Ostanjejo mu samo majhna in srednje velika tveganja, presežke ("konice") pa pozavaruje, saj lahko s tablicami maksimalnega kritja ureja politiko notranje izravnave in jo prilagodi velikosti tveganja ter istočasno določi meje zunanje izravnave nevarnosti (Flis 1995b, 399).

Pomanjkljivosti tovrstnega pozavarovalnega kritja pa so številne aktivnosti in stroški povezani z oceno posamičnih tveganj, odgovornostjo in zahtevnostjo ocene PML-ja⁸ ter porazdelitvijo in obračuni premij posameznih tveganj (Bijelić 1998, 241).

2.7.1.3 Kombinacija proporcionalnih pozavarovanj

Poleg kvotnih in vsotno-presežkovnih (ekscedentnih) pozavarovanj poznamo tudi kombinacije kvotnih in presežkovnih pozavarovanj ter nekaj različic ekscedentnega pozavarovanja.

2.7.1.3.1 Kvotno-ekscedentno pozavarovanje

Kvotno pozavarovanje je najbolj primerno pri zavarovalnih vrstah, ki imajo po zavarovalnih vrednostih visoko homogenost portfelja. V nasprotnem primeru - če se zavarovalne vrednosti močno razlikujejo, pa je za zavarovatelja boljše ekscedentno pozavarovanje. Pri kvotno-ekscedentnem pozavarovanju, ki je kombinacija kvotnega in ekscedentnega pozavarovanja, zavarovatelj ekscedentno pozavaruje presežke nad lastnim deležem, lastne deleže pa pozavaruje z kvotnim pozavarovanjem (Flis 1995a, 216). Ekscedentno kritje torej služi zavarovatelju za zaščito pred visokimi škodami pri heterogenem portfelju, kvotno pa za zaščito pred izjemnim kratkotrajnim porastom škod, v siceršnjih mejah lastne izravnave.

2.7.2 Neproporcionalna pozavarovanja

Pri neproporcionalnih pozavarovanjih ni vnaprej določenega razmerja, po katerem bi si zavarovatelj in pozavarovatelj razdelila zneske premij in škod. Delež škode, ki jo plača vsak, je odvisen od dejanske višine nastale škode. Pri tovrstnem načinu kritja je določen znesek, do katerega zavarovatelj nosi vse škode - imenuje se prioriteta (angl. priority, deductible). Obveznost pozavarovatelja pa je kritje vseh škod nad zneskom prioritete, vse do pogodbeno določenega zneska - limita kritja. Pri določitvi cene pozavarovalnega kritja, ki jo plača zavarovatelj, pozavarovatelj upošteva škodno dogajanje preteklih let, kot tudi pričakovane zneske škod glede na vrsto in sestavo danega tveganja (Hiltmann 2002, 20).

⁸ PML (angl. Probable Maximum Loss).

2.7.2.1 Škodno-presežkovno pozavarovanje

Namen škodno-presežkovnega pozavarovanja je zaščititi zavarovatelja pred velikimi škodami. V pozavarovalni pogodbi je določena prioriteta zavarovatelja, kar pomeni, da do te višine krije zavarovatelj vse škode sam. Nad tem zneskom pa krije škode pozavarovatelj. Pri vsotno-presežkovnem pozavarovanju pozavarovatelj sodeluje v vsaki škodi, pri škodno-presežkovnem pozavarovanju pa le v škodah, ki presegajo prioriteto zavarovatelja. Tehnika škodno-presežkovnega pozavarovanja je sama po sebi enostavna, stroški pozavarovanja so za zavarovatelja nižji kot pri vsotno-presežkovnem pozavarovanju, zavarovatelj pa z njim lahko nevtralizira vpliv velikih škod, ki bi lahko močno prizadele njegov škodni rezultat (Hlitmann 2002, 25).

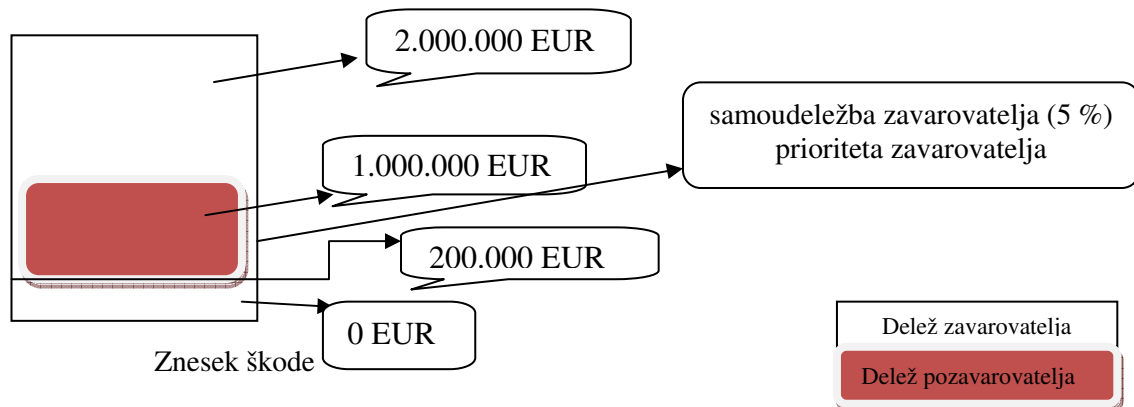
Za te pogodbe so značilna velika nihanja med premijami in odškodninami. Zavarovatelj ni zaščiten pred spremembami intenzivnosti škod, predvsem tistih pod prioriteto. Zavarovatelj pri tovrstnih pogodbah ne prejme provizije s strani pozavarovatelja (Bijelić 1998, 245).

2.7.2.1.1 Delitev škodno-presežkovnega pozavarovanja

- za posamezno tveganje in
- za kumulacijo tveganj v enem dogodku ali katastrofi.

Pri škodno-presežkovnem pozavarovanju po dogodku so krite vse škode, ki izhajajo iz enega škodnega dogodka in presegajo prioriteto zavarovatelja. Posamezna škoda je lahko nižja od prioritete zavarovatelja, vsota škod pa jo mora presegati. Namen tega načina kritja je zaščititi zavarovatelja pred manj pogostimi, a izjemno visokimi škodami, ki so posledica enega škodnega dogodka kot npr. poplava, neurje in potres (Bijelić 1998, 245).

Slika 4: Škodno-presežkovno pozavarovanje po dogodku

Vir: Elliot et al. 1995, 158

Na sliki 3 je prikazana škodno-presežkovna pozavarovalna pogodba za posamezen dogodek, s prioriteto zavarovatelja 200.000 EUR in 5 odstotkov soudeležbe. Limit pozavarovatelja znaša 1.000.000 EUR, kot je prikaz na zgornji sliki. V primeru škode v višini 2.000.000 EUR bi obveznost pozavarovatelja znašala 760.000 EUR. Obveznost

zavarovatelja pa bi znašala 1.240.000 EUR (200.000 EUR znaša prioriteta zavarovatelja, 40.000 EUR samoudeležba, 1.000.000 EUR pa delež škode nad limitom pozavarovatelja.

Pri škodno-presežkovnem pozavarovanju po tveganju pa so krite vse posamične škode, ki presegajo prioriteto zavarovatelja. Posamezna škoda mora biti višja od prioritete zavarovatelja. Namen tega načina kritja je zmanjšati ali nadomestiti proporcionalno pozavarovanje, za katerega je značilen večji odliv zavarovalne premije.

2.7.2.1.2 Pozavarovanje letnega presežka škod

Pozavarovanje letnega presežka škod je namenjeno zavarovateljem, ki potrebujejo zaščito poslovnega rezultata pred spremenljivostjo v velikosti in frekvenci majhnih in srednje velikih škod, v danem zavarovalnem razredu. S tem bolj redkim načinom pozavarovalnega kritja, se pozavarovatelj obveže, da bo kril tisti del zneska letnih škod zavarovatelja, ki presega vnaprej dogovorjeno prioriteto. Prioriteta je običajno določena kot odstotek zneska zavarovateljeve letne premije, lahko pa tudi kot fiksni znesek. Pri tem pa ni pomembno, ali je bila prioriteta presežena zaradi ene same velike škode ali zaradi več majhnih ali srednje velikih škod skupaj. Pozavarovanje letnega presežka škod je najpogosteje uporabljeno pri zavarovanju pred točo in viharji (Hiltmann 2002, 28).

Ta način pozavarovanja je za zavarovatelja odličen, ker vnaprej pozna svoje obveznosti. Edina težava zanj lahko nastane, če škode presežejo gornji limit pozavarovateljeve obveznosti in višek škod nad limitom zatem bremeni njega. Pozavarovatelj mora skrbeti, da zavarovatelj ne določi prenizke prioritete, ki bi mu vedno omogočala pozitiven rezultat na račun pozavarovatelja, temveč da določi takšno prioriteto, ki bo spodbudila zavarovatelja, da bo v primeru, ko preti izguba (in ne bi bil pozavarovan), ustrezno ukrepal (Bijelić 1998, 253).

2.8 Funkcije pozavarovanja

2.8.1 Kapaciteta za velike predmete zavarovanja

S kapaciteto za velike predmete zavarovanja razumemo sposobnost zavarovatelja, da lahko zavaruje določeno tveganje za visoko zavarovalno vsoto. Redko katera zavarovalnica bi želela ali bila sposobna zavarovati na primer poslovni objekt, vreden 100 milijonov USD za enako zavarovalno vsoto. Pozavarovanje omogoča zavarovalnici, da prevzame tveganje, ki zahteva kapaciteto za velike predmete zavarovanja. V našem primeru bi zavarovatelj sklenil zavarovanje za 100 milijonov USD vreden poslovni objekt, od tega pa bi zase zadržal le 25 milijonov USD, za preostalih 75 milijonov USD pa bi se pozavaroval (Hiltmann 1995, 169).

2.8.2 Premijska kapaciteta

Premijska kapaciteta se nanaša na skupni znesek premij, ki jih v določenem obdobju lahko dobi zavarovatelj. V kolikor je razmerje med kosmatimi premijami in presežkom za zavarovance (angl. policyholder's surplus) višji od 3 proti 1, to pomeni slab znak za zavarovatelja. Pozavarovanje omogoča zavarovatelju večjo premijsko kapaciteto, saj se v tem primeru premije, prenesene v pozavarovanje, odštejejo od bruto premij (upoštevajo se le obdržane premije) (Hiltmann 1995, 171).

2.8.3 Stabilnost škodnega rezultata

Namen pozavarovanja je tudi stabiliziranje škodnega rezultata (angl. loss ratio). Nestabilnost škodnega rezultata lahko nastane kot posledica velike posamične škode, katastrofalne škode ali druge variacije v pričakovani pogostosti škod (Elliott et al. 1995, 172). Žal pa niso vsa pozavarovanja učinkovita pri stabiliziranju škodnega rezultata zavarovatelja. Pri proporcionalnem pozavarovanju je škodni rezultat vedno enak tako za zavarovatelja kot pozavarovatelja in zaradi tega ne prinaša stabilnosti. Škodni rezultat pa lahko učinkovito stabiliziramo s škodno-presežkovnimi pozavarovanji.

2.8.4 Zavarovanje (zaščita) pred katastrofalnimi škodami

Velike katastrofalne škode lahko nastanejo kot posledica delovanja viharjev, orkanov, potresov, poplav, strmoglavljanj letal, eksplozij v industriji in podobnih katastrof. En sam škodni dogodek lahko pomeni za zavarovatelja veliko število škodnih zahtevkov, skupna zavarovana škoda pa lahko znaša tudi več 10 milijard USD. Pozavarovanje presežka katastrofalnih škod je posebna oblika pozavarovanja, ki ščiti do vnaprej dogovorjene pozavarovalne omejitve pred nevarnimi posledicami katastrof. Posebnost te oblike pozavarovanja pa je, da krije več škod, ki so vse nastale ob enem samem škodnem dogodku (Elliott et al. 1995, 164).

2.8.5 Svetovanje pri prevzemanju tveganj

S tem, ko pozavarovatelj posluje z več različnimi zavarovatelji, pridobi veliko informacij glede škodnega dogajanja pri različnih zavarovateljih, pa tudi glede metod rangiranja, prevzemanja in upravljanja različnih pokritij tveganj. Pozavarovatelj tako lahko s temi informacijami pomaga zavarovatelju (na primer pri uvajanju novih zavarovalnih produktov).

2.8.6 Povečanje učinkovitosti poslovanja zavarovatelja

Poleg svetovanja pri prevzemanju tveganj lahko pozavarovatelj z zagotavljanjem različnih storitev pomaga zavarovatelju povečati učinkovitost poslovanja.

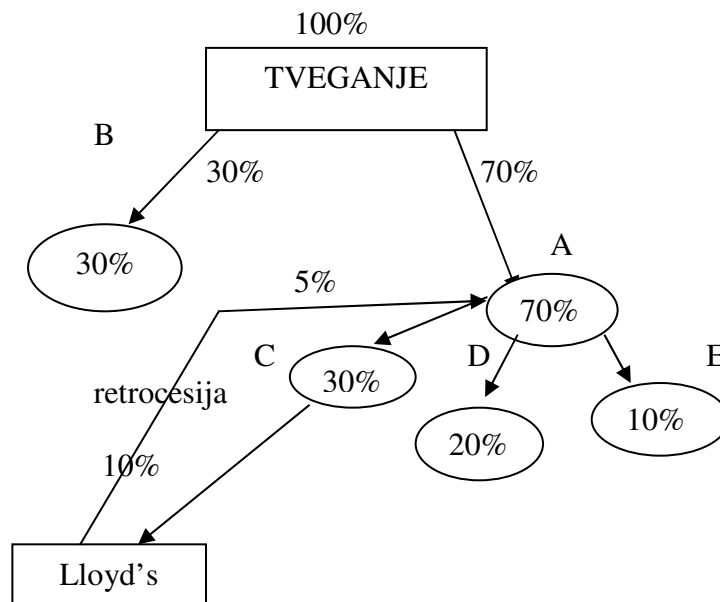
Pozavarovatelj lahko omogoča zavarovatelju (Šker 2005, 141):

- svetovanje pri preprečevanju škod,
- pomoč pri ocenitvi posebnih tveganj,
- izvajanje aktuarskega dela,
- pomoč pri reševanju škod,
- izobraževane zavarovateljevega kadra,
- pomoč pri naložbah kapitala, pridobivanju upravljaljskega kadra in iskanju poslovnih partnerjev.

2.8.7 Opustitev zavarovalne vrste ali opustitev poslovanja na nekem teritoriju

Včasih želi zavarovalnica ali pozavarovalnica opustiti neko zavarovalno vrsto, ali pa poslovanje na nekem teritoriju. To lahko stori tako, da prekliče nezaželene zavarovalne police in vrne nezbrane premije zavarovancem. Ta način je nepripraven, drag in pogosto izzove slabo voljo pri zavarovancih, gospodarstvu in oblasteh. Zavarovalnica ali pozavarovalnica pa lahko preprosto nezaželen posel odda v pozavarovanje. Ta način je cenejši, hkrati pa prihrani slabo voljo zaradi preklica polic. Proces pozavarovanja celotne zavarovalne vrste, potem, ko je zavarovatelj zavarovalne police že izdal, imenujemo pozavarovanje portfelja (Elliott et al. 1995, 167).

Slika 5: Prikaz pozavarovanja in retrocesije

Vir: Triller, 2002, 4.

Neko podjetje X zavaruje svoje tveganje pri dveh zavarovalnicah in sicer pri zavarovalnici A 70 % celotnega tveganja in pri zavarovalnici B 30 %. Zavarovalnica A pa ta del pozavaruje pri treh zavarovalnicah:

- pri C: 30 %
- pri D: 20 %
- pri E: 10 %

Zase obdrži samo 10 % tveganja, ki ga je podjetje X zavarovalo pri njej, medtem ko zavarovalnica B obdrži svoj celotni del. Do retrocesije pride, ko pozavarovalnica C del svojega tveganja pozavaruje pri Lloyd'su in sicer 10 % (obdrži ga 20 %), le-ta pa polovico (5 %) prenese na zavarovalnico A. Vsi deleži se delijo glede na 100 % in ne na odstotek od posameznega dela.

2.9 Razlike med zavarovanjem in pozavarovanjem

Tako zavarovanje kot pozavarovanje sta ustvarjena za doseganje istega temeljnega cilja: prenos tveganja v zameno za določeno premijo. Visoka stopnja podobnosti med obema sicer na mnogih področjih vodi k skupnim nadzornim pristopom, vendar so razlike pri nadzoru kljub temu precej očitne.

Seveda je potrebno priznati, da med panogama obstajajo razlike. Pozavarovanje je v primerjavi z zavarovanjem, zavarovanje na višji ravni in je prav tako kot zavarovanje omejeno v izravnavanju nevarnosti. Zmogljivosti notranjega izravnavanja so odvisne od istih elementov kot pri zavarovanju. Pozavarovalnica si prav tako določi tablice maksimalnega kritja, za časovno izravnavanje nevarnosti pa morajo skrbeti tudi s primernimi zavarovalno-tehničnimi rezervacijami (Ferlan 1978, 9).

Čeprav pozavarovanje neposredno izhaja iz zavarovanja, ima poleg mnogih podobnosti z zavarovanjem tudi nekaj posebnosti (Ferlan 1978, 9):

- pozavarovanje ni tako masiven posel kot zavarovanje (zavarovalnih pogodb je precej več kot pozavarovalnih);
- predmet zavarovanja je praviloma imetje ali drugi pravni interes, predmet pozavarovalne pogodbe pa celoten portfelj posamezne zavarovalnice oziroma ustrezen delež na tem portfelju;
- pri pozavarovanju ni splošnih in posebnih zavarovalnih pogojev ter cenikov premij, tu poznamo le načela poslovne politike in temeljne pogoje za sklepanje pozavarovalnih pogodb, na podlagi katerih se sklepajo konkretne pozavarovalne pogodbe;
- ker je pozavarovanje nadaljevanje procesa izravnavanja nevarnosti in ni tako masiven posel kot zavarovanje, mora težiti k večji prostorski razpršenosti in postane zato tipičen mednarodni posel, ki presega državne ter nacionalne meje;
- ker pozavarovanje nima svojih zavarovalnih pogojev in premijskih cenikov, s čimer zavarovalnice urejajo svojo zavarovalno in tarifno politiko, ne pomeni, da pozavarovalnice niso zainteresirane za to, kakšno zavarovalno in tarifno politiko vodijo njihovi cedenti.

Navedenim posebnostim pozavarovanja v primerjavi z zavarovanjem dodajamo še razlike, katere sta izpostavila Pavliha (Pavliha 1995, 691) in Flis (Flis 1995b, 8):

- pozavarovanje temelji na pogodbenem pravu, kreativnosti strank, uzancah, poslovnih običajih in ne na zakonu;

- pozavarovanje temelji na zaupanju strank, saj tukaj ni nikakršnih zakonskih norm, spori pa se rešujejo na razsodišču (arbitraži) in ne na sodišču;
- cedent in cesionar si kot udeleženca istega izravnalnega procesa delita usodo;
- cesionar nima možnosti selekcioniranja zavarovanj (tveganj), ker mu le te posreduje cedent;
- stopnja notranje izravnosti je pri pozavarovanju slabša (manjši portfelj), zavarovalno tehnično tveganje pa močnejše vpliva na izravnalni proces;
- cesionar je slabše obveščen o dejanskem škodnem dogajanju cedentov ali njihovi poslovni politiki kot cedenti;
- pozavarovalnice ne poslujejo s fizičnimi osebami, zato so ljudem skoraj neznane;
- pravni odnos obstaja samo med cedentom in cesionarjem in ne med zavarovalcem in cesionarjem kot pri zavarovanju;
- oba partnerja sta pri pozavarovanju strokovnjaka, ki poznata vse okoliščine za oceno tveganj, medtem ko zavarovalec ne ve, katere okoliščine so relevantne.

2.9.1 Notranje in zunanje izravnavanje nevarnosti

Izravnavanje gospodarske nevarnosti je najpomembnejša naloga zavarovalnice. Nevarnosti, ki jih zavarovalnica prevzame v zavarovanje, so različne po svoji težini in po višini škode, ki lahko nastane ob škodnem primeru.

2.9.1.1 Notranje izravnavanje nevarnosti

Je izenačevanje nevarnosti za vse nevarnostne objekte v nevarnostni skupini, oblikovani znotraj ene zavarovalnice. Prevzeto nevarnost zavarovalnica prenese na določeno nevarnostno skupino. S tem pride do kolektivnega nošenja nevarnosti, ki jo prevzamejo vsi nevarnosti objekti v nevarnostni skupini. Skupne škode, ki nastanejo na posameznih nevarnostnih objektih v določenem časovnem obdobju (poslovnem letu), zavarovalnica porazdeli na vse nevarnostne objekte v skupini. Zavarovalnica tako deli samo tisti del skupne nevarnosti, ki jo lahko sama nosi in sama izravna (Boncelj 1983, 183).

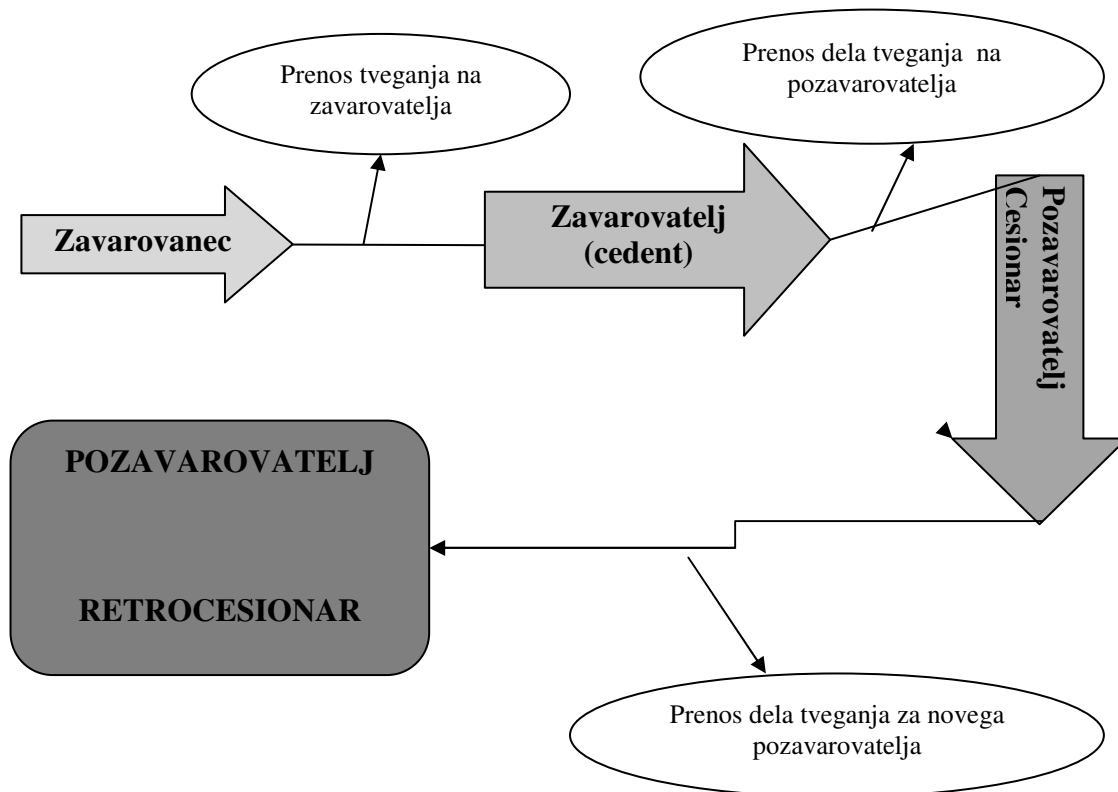
Nevarnosti prevzete v zavarovanje v mnogih primerih presegajo zmožnosti zavarovalnice in jih te ne morejo same kriti oziroma samostojno izravnati. Meja med notranjo in zunanjo porazdelitvijo nevarnosti je določena s pomočjo tablic maksimalnega pokritja. S tablicami maksimalnega pokritja si zavarovalnica naredi pregled po nevarnostnih skupinah in znotraj njih ter postavi mejo med obdržanim deležem in delom nevarnosti, ki presegajo njene notranje zmogljivosti. Ta del skupne nevarnosti prenese zavarovalnica na druge zavarovalnice (Žnidarič 2004, 173).

2.9.1.2 Zunanja izravnava nevarnosti

Pri zunanji izravnavi nevarnosti razlikujemo (Flis 1995b, 394):

- neposredno zunanjo izravnavo ali sozavarovanje (horizontalna delitev nevarnosti);
- posredno zunanjo izravnavo ali pozavarovanje (vertikalna delitev nevarnosti). Pozavarovanje je tehnično popolnejša, sodobna oblika zunanje izravnave nevarnosti.

Slika 6: Proces pozavarovanja

Vir: Hiltmann 2002, 9.

2.10 Pozavarovalno pravo

Podobno kot zavarovalno pravo bi lahko tudi pozavarovalno pravo razdelili na statusno pravo subjektov, ki se ukvarjajo s pozavarovanjem ter obligacijsko oziroma pogodbeno pravo.

2.10.1 Pravni red Evropske unije

Pozavarovalno pravo se tradicionalno napaja predvsem iz neformalnih virov, na področju zakonske in mednarodne ureditve pa vlada precejšnja suša, še zlasti glede pozavarovalnih pogodb. V začetku šestdesetih let je bil na primer pozavarovalni trg znotraj držav Evropske skupnosti (danes Evropske unije) pretežno mednarodno ter pragmatično usmerjen, z minimalnimi pravnimi omejitvami glede prostega opravljanja storitev. Omejitve je končno odpravila direktiva z dne 25. februarja 1964 o odpravi omejitev glede prostega ustanavljanja pozavarovalnic ter izvajanja storitev na področju pozavarovalnic in retrocesije (Pavliha et al. 2007, 328).

Po obsežnih in dolgotrajnih pogajanjih je bila leta 2005 sprejeta direktiva o pozavarovanju, ki celostno ureja delovanje pozavarovalnic po vzoru regulacije direktnih zavarovalnic. Direktiva opredeljuje pozavarovanje kot dejavnost prevzemanja nevarnosti od zavarovalnic oziroma drugih pozavarovalnic. V skladu z direktivo je pozavarovalnica lahko organizirana kot delniška družba ali vzajemna pozavarovalnica. Direktiva predpisuje obvezno izdajo dovoljenja za opravljanje pozavarovalnih poslov. Na podlagi dovoljenja lahko pozavarovalnica opravlja posle bodisi neposredno ali prek podružnice. Dovoljenje se lahko izda za življenjska, premoženjska pozavarovanja oziroma za vse vrste pozavarovanj. Minimalni pogoji za izdajo dovoljenja so enaki tistim za zavarovalnice (finančni načrt, omejitve na opravljanje pozavarovalnih poslov, izpolnjevanja kapitalskih zahtev in ustrezno vodstvo). Direktiva vsebuje tudi pravila v zvezi s kvalificiranimi deleži, zavarovalno tehničnimi rezervacijami, izračunom kapitalske ustreznosti, ukrepov v primeru grozeče nesolventnosti in pravicah obstoječih zavarovalnic (Pavliha et al. 2007, 329).

V Sloveniji je zakon o zavarovalništvu že leta 2000 poenotil režim za zavarovalnice in pozavarovalnice in se dejansko že takrat uskladi s predpisi nove direktive (Pavliha et al. 2007, 329).

2.10.2 Statusno pozavarovalno pravo

Statusne vidike slovenskega pozavarovalnega prava (ustanavljanje, poslovanje, nadzor in prenehanje pozavarovalnic) urejata predvsem zakon o zavarovalništvu ter zakon o gospodarskih družbah, ki dopolnjuje prvi predpis. Prvi v drugem odstavku 5. člena določa, da se njegove določbe uporabljajo tudi za zavarovalnice, ki opravljajo izključno posle pozavarovanj (pozavarovalnice), če v posameznih primerih ni drugače določeno (na primer za pozavarovalnico se na podlagi četrtega odstavka 112. člena zahteva zajamčeni kapital. Nekatere določbe se za pozavarovanje ne uporabljajo in sicer glede prenosa zavarovalnih pogodb (80. do 82. člen), zavarovalnih pogojev in obveščanja zavarovalcev (83. do 86.

člen), kritnega sklada (125. do 133. člen), prednostnega poplačila terjatev in zavarovalnih pogodb (208. člen) ter poplačila terjatev iz tistih vrst zavarovanj, za katera je treba oblikovati matematične rezervacije (209. do 213. člen) (Pavliha et al. 2007, 329).

2.10.3 Pogodbeno pozavarovalno pravo

Pogodbeno pozavarovalno pravo je tako kot v številnih drugih državah tudi pri nas skoraj popolnoma liberalno oziroma prepuščeno ustvarjalnosti in podjetnosti strank. Drugi odstavek 923. člena obligacijskega zakonika izrecno določa, da se določbe sedemindvajsetega poglavja z naslovom Zavarovanje (921. do 989. člen) ne uporabljajo za razmerja iz pozavarovanja. To pomeni, da moramo vire pozavarovalnega prava iskati predvsem v avtonomiji pogodbenih strank, tipskih pogodbah, uzancah in drugih dobrih poslovnih običajih, sodni praksi ter doktrini. Našteti pravni viri so neobvezni oziroma neformalni (v nasprotju z zakoni) ter seveda bogatejši v mednarodni sferi, ki je pustila sledove v naši pozavarovalni praksi. Pozavarovalna pogodba mora zajeti vse sestavine oziroma zahteve obligacijske pogodbe in sicer pravno sposobnost strank, dovoljen predmet pogodbe, veljavno kavzo ter soglasje volj. Končno lahko pozavarovanje črpa pravo iz splošnih določb o učinkih obveznosti, prenehanju obveznosti, spremembi upnika ali dolžnika in podobno (Pavliha et al. 2007, 330).

2.10.4 Sklenitev pozavarovalne pogodbe

Pozavarovalno pogodbo skleneta pozavarovanec in eden ali več pozavarovateljev oziroma pri retrocesiji dva ali več pozavarovateljev. Iz zakona o zavarovalništvu, ki določa numerus clausus pravnoorganizacijskih oblik na področju zavarovalništva, smiselno izhaja, da lahko pri pozavarovanju v vlogi pozavarovanca nastopajo zavarovalna delniška družba, družba za vzajemno zavarovanje in pool, v vlogi pozavarovatelja pa specializirana zavarovalniška delniška družba – pozavarovalnica, ki opravlja aktivne in pasivne pozavarovalne posle in pozavarovalni pool. Pri retrocesiji je pogodba sklenjena med dvema ali več pozavarovatelji, od katerih je eden retrocedent, drugi pa so retrocesionarji (Pavliha 2000, 329).

2.10.4.1 Pogodbene stranke

Pozavarovatelji so torej lahko le pravne osebe, ki izpolnjujejo zakonske pogoje za pridobitev licence, na primer dovolj visok zajamčeni kapital.

2.10.4.2 Ponudba

Na slovenskem zavarovalnem trgu je večina obligatornih in fakultativnih pogodb sklenjenih neposredno med pozavarovanci in pozavarovatelji, torej brez posredovanja tretjih oseb – pozavarovalnih posrednikov (brokerjev, maklerjev).

Ne glede na način pozavarovalnega kritja, splošni del pozavarovalne pogodbe običajno vsebuje naslednja določila (Carter 1978, 284):

- podatki o pogodbenih partnerjih,
- pričetek pozavarovalnega kritja,
- določila o načinu pozavarovalnega kritja,
- določila glede pozavarovalne premije,
- določila glede prijavljanja, obračunavanja ter plačevanja škod,
- določila o arbitraži,
- določilo o prenehanju pozavarovalnega kritja ter časovnem poteku vseh pozavarovalnih obveznosti.

Glede ponudbe in njenega sprejema velja na podlagi obligacijskega zakonika reprecijska teorija, kar pomeni, da je pozavarovalna pogodba sklenjena, ko ponudnik prejme od naslovnika izjavo, da ponudbo sprejema (21. člen). Pri tem velja omeniti, da je lahko ponudnik tako pozavarovanec kot pozavarovatelj (Obligacijski zakonik 2008).

Pri pozavarovanju navadno niso v rabi splošna ponudba (22. člen), katalogi in oglasi (24. člen) ter seveda tudi ne realna ponudba (23. člen). V ponudbi navadno ni navedeno, do kdaj veže ponudnika.

V mednarodni pozavarovalni praksi imajo pri sklepanju pozavarovalnih pogodb pomembno vlogo pozavarovalni posredniki (brokerji), še posebno na londonskem trgu pri poslovanju s sindikati z zavarovalnice Lloyd's, katerim lahko ponudbe sporočajo le pooblaščen brokerji. Po splošnem prepričanju je pozavarovalni posrednik zastopnik pozavarovanca, v čigar imenu in na račun sklepa pozavarovalne pogodbe proti plačilu provizije. Tako bo na primer pozavarovanec sporočil enemu ali več posrednikom, da potrebuje določeno pozavarovalno kritje. Ko posrednik dobi vse potrebne podatke, pripravi slip, ki zajema ponudbo z bistvenimi sestavinami pozavarovalne pogodbe, nato pa navadno obišče tistega pozavarovatelja, ki bi morda lahko postal glavni oziroma vodilni pozavarovatelj (leading underwriter). Pozavarovatelj ponudbo sprejme s podpisom na slipu, kjer tudi določi odstotek svojega jamstva oziroma pozavarovalnega kritja – zapisani delež (written line). Tako je sklenjena pozavarovalna pogodba med njim ter pozavarovancem s sprejemom ponudbe (Pavliha et al. 2007, 332).

Slipu navadno sledi nekakšno potrdilo o kritju (cover note), ki ga izda posrednik in ima le dokazni namen, potem pa še pogodba. Do pravnih zapletov lahko pride v primerih, ko posrednik ne zmore dobiti stoo odstotnega kritja ali pa ga celo preseže. V prvem primeru pozavarovanec nima pravice odstopiti od pogodbe s tistimi pozavarovatelji, ki so že odobrili svoje deleže, v drugem primeru pa se morajo deleži vseh pozavarovateljev sorazmerno zmanjšati, tako nastane končni delež (signed line). Gre za zanimiv primer enostranske spremembe pogodbe, saj je pozavarovatelj s svojim podpisom na slipu prevzel obveznost v višini, ta pa je kasneje spremenjena brez njegovega izrecnega soglasja (Pavliha et al. 2007, 333).

Slika 7: Potrdilo o pozavarovalnem kritju (cover note)

R. MEARS & Co. Ltd.		Latham House, 16 Minories, London, EC3N 1AX and at Lloyd's
INSURANCE AND REINSURANCE BROKERS		Telephone: 0171-702 3571 Fax: 0171-702 0154
COVER NOTE		
<small>"THIS IS NOT AN INSURANCE POLICY" Please ensure this document correctly reflecting the actuality, and advise us immediately if it is incorrect or does not meet your requirements.</small>		
	Cover Note No: MA970162CN Our Ref: SJF/LP/k:cnmar	
Pozavarovalnica Sava d.d. PO Box 267 1001 Ljubljana Miklosiceva cesta 19 SLOVENIA		17 January 1997
In accordance with your instructions we have arranged cover as follows :		
TYPE:	Excess of Loss Contract.	
REASSURED:	Pozavarovalnica SAVA d.d. for account of Insurance Company TILIA of Novo Mesto.	
PERIOD:	In respect of losses occurring during the period 1st January, 1997 to 31st December, 1997 both days inclusive.	
INTEREST:	International Cargo, Domestic Cargo including Carriers' and/or Hauliers' Liability for goods in International and Domestic Road Carriage. As originally written by the Insurance Company TILIA.	
LIMITS:	Policy for DEM 1,100,000 (or equivalent in other currencies) ultimate net loss each and every loss and/or series of losses arising out of one event or occurrence in excess of	
		
<small>Each insurer/reinsurer subscribing the coverage evidenced by this cover note and named in it has bound itself only for its own part and not for any other and only for its proportion of the total coverage evidenced by this cover note.</small>		
<small>If you require copies of any clauses not attached hereto or require any clarification of any of the contents of this document please contact us as soon as possible and we will immediately make the appropriate arrangements.</small>		

" THIS IS NOT AN INSURANCE POLICY "
Please examine this document carefully including the entirety, and advise us immediately if it is incorrect or does not meet your requirements.
Cover Note No. MA970122CN 0001R...2

LIMITS
CONT'D: DEM 400,000 (or equivalent in other currencies)
ultimate net loss each and every loss and/or
series of losses arising out of one event or
occurrence.

REINSTATEMENT: One at 100% Additional Premium.

CONDITIONS: All terms, clauses and conditions as original
subject to the conditions of this Contract and
to follow the settlements of the Reinsured in
all respects as far as applicable hereto.
Ultimate Net Loss Clause.
War Inclusion Clause.
Nuclear Exclusion Clause.
Political Risks Exclusion Clause.
Aggregate Voyage Extension (Cargo).
Non-Marine Liability Exclusion Clause 1/10/87
amended.
Non-Marine Seepage and Pollution Exclusion
Clause.
Institute Radioactive Contamination Exclusion
Clause (Cl. 356) 1/10/90.
LSW 1001 (Reinsurance). Several Liability
Notice
The subscribing Reinsurers' obligations under
contracts of Reinsurance to which they
subscribe are several and not joint and are
limited solely to the extent of their
individual subscriptions. The subscribing
Reinsurers are not responsible for the
subscription of any co-subscribing Reinsurer
who for any reason does not satisfy all or part
of its obligations.

WORDING: As expiring as far as applicable or to be
agreed by Underwriters.

1825

Each insurer/reinsurer subscribing the coverage evidenced by this cover note and named in it has bound itself only for its own part and not for any other and only
for its proportion of the total coverage evidenced by this cover note.
If you require copies of any clauses not attached hereto or require any clarification of any of the contents of this document please contact us as soon as possible
and we will immediately make the appropriate arrangements.

" THIS IS NOT AN INSURANCE POLICY "
Please examine this document carefully including the entirety, and advise us immediately if it is incorrect or does not meet your requirements.
Cover Note No. MA970122CN 0001R...3

PREMIUM: Minimum and Deposit Premium DEM 45,000 payable
half-yearly and adjustable at 4.10% of Net
Premium Income.

HERETO: 100%

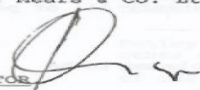
**INFORMATION
GIVEN TO
UNDERWRITERS:** Interest covers all cargo business by sea, air,
road, rail and/or postal sendings both
international and domestic, including inland
including cash and/or valuables and cash in
vaults and/or associated risks if required, and
including carriers and/or hauliers liability
for goods in international and domestic road
carriage. Limits expressed herein may be
first-loss limits if and as required.

EFFECTED WITH: 57.000% Underwriters at Lloyd's
15.000% Sirius International Insurance
Corporation
15.000% Corifrance Compagnie de Reassurance
D'Ille de France
13.000% Mid Ocean Reinsurance Co Ltd

100.000%

Details of Lloyd's Syndicates subscribing to
this risk will be provided on request.

For R. Mears & Co. Ltd.

DIRECTOR

1825

Each insurer/reinsurer subscribing the coverage evidenced by this cover note and named in it has bound itself only for its own part and not for any other and only
for its proportion of the total coverage evidenced by this cover note.
If you require copies of any clauses not attached hereto or require any clarification of any of the contents of this document please contact us as soon as possible
and we will immediately make the appropriate arrangements.

2.10.4.3 Predmet in causa pogodba

Na prvi pogled se zdi smiselno, da je predmet pozavarovalne pogodbe obveznost (odgovornost) pozavarovanca (zavarovatelja), da v primeru škodnega dogodka plača zavarovalcu zavarovalnino. V primerjalnem pozavarovalnem pravu je splošno sprejeto načelo, da je predmet pozavarovalne pogodbe tisto premoženje, premoženjski interes ali oseba, ki je predmet zavarovalne pogodbe. Na izvorni predmet zavarovanja se tesno navezuje tudi pozavarovalni interes pozavarovanca, ki se »zavaruje« pred nevarnostjo nastanka obveznosti (torej pred svojo pogodbeno odgovornostjo) za plačilo nepozavarovanega dela nastale škode na zavarovalnem predmetu. Takšen interes je prav tako podlaga oziroma razlog (causa) za obveznost pozavarovanca iz pozavarovalne pogodbe, da plača premijo, ki jo zasluži pozavarovatelj za ustvarjanje dodatne, vertikalne gospodarske varnosti (Pavliha et al. 2007, 337).

Iz tega sledi, da sta v primeru, ko je predmet zavarovalne pogodbe nemogoč, nedopusten, nedoločen ali nedoločljiv, tako zavarovalna kot tudi pozavarovalna pogodba nični.

Načelo tesne povezanosti pozavarovatelja z zavarovanjem se zamaje pri obligatnem pozavarovanju, ko se na primer stranke dogovorijo za okvirno pogodbo na začetku koledarskega leta za pozavarovanje številnih (še ne obstoječih) zavarovanj, ki bodo sklenjena med letom. Gre za nekakšno odprto kritje, ki bi bilo obsojeno na popoln polom, če ne bi pogodba temeljila na največjem možnem zaupanju med strankami ter njihovi poštenosti. Pri proporcionalni okvirni pogodbi bodo na primer dogovorjeni limiti največjih verjetnih škod (Probable Maximum Loss – PML) za zavarovanja, ki jih zajema pozavarovalna pogodba, lastni deleži pozavarovanca po posameznih zavarovanih vrstah ter deleži pozavarovatelja, resnični riziki pa bodo znani šele med letom, ko jih bo zavarovalnica zavarovala. Pozavarovatelj je torej kupil »mačka v žaklju«, ki se zaradi nestrokovnega poslovanja pozavarovanca kaj hitro lahko spremeni v Pandorino skrinjico.

2.10.4.4 Oblika

Čeprav za pozavarovalne pogodbe slovenski predpisi ne določajo pisne oblike, so v praksi zaradi zapletenosti in pozavarovalno-tehničnih podrobnosti oblične oziroma zapisane (Pavliha et al. 2007, 337).

Velja pa omeniti, da je praksa priznala tudi ustne pozavarovalne pogodbe. O'Neill in Woloniecki navajata primer pozavarovanja ladje Titanic, ko se je na predvečer katastrofe zavarovatelj dogovoril za pozavarovalno kritje pri Lloyd's, ker pa je bila tako pozna ura, da administrativnega osebja, ki bi izdalo polico, ni bilo več, ni imel nobenega pisnega dokumenta o sklenjenem pozavarovanju. Naslednji dan je prišla novica o potopitvi Titanica, vendar zaveza pozavarovateljev iz ustno sklenjene pogodbe nikoli ni bila vprašljiva. Tudi danes anglosaška sodišča priznavajo ustno sklenjene pozavarovalne pogodbe kot zavezujoče (Pavliha et al. 2007, 337).

2.10.5 Trajanje pogodbe

Fakultativne pogodbe se navadno navezujejo na trajanje zavarovalnega obdobja, obvezne oziroma okvirne pa na koledarsko leto. Značilen odpovedni rok je tri mesece (Pavliha 2000, 336).

2.10.6 Bistvene obveznosti pozavarovanca

Med pozavarovancem⁹ in pozavarovateljem mora obstajati popolno zaupanje (Pavliha 2000, 338).

Podobno kot zavarovalec ob sklenitvi zavarovalne pogodbe mora tudi pozavarovanec ob sklenitvi pozavarovalne pogodbe prijaviti pozavarovatelju vse okoliščine, ki so pomembne za ocenitev nevarnosti in so mu znane ali mu niso mogle ostati neznane. Če namenoma prijavi ali zamolči bistven podatek, lahko pozavarovatelj zahteva razveljavitev pogodbe, razen če mu je bil takšen podatek znan ali mu ni mogel ostati neznan. Med pozavarovancem in pozavarovateljem mora torej obstajati popolno zaupanje, ki je temelj za uresničitev vseh pogodbenih obveznosti.

Ker gre pri pozavarovalnem poslu za pogodbeni odnos med bolj ali manj enako strokovno podkovanimi profesionalci, se od njih pričakuje bistveno večja stopnja obveščenosti oziroma seznanjenosti z njunimi podatki kot pa na primer od zavarovalca. Zavarovalec namreč velikokrat ne ve, katere okoliščine so relevantne za zavarovalnico pri ocenitvi določenega rizika, česar seveda ne moremo trditi za slednjo, ko o istem riziku obvešča pozavarovalnico. Če naj bi zavarovalec odgovarjal le za krivdno ravnanje, se bo verjetno pozavarovančeva odgovornost (glede na njegovo dolžno strokovno usposobljenost) krepko približala objektivni odgovornosti. Ne bo se mogel na primer sklicevati na zavarovalca, češ, da je od njega prejel nepopolne ali napačne podatke, ki jih je potem rutinsko predal pozavarovatelju brez poprejšnje presoje (Pavliha et al. 2007, 338).

V praksi se velikokrat pojavlja vprašanje, katere okoliščine so pomembne za ocenitev določenega rizika (material circumstances). Anglosaško pravo je pred dobrim desetletjem dobilo nov, precej nejasen test »materialnosti«, na podlagi katerega se določena informacija lahko šteje za pomembno tudi v primeru, ko ne bi usodno vplivala na odločitev skrbnega pozavarovatelja. Pri nas bi verjetno presojali pomen posameznih podatkov od primera do primera, brez splošno veljavnega testa ali pravila, bržkone s pomočjo izvedencev s področja zavarovalniške stroke.

Dolžnost prijavljanja je bistveno pomembnejša kot pri fakultativnih pozavarovanjih, kjer gre za pozavarovanje posameznih rizikov, kot pri okvirnih (obveznih) pozavarovalnih pogodbah, kjer je pozavarovatelj navadno seznanjen le z najnujnejšimi podatki o rizikih.

⁹ Plačati pozavarovalno premijo; prijaviti pozavarovatelju vse okoliščine; pravočasno prijaviti škodo; v primeru uspešnih regresnih zahtevkov pozavarovanca zoper povzročitelja škode, ustrezen del odškodnine pripada tudi pozavarovatelju.

V številnih pozavarovalnih pogodbah lahko srečamo izrecno določbo o pozavarovateljevi pravici do obveščeniosti. Od pozavarovanca sme zahtevati podrobnejša obvestila o zavarovanjih oziroma rizikih, ki so predmet pozavarovalne pogodbe, zavarovalne pogoje, cenike lahko pregleda ustrezno dokumentacijo pri pozavarovancu in podobno, pozavarovanec pa mu je dolžan pravočasno prijaviti škodo. Vse pogostejše so klavzule o sodelovanju pri reševanju škodnih zahtevkov (Claims Co-operation Provision, Claims Control Clause), ki onemogočajo pozavarovancu, da plača škodo zavarovalcu brez predhodnega pozavarovateljevega soglasja (Pavliha et al. 2007, 338).

2.10.6.1 Plačilo premije

Bistvena pogodbeno obveznost pozavarovanca je plačilo pozavarovalne premije, ki je pri proporcionalnih pozavarovanjih proporcionalni del izvirne premije, pri neproporcionalnih pa se določi po posebnih merilih, ki inter alia upoštevajo pretekla škodna dogajanja ter udeležbo pozavarovatelja pri plačilu škod (burning cost system) in profil rizikov (risk profile). Pri neproporcionalnih pozavarovanjih mora pozavarovanec na začetku pozavarovalnega obdobja plačati depozitno premijo, ki se na koncu obdobja uskladi z dejansko celotno premijo, ki jo je pozavarovanec prejel za zavarovanje določenih rizikov. Končna pozavarovalna premija navadno ne more biti nižja od dogovorjene minimalne premije (Minimum and Deposit Premium). Stranki se lahko dogovorita, da se v primeru plačila pozavarovalnine v tekočem obdobju, zaradi katerega se zmanjša obveznost pozavarovatelja v tem obdobju, spet obnovi pozavarovateljevo jamstvo (Reinstatement), seveda za ustrezno doplačilo premije (Pavliha et al. 2007, 338).

2.10.7 Bistvene obveznosti pozavarovatelja

Znova je treba poudariti, da bistvena obveznost pozavarovatelja¹⁰ ni plačilo pozavarovalnine, temveč ustvarjanje gospodarske varnosti z dodatno izravnano nevarnosti. Čeprav je tako razmišljanje v nasprotju s prevladujočo pravniško logiko, bi moralo tudi pri pravni definiciji prevladati ekonomsko bistvo pozavarovanja (Pavliha et al. 2007 339).

2.10.7.1 Jamstvo za plačilo pozavarovalnine

Pozavarovateljeva obveznost za pogodbeno dogovorjeno plačilo škode bo de facto in de iure nastala s škodnim primerom, ne glede na to, ali je pozavarovanec že plačal škodo zavarovalcu. Takšno pravilo dobi svoj pravi smisel v primeru pozavarovančeve nesolventnosti oziroma stečaja, ko ne more poravnati svoje obveznosti zavarovalcu, pozavarovatelj pa je kljub temu dolžan plačati svoj delež škode stečajnemu upravitelju. Pozavarovatelj pa nikakor ni zavezan za plačilo škode neposredno zavarovalcu, saj med njima ni pogodbenega razmerja. Izjema so nekakšne »prebojne« klavzule (cut through clause), ki zavezujejo pozavarovatelje, da v primeru pozavarovančeve nesolventnosti poravnajo pozavarovalnino zavarovalcu. Vprašanje je, ali je takšna pogodbeno svoboda v

¹⁰ Plačilo provizije; jamstvo za plačilo pozavarovalnine; ustvarjanje gospodarske varnosti z dodatnim izravnanjem nevarnosti.

skladu s temeljnimi načeli pozavarovalnega ali celo splošnega pogodbenega prava, čeprav klavzula ni izrecno prepovedana oziroma nična (Pavliha et al. 2007, 339).

Praviloma lahko pozavarovatelj uveljavlja zoper pozavarovanca vse ugovore, ki jih ima ta do zavarovalca, razen, če je drugače določeno s posebno pogodbeno klavzulo. V praksi je namreč pogosto določilo o delitvi usode pozavarovanca in pozavarovatelja (follow the fortunes clause, follow the settlement clause), ki obvezuje pozavarovatelja, da plača pozavarovalnino pozavarovancu v primeru kakršnekoli poravnave, če je pozavarovanec ravnal pošteno ter v skladu s poslovnimi običaji. Prav zaradi pogojenosti te klavzule s poslovnim obnašanjem je vprašljivo, ali zajema tudi tako imenovana plačila ex gratia (brez pogodbene podlage, zaradi »ljubega miru« oziroma dobrih poslovnih odnosov). Prav tako je uveljavljeno pogodbeno določilo, da mora pozavarovatelj izpolniti svojo obveznost ne glede na morebitno površnost oziroma napake pozavarovanca pri pošiljanju borderojev, obračunov in podobno (errors and omissions clause).

Končno ni odveč zapisati smiselnega in pravičnega načela, da bo v primeru uspešnih pozavarovančevih regresnih zahtevkov zoper povzročitelja škode ustrezen del odškodnine pripadel tudi pozavarovatelju.

2.10.7.2 Plačilo provizije

Provizija (commission) je značilna za proporcionalna pozavarovanja. Pozavarovatelj plača pozavarovancu provizijo, ki pokriva stroške pozavarovanca za pridobivanje zavarovanj (direktnega posla) ter stroške managementa. Provizija se odšteje od bruto premije, ki jo pozavarovanec dolguje pozavarovatelju. V primeru slabih rezultatov pozavarovatelj ne odobri celotne provizije, ki bi pokrila stroške pozavarovanca, kar pomeni, da mora del stroškov nositi pozavarovanec (Pavliha et al. 2007, 340).

2.11 Finančno pozavarovanje in alternativni prenosi rizikov (ART)

Za finančno pozavarovanje in alternativne prenose rizikov (ART¹¹) zelo splošno označujemo različne vrste gospodarskih transakcij oziroma pogodbenih razmerij, ki po obliki ali po vsebini kažejo lastnosti pozavarovalnih pogodb. Tovrstna pogodbeni razmerja so se razvila kot posledica vse bolj kompleksnega upravljanja s tveganji predvsem v finančnih institucijah in kot posledica iskanja alternativnih načinov prenosa tveganja različnih gospodarskih subjektov. V večini obstaja ta prenos tveganja na ravni subjektov (zavarovalnic, pozavarovalnic, bank), ki so že prevzeli določeno konkretno tveganje, denimo na podlagi zavarovalne pogodbe in na ta način skušajo razpršiti tveganje ali doseči kakšen drug gospodarski namen, povezan z njihovim poslovanjem.

Glavni razlogi za vse večji razvoj tovrstnih pogodb tičijo v konvergenci različnih finančnih trgov, na katerih si različni igralci (banke, zavarovalnice) izmenjujejo tveganja in s tem zagotavljajo njihovo večjo diverzifikacijo, v pomanjkanju pozavarovalnih kapacitet v določenih obdobjih in v prizadevanju za izravnavanje rizikov v času, v vse večjih zahtevah po dobičkih investitorjev, ki od zavarovalnic in drugih igralcev na trgu zahtevajo ustvarjalnost pri njihovem poslovanju, ter v vse večjih kapitalskih zahtevah za zavarovalnice, ki si s takšnimi instrumenti zagotavljajo dodatne kapacitete pri enakem obsegu kapitala.

Dejansko gre za izjemno heterogeno skupino pogodbenih razmerij, ki jih mednarodni trgi vsakodnevno dopolnjujejo z novimi. Zaradi tega je težko najti vseobsegajočo pravno opredelitev. V splošnem lahko tovrstne pogodbe razdelimo po njihovem namenu na naslednji način:

- finančno pozavarovanje je pogodbeno razmerje, ki je po obliki pozavarovalna pogodba, ne vsebuje pa bistvenih elementov pozavarovalne pogodbe. Kavza oziroma namen pogodbe ni v prenosu nevarnosti na pozavarovalnico, temveč ima neki drugi namen. Za finančno pozavarovanje je torej značilno, da ima obliko pozavarovalne pogodbe, ne pa tudi vsebine;
- alternativni prenosi rizikov so vrsta pogodbenih razmerij, s katerimi se riziki dejansko prenašajo, po obliki pa ne gre za pozavarovalne pogodbe. Teorija med alternativne prenose rizikov uvršča še lastne pozavarovalnice, ki jih ustanovijo večinoma večji gospodarski subjekti z namenom zavarovanja lastnih tveganj.

2.11.1 Finančno pozavarovanje

2.11.1.1 Opredelitev pojma

Osnovne oblike finančnega pozavarovanja segajo v šestdeseta in sedemdeseta leta prejšnjega stoletja na londonski trg in so nastale kot posledica želje po večji stabilnosti poslovnih rezultatov v daljšem časovnem obdobju. Prve so se pojavile tako imenovane

¹¹ ART – anlg: Alternative Risk Transfer.

rollover pogodbe, s katerimi so zavarovatelji »prevalili« del dobička dobrih let na pozavarovalnice ob zavezi slednjih, da bodo te zneske kasneje izplačale nazaj. Na podlagi takšne pogodbe se je zavarovatelj zavezal plačati del dobička kot »premijo« pozavarovalnici, slednja pa se je zavezala po izteku dogovorjenega obdobja nazaj izplačati znesek »premije«, povečan za dobičke od naložb in zmanjšan za upravljavsko provizijo zavarovalnice. Namen pogodbe torej ni bil v prenosu nevarnosti ter takšna pogodba ni vsebovala tveganega oziroma aleatornega elementa (pozavarovalnična obveznost je bila znana že ob sklenitvi), temveč v prenosu dobička, z namenom uporabe v naslednjem letu, ki bi lahko imelo slabše rezultate (Pavliha et al. 2007, 341).

Druga osnovna oblika finančnega zavarovanja so tako imenovane police na tone (tonners), ki so jih sklepali najprej pomorski in kasneje letalski zavarovatelji. S takšno pogodbo se je zavarovatelj zavezal plačati »premijo« pozavarovalnici, pozavarovalnica pa se je zavezala plačati dogovorjen znesek kot »pozavarovalnino« v primeru, da je bila v danem letu izgubljena določena tonaža plovil. Takšna pogodba nima bistvenega elementa pozavarovalne pogodbe in sicer zavarovalnega interesa pozavarovanca. Plačilo pozavarovalnice ni odvisno od konkretne izgube določene ladje, ki jo zavarovatelj pozavaruje, temveč od splošne tonaže, izgubljene v določenem letu. S tem dejansko zavarovatelj na pozavarovatelja ne prenaša konkretnih nevarnosti, ki jim je izpostavljen. Takšna pogodba ima sicer element aleatornosti (plačilo pozavarovatelja je negotovo), vendar se približuje igri na srečo (Pavliha et al. 2007, 341).

V sodobni obliki se finančno pozavarovanje pojavlja v obliki pogodb o pozavarovanju omejenega tveganja (finite risk reinsurance). S takšno pogodbo prevzame pozavarovalnica tveganje, ki je omejeno bodisi z zneskom škod, bodisi časovno, v katerem se lahko zahtevki uveljavljajo. Višina premije je odvisna od pričakovanih dobičkov od naložb. Pozavarovanje omejenega tveganja se pojavlja v dveh oblikah in sicer v retrospektivni (»za nazaj«) in perspektivni (»za naprej«). Pri retrospektivnih pogodbah pozavarovalnica na primer zagotavlja kritje za škode do zneska plačane premije, povečane za dobiček od naložb zneska plačane premije in zmanjšan za provizijo oziroma plačilo pozavarovalnici. Na ta način lahko prenese zavarovalnica na pozavarovalnico še neizplačane škode iz preteklega obdobja, pri čemer je premija izračunana na podlagi diskontiranega zneska rezervacij za škode, ki so predmet prenosa, »zavarovalna vsota« oziroma limit pogodbe pa ustreza nediskontiranemu znesku škod. Nevarnost, ki se na ta način prenaša, ni v nastopu škode, temveč v času izplačila. Pri običajni pozavarovalni pogodbi bi pozavarovalnica tvegala, ali bo zavarovalni primer res nastopil, pri pozavarovanju omejenega tveganja pa nosi tveganje, kdaj bo plačala zneske škod. Pri perspektivnih pozavarovanjih omejenega tveganja je predmet pozavarovanja bodoče škodno dogajanje, pri čemer je znesek, ki ga bo plačala pozavarovalnica, določen glede na oceno bodočih škod in upošteva finančno dinamiko izplačil. Tako na primer pri finančnem kvotnem pozavarovanju sicer pozavarovalnica prejme odstotek od premije, vendar ni dolžna plačati enakega odstotka dejanskih škod, kot je to pri kvotnem pozavarovanju, temveč pričakovani znesek škod, z upoštevanjem časovne vrednosti zneska premije.

Posebno moramo poudariti, da se pogodbe finančnega pozavarovanja ne pojavljajo nujno v takšni čisti obliki. V eni pogodbi so lahko elementi pogodbe o finančnem pozavarovanju in prave pozavarovalne pogodbe, s katero se nevarnosti dejansko prenašajo.

2.11.2 Pravni problemi finančnega pozavarovanja

Kot smo že navedli, imajo pogodbe finančnega pozavarovanja obliko pozavarovalne pogodbe, po vsebini pa ne izpolnjujejo kriterijev pozavarovalne pogodbe. Njihov namen je predvsem v izboljšanju finančnih rezultatov družbe – predvsem z izravnavo dobičkov oziroma izgub v različnih letih in zagotavljanju razpoložljivega kapitala, tako da lahko (po)zavarovalnice sklepajo večji obseg poslov brez povečanja kapitala. Tako pogodbe finančnega pozavarovanja služijo predvsem upravljanju kapitala in ne zaščiti pred tveganji (Pavliha et al. 2007, 342).

O'Neill in Woloniecki navajata naslednje značilnosti pogodb finančnega pozavarovanja:

- ne obstaja pozavarovalna nevarnost, ki jo je mogoče identificirati kot predmet pozavarovanja;
- glavni namen je »zaščita bilance« pozavarovanca, torej izboljšanja finančnih izkazov;
- pozavarovanec ne prevzema nevarnosti, kar pomeni, da je njegova izpostavljenost opredeljena z zneskom prejete premije, povečanim za dohodke od naložb tega zneska;
- pozavarovalnica ima navadno sedež v davčno prijazni jurisdikciji z namenom povečevanja dohodka od naložb;
- pozavarovanec navadno zahteva določeno zavarovanje za svoje terjatve zoper pozavarovalnico v obliki akreditiva, deponiranja sredstev, zastave vrednostnih papirjev itd.;
- uveljavljanje zahtevka zoper pozavarovalnico ni odvisno od dejansko utrpljenih škod, temveč je dogovorjeno v pogodbi;
- za presojo pogodbe se ne uporablja načelo dobre vere in poštenja (utmost good faith).

S stališča pravne analize tovrstnih pogodbenih razmerij moramo povedati, da v bistvu ne gre za pozavarovalne pogodbe. Ker ni elementa aleatornosti (ne gre za prenos nevarnosti), ni predmeta pozavarovanja in zaveza pozavarovalnice ni pogojena z zavezo zavarovalnice, da izplača zavarovalnino.

Dejstvo, da ne gre za pozavarovalne pogodbe, ima naslednje pravne posledice:

- zavarovalnica in pozavarovalnica morata preučiti, ali je takšna pogodba dopustna v skladu s pravnim redom, v katerem poslujeta;
- za takšne pogodbe se ne uporablja načelo najvišje stopnje dobre vere (uberrima fides), kar pomeni, da se uporabljajo pravila splošnega pogodbenega prava;
- če ima pozavarovatelj sklenjene retrocesijske pogodbe, mora preučiti posledice obveznosti iz finančnega pozavarovanja na takšne pogodbe.

2.11.3 Alternativni prenosi rizikov (ART)

Če gre pri finančnem pozavarovanju za pogodbe, ki imajo obliko pozavarovalne pogodbe, vendar to po vsebini niso, gre pri razmerjih, ki jih v splošnem poimenujemo alternativni

prenosi rizikov, za nasprotno razmerje. Gre za razmerja, prek katerih se nevarnosti prenašajo na druge subjekte, vendar teh ne moremo opredeliti kot pozavarovalne pogodbe.

Za pogodbe ART je predvsem značilno, da se tveganje, ki ga tradicionalno prevzema zavarovalni oziroma pozavarovalni trg, prenaša na banke oziroma druge finančne institucije. S tem se na eni strani zagotavlja večja kapaciteta trga, na drugi strani pa si finančni investitorji zagotavljajo možnost alternativnih naložb (Pavliha et al. 2007, 343).

Primer ART posla predstavlja listninjenje¹² (securitization), pri katerem zavarovalnica namesto, da bi pozavarovala tveganje v obliki pozavarovalne pogodbe, ustanovi poseben sklad (special purpose vehicle – SPV), v katerega vloži zneske, ki ustrezajo pozavarovalni premiji. SPV izda obveznice, ki jih kupijo vlagatelji. Če nastopi v prospektu opredeljen dogodek (npr. orkan ali druga naravna katastrofa), SPV izplača zneske zavarovalnici, tako da ne ostane za izplačilo imetnikom obveznic. Če takšen dogodek ne nastopi, prejemajo vlagatelji v obveznice anuitete na podlagi amortizacijskega načrta in na koncu še glavnico (Durrer et al. 1996, 6).

Podoben mehanizem zagotavljajo tudi izvedeni finančni instrumenti, kot so opcije in terminske pogodbe. Pozavarovalnice lahko na primer na čičaški trgovinski borzi kupujejo in prodajajo pogojne opcije, ki so vezane na agregatne zneske škod, ki nastanejo kot posledica naravnih katastrof na določenem geografskem območju. Čeprav je takšna opcija dejansko vezana na nevarnost, ki jo je mogoče zavarovati (naravne katastrofe), pogodba ne vsebuje zavarovalnega interesa in zato ne gre za pozavarovalno pogodbo, temveč naložbo (Kocič 2001, 162).

Alternativni prenos tveganja zajema različne metode, ki se med seboj razlikujejo tako po tehničnih značilnostih kot po doseženi stopnji razvoja (Kocič et al. 2000, 157). Zaradi razlik med posameznimi metodami alternativnih prenosov tveganja, zanje težko najdemo enotno definicijo. Skupno imajo le to, da niso klasične oblike zavarovanja in pozavarovanja.

2.11.3.1 Značilnosti ART metod

Glavne značilnosti so:

- prilagojene so posebnim potrebam strank,
- pogodbeno obdobje traja več let,
- zajemajo različne zavarovalne vrste,
- razpršijo tveganje v času,
- razpršijo tveganje v portfelju posameznega zavarovanca,
- pogosto vključujejo tveganja, ki pri tradicionalnih oblikah zavarovanja veljajo za nezavarovaljiva (Kocič et al. 2000, 157).

¹² V zavarovalništvu pomeni pretvorbo tradicionalnih zavarovalniških tveganj v dolžniške vrednostne papirje - obveznice.

Namen alternativnih prenosov tveganj ni zamenjava tradicionalnih oblik zavarovanja in pozavarovanja, temveč moramo nanje gledati kot na dopolnilo ali nadgradnjo tradicionalnih oblik na področjih, kjer so te neučinkovite¹³ ali ne morejo ponuditi najugodnejših rešitev (Baur et al. 1999, 35)

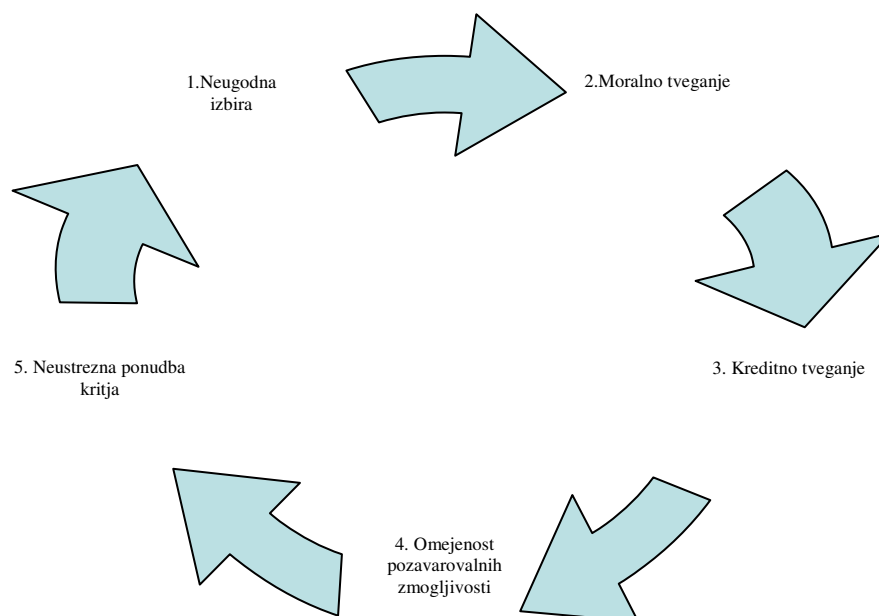
Prednosti ART metod v primerjavi s tradicionalnimi oblikami zavarovanja in pozavarovanja:

- širijo spekter zavarovanih tveganj (tveganja so razpršena v času in predvsem v okviru portfelja posameznega zavarovanca);
- izboljšujejo učinkovitost (*omogočajo udeležbo zavarovanca v lastnem škodnem rezultatu – odpravljajo kreditno tveganje – zmanjšujejo preveliko zavarovanje – ponujajo cenejše kritje v primerjavi s tradicionalnim pozavarovalnim trgom za zahtevnejša tveganja*);
- povečajo kapaciteto (*omogočajo dostop do kapacitet finančnih trgov – povečajo učinke razpršitve*) (Kocič et al. 2000, 157).

2.11.3.2 Neučinkovitost tradicionalnih oblik pozavarovanja

Neučinkovitost tradicionalnih oblik pozavarovanja je imela pomemben vpliv na razvoj ART metod. Analiza stroškov tradicionalnega zavarovalnega kritja pokaže, da je razlika med premijo in pričakovano vrednostjo škode sorazmerno visoka. Razlog za to se skriva v razliki med razpoložljivimi informacijami pozavarovatelja in pozavarovanca (Baur et al. 1999, 12).

Slika 8: Primer pomanjkljivosti tradicionalnih oblik zavarovanja lahko razdelimo v pet osnovnih skupin:

Vir: Kocič et al, 2000, 157.

¹³ Več o tem pri neučinkovitosti tradicionalnih oblik pozavarovanja na naslednji strani.

1. Cene tradicionalnih zavarovanj so izračunane na osnovi povprečne škode nevarnostne skupine in so tako za dobra tveganja znotraj nevarnostne skupine višje kot bi morale biti, glede na škodno dogajanje. Zato dobra tveganja vse bolj nerada subvencionirajo slaba tveganja in namesto tradicionalnega zavarovanja izberejo samozavarovanje.
2. Po sklenitvi zavarovalne pogodbe zavarovanec navadno ni več motiviran, da bi preprečil morebitno škodo ali zmanjšal posledice škodnega dogodka. To pomeni, da mora zavarovalnica zahtevati višjo povprečno premijo. V primeru, da zavarovanec sam financira tveganje, pa ima neposredno spodbudo zmanjšati posledice morebitnega škodnega dogodka.
3. Ob sklenitvi pozavarovalne pogodbe je potrebno upoštevati kreditno tveganje. Temu je zavarovalnica izpostavljena, kadar obstaja nevarnost, da pozavarovalnica ne bo imela dovolj sredstev za izplačilo pozavarovalnine. V primeru finančnega zloma pozavarovalnice mora zavarovalnica vseeno poravnati svoje obveznosti do zavarovancev, kar pa lahko močno zamaje kapitalsko ustreznost zavarovalnice.
4. Velika podjetja so sčasoma spoznala, da za določena velika tveganja, ki jih lahko ogrozijo zaradi premajhnih kapacitet na pozavarovalnih trgih, ni na voljo nobenega zavarovalnega kritja. Še več, mnoga podjetniška tveganja so dolgo veljala za nezavarovana. Meje zavarovanosti so bile razširjene zahvaljujoč ART metodam.
5. Pri tradicionalnih oblikah pozavarovanja se velika podjetja pogosto srečajo s ponudbo zavarovalnega kritja, ki ne ustreza njihovim dejanskim potrebam. Ocena izpostavljenosti podjetja določenemu tveganju je lahko nepravilna, v zavarovalnih pogodbah je določena previsoka oziroma prenizka zavarovalna vsota glede na zavarovano vrednost, pogosto pa se kritja iz različnih zavarovalnih pogodb med seboj tudi prekrivajo (Krumberger 2002,16).

2.11.3.3 Vrste metod alternativnih prenosov tveganj

- lastna zavarovalnica (angl. captive insurance company),
- pozavarovanje omejenega tveganja (angl. finite risk),
- program dolgoročne zaščite pred več tveganji (angl. multi-year, multi-line products MMP),
- program večvzvodne zaščite (angl. multi.trigger products MTP),
- varnostni kapital (anlg. contingent capital),
- listninjenje zavarovalniških tveganj (angl. securitisation) in
- izvedeni finančni instrumenti (angl.derivatives) (Krumberger 2002, 53).

Teorija med alternativne prenose rizikov uvršča tudi tako imenovane lastne zavarovalnice, ki pa, vsaj pravno, nimajo posebnih lastnosti. Kot lastne zavarovalnice opredeljujemo zavarovalnice oziroma pozavarovalnice, ki jih različni gospodarski subjekti ustanavljajo za kritje lastnih nevarnosti in predstavljajo alternativo običajni ponudbi zavarovalnic. Edino pravno relevantno določilo o lastnih zavarovalnicah najdemo v pozavarovalni direktivi, ki določa, da lahko države članice za lastne zavarovalnice določijo nižje kapitalske zahteve. Lastne zavarovalnice se običajno ustanavljajo kot pozavarovalnice v davčno in regulatorno prijaznih jurisdikcijah. V takšnem primeru si lastna zavarovalnica najde partnerja kot fronting zavarovalnico v državi, kjer ima sedež zavarovanec. Fronting zavarovalnica izda polico, vendar riziko v celoti pozavaruje pri lastni zavarovalnici. Lastna pozavarovalnica

nato naprej retrocedira rizik na pozavarovalni trg. Ločimo tudi odprte in zaprte lastne zavarovalnice, pri čemer prve sprejemajo v zavarovanje tudi nevarnosti drugih zavarovancev, rent-a-captive, pri kateri zavarovanci najamejo zmogljivosti. Lastne zavarovalnice navadno ustanavljajo velike korporacije, kot so letalske družbe, petrokemična, farmacevtska industrija in tako dalje (Pavliha et al 2007, 344).

2.11.4 Prihodnost finančnega pozavarovanja in alternativnih prenosov tveganj

Finančno pozavarovanje in ART imata nedvomno svoje mesto na visoko razvitem globalnem trgu. Ne gre za alternativo tradicionalnim zavarovalnim trgom, temveč za dopolnilo, ki v času kriz in pomanjkanja zmogljivosti nedvomno opravlja koristno funkcijo. Na drugi strani bankam, drugim finančnim organizacijam in investitorjem ponuja alternativne možnosti naložb, tako da lahko bolje razpršijo svoje naložbene portfelje. Ključni problem tovrstnih instrumentov je v njihovi regulaciji. Nadzorniki finančnega sektorja morajo biti posebno občutljivi, ali lahko zagotavljajo takšni finančni instrumenti, ki nimajo vgrajenih strogih pravil zavarovalnega prava, negativne posledice na končne potrošnike zavarovalnih storitev – zavarovance (Pavliha et al 2007, 344).

V pozavarovanju obstaja tveganje na več nivojih:

- tveganje, ki je specifično za posamezni prevzeti posel,
- sistematično tveganje, ki mu je podvržena celotna pozavarovalna panoga,
- sistemsko tveganje, ko je pozavarovatelj izpostavljen tveganju, ki nastane v povezavi z vsem gospodarstvom.

2.11.4.1 Tveganje, specifično za posamezen prevzeti posel

Tveganje, ki mu je izpostavljen posamezni pozavarovatelj, je podobno tistemu, ki mu je izpostavljen zavarovatelj. Kljub temu pa sta teža in pomembnost tveganja pri pozavarovatelju odvisni od številnih faktorjev, kot so:

- različne vrste prevzetega posla in geografska razpršitev,
- pozavarovalčeva filozofija prevzemanja zavarovalnega tveganja ter
- odločitve o višini samopridržaja in retrocesije.

Pomembno je tudi, da se veliki riziki praviloma prenašajo na pozavarovatelje. Tako naj bi po ocenah analitikov 60 – 80 odstotkov škod, nastalih kot posledica terorističnih napadov 11. septembra, krile pozavarovalnice (The Reinsurance Market 2002).

2.11.4.1.1 Zavarovalno tveganje - tveganje pri prevzemanju rizikov

Osnovno tveganje pri pozavarovalnem poslu je, da je višina škod iz naslova sklenjenih pozavarovalnih pogodb večja od pričakovane. Ključno tveganje je, da pozavarovatelj slabo oceni riziko in dobi premalo premije za rizike, ki jih prevzame in zato tudi nima dovolj sredstev za izplačilo slabo ocenjenih škod (Babbel et al 1996, 8).

Ker je pozavarovanje v bistvu oblika zavarovanja, je ključno tveganje pozavarovatelja v kakovosti prevzemanja tveganj. Zavarovalno tveganje je zato izpostavljeno znanju in izkušnosti prevzemnika rizikov (angl.: underwriter-jev), ravni kontrol v postopku prevzemanja in kakovosti informacij, ki so na voljo pri prevzemanju tveganj ter naravi prevzetih tveganj. Nekakovostno prevzemanje tveganj, ki se pojavi zaradi pomanjkanja znanja o prevzetih tveganjih, ima lahko velike posledice za škodne rezultate. Problem je še zlasti prisoten pri uvajanju novih zavarovalnih produktov. Zato je najbolj pomembno ustrezno obvladovanje zavarovalnega tveganja, kar zajema tudi konstantno skrb za poznavanje celotne problematike pozavarovanja.

Poleg tveganja, ki izhaja iz nestrokovnega pristopa, obstaja tudi tveganje kot posledica uporabe cedentovih napačnih ali celo goljufivih informacij. Ker pa je pozavarovalni trg zelo povezan, se o nepoštenem obnašanju cedenta hitro razve, kar ima za posledico njegovo izločitev s trga. Vendar je nepošteno ravnanje cedentov kljub temu tveganje, ki je prisotno na trgu.

2.11.4.1.2 Kreditno tveganje

Pozavarovatelji morajo zaščititi svoj portfelj s plasmajem svojih presežkov, torej z retrocesijo. Pri tem je zelo pomembno, pri katerih pozavarovalnicah plasirajo svoja kritja. Nadzor mora zato ugotoviti, kako je retrocesija opravljena in kolikšnemu tveganju, da po nastanku škodnega dogodka retrocesionar ne bo plačal škode, je izpostavljen retrocedent. Pri retrocesijskih poslih se torej pojavijo tveganja, da terjatve ne bo možno realizirati zaradi plačilne nesposobnosti retrocesionarjev. Osnovna zahteva v procesu retrocesije je zato finančna stabilnost retrocesionarjev. Pozavarovatelj plača precejšnjo premijo v upanju, da mu bodo sredstva povrnjena, ko bo plačeval škode. Časovni rok med plačilom premije in povračilom škod je lahko dolg, predvsem pri poslih z dolgim repom (angl.: long-tail), zato je obvladovanje teh tveganj zelo pomembno (Babbel et al. 1996, 12).

2.11.4.1.3 Naložbeno tveganje

Naložbeno tveganje vpliva na sredstva pozavarovalne družbe in ima za posledico lahko:

- nižji donos na naložbe od pričakovanega zaradi sprememb na kapitalskem trgu (npr. spremembe v obrestnih merah, menjalnih tečajih, neugodnih spremembah bonitetnih ocen dolžnikov v povezavi s plačevanjem obresti na obveznice);
- zmanjšanje sredstev ob zmanjšanju vrednosti naložb v delnice zaradi slabih poslovnih rezultatov takšne družbe;
- tveganja, povezana z denarnimi tokovi (na primer pozavarovatelji delujejo na trgih, kjer lahko pride do serije škod zaradi naravnih katastrof; v primeru, da ima pozavarovatelj sredstva investirana v nepremičnine, so ta sredstva manj likvidna, kar povzroči težave pri izplačevanju škod).

Kot smo že omenili, je pozavarovanje globalni posel, saj pozavarovatelji prevzemajo tveganja iz različnih delov sveta. Čeprav je to lahko učinkovit način razpršitve tveganj, so

pozavarovalnelji ob večjih škodnih dogodkih močno izpostavljeni večjim katastrofam ne glede na njihov geografski položaj.

2.11.4.1.4 Valutno tveganje

Valutno tveganje je močno povezano z globalno naravo portfeljev. Večina pozavarovalneljev prevzema tveganja v več različnih valutah. Ker je portfelj mednarodno obarvan, pozavarovalnelji praviloma oblikujejo naložbe v valutah, v katerih prevzemajo svoje obveznosti, da dosežejo valutno usklajenost. Pozavarovalnelji so vedno izpostavljeni določeni stopnji valutnega tveganja, ki izhaja iz dejstva, da so naložbe opravljene v različnih valutah. Valutne usklajenosti zaradi negotovosti v denarnih tokovih ter vpliva računovodskih načel in prakse ni vedno mogoče doseči. Nadalje ni vedno zaželeno, da se naložbe oblikujejo v določenih valutah, če je valuta določene obveznosti šibka. Poleg tega lahko valutno usklajevanje ovirajo tudi restriktivni ukrepi pri menjavi valut.

2.11.4.1.5 Časovno tveganje

Časovno tveganje je povezano tako s tveganjem prevzemanja rizikov kot z naložbenim tveganjem. Potrebno je predvsem uskladiti naložbe v smislu zapadlosti s pričakovanim plačevanjem škodnih obveznosti, saj prehitro izplačevanje le-teh zmanjša donosnost naložb. Seveda pa je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da zavarovalno tveganje z nepričakovanimi spremembami v dejavnikih tveganja vpliva na hitrost poravnavanja in s tem posredno na donosnost naložb.

2.11.4.2 Sistematično tveganje

Sistematično tveganje je po definiciji tveganje, ki vpliva na celotno pozavarovalno panogo (Babbel et al. 1996, 11).

2.11.4.2.1 Gibanje tržnih cen

Za cenovno politiko pozavarovalne industrije velja ciklično gibanje z obdobji visokih in obdobji nizkih cen, zlasti cene za katastrofalna kritja so pod močnim vplivom zakonov ponudbe in povpraševanja. Vendar, ko so tržni pogoji mehki, pozavarovalnelji pogosto še naprej prevzemajo zavarovanja po neekonomskih cenah. Za to obstaja več razlogov, med njimi je poglobitna konkurenca: zadržati stranke in ohraniti tržni delež. Obdobja nizkih cen so lahko za zavarovalno industrijo zelo boleča, predvsem za finančno manj stabilne pozavarovalnice. V takšnih razmerah lahko velika naravna nesreča sproži potencialno plačilno nesposobnost.

2.11.4.2.2 Medsebojno vplivanje zavarovalnih in pozavarovalnih trgov

Ker škodno dogajanje na zavarovalnem trgu močno vpliva na pozavarovalni trg, ima lahko

večja škodna pogostnost na zavarovalnem trgu, posledično, zelo velik vpliv tudi na škodna dogajanja v sferi pozavarovanja. Kot primer navajamo nenadno povečanje azbestnih škod v zavarovalni industriji, ki je imelo velik vpliv na porast škod v pozavarovalni industriji. Velik vpliv na povečanje škod, ki jih posledično plačujejo pozavarovatelji, imajo tudi povečanje pravnih stroškov in sodne odločbe, ki vodijo v večje število, predvsem pa v višje zneske odškodninskih zahtevkov.

2.11.4.2.3 Plačilna nesposobnost večjega pozavarovatelja

Pozavarovanje zavarovalnicam omogoča izravnavo predvsem pri velikih rizikih in katastrofalnih škodah. Pri določanju cenovne politike in prevzemanju rizikov imajo največje pozavarovalnice izredno pomembno vlogo. Zaradi dominantnega položaja, ki ga imajo največji pozavarovatelji na globalnem trgu, bi finančni zlom večjega pozavarovatelja lahko imel katastrofalne posledice za celotni pozavarovalni in zavarovalni trg. Doslej še ni prišlo do zloma takšne dominantne pozavarovalnice, vendar pa je potrebno poudariti, da je po 11. septembru prišlo tudi do precejšnjega znižanja bonitetnih ocen sicer največjih pozavarovateljev.

2.11.4.3 Sistemsko tveganje

Za razliko od sistematičnega tveganja, ki je omejeno na panogo, je sistemsko tveganje definirano kot tveganje, ki nastane v povezavi z vsem gospodarstvom (lokalnim in globalnim). Gre za splošno tveganje, ki vpliva na vsakega udeleženca trga. Pomembnejši dejavniki so:

- ekonomski cikli (npr. recesija ima za posledico nižanje cen v zavarovalništvu, saj povpraševanje po zavarovanju in posledično, pozavarovanju pada);
- politična nestanovitnost: stopnja politične stanovitnosti vpliva na splošno učinkovitost ekonomije, kar je pomemben dejavnik pri ustvarjanju blaginje. (Po)zavarovanje se običajno srečuje z večjim povpraševanjem takrat, ko se ekonomski pogoji izboljšujejo. Poleg tega lahko omejitve pri gibanju kapitala motijo mednarodno poslovanje;
- gibanja v obrestnih merah, ki vplivajo na donose na naložbe;
- težave finančnega sektorja zaradi plačilne nesposobnosti večjih bank ali zavarovalnic.

2.11.4.3.1 Obvladovanje tveganja pri pozavarovanju

Pozavarovanje je klasičen inštrument prenosa deleža zavarovalnega tveganj nad lastnim kritjem, kot stroka imenuje del tveganja pri zavarovanju, ki ga lahko s tehniko prenosa tveganja zavarovalna finančna institucija kot neposredni zavarovatelj (direct writer), ki v tem poslu postane pozavarovanec (reinsured), cedira (ceding) oziroma prenaša kot cedent na pozavarovatelja (reinsurer) oziroma pozavarovalni instituciji (reinsurance company). To v svojem bistvu pomeni zavarovanje zavarovalnega kritja (Dvoršak 2005, 136).

S tem pa prenos tveganja še ni končan. Prevzemnik dela tveganja, ki je pozavarovatelj oziroma pozavarovalna institucija, ponovno prenese kot retrocedent presežke dela prevzetega tveganja nad lastnim kritjem drugemu pozavarovatelju, ki je v tem primeru imenovan retrocesionar. To v svojem bistvu pomeni zavarovanje pozavarovalnega kritja.

Pozavarovalni program, ki je pomemben inštrument obvladovanja tveganja zavarovalne institucije, določa za posamezno zavarovanje ali zavarovalno vrsto neposredni zavarovatelj glede na aktuarski izračun lastnih deležev (retention) po tabelah maksimalnega kritja. V programu je določena tudi cena pozavarovalnega kritja oziroma prenos nevarnostnega dela premije. Sodila, ki jih pri tem upošteva zavarovatelj, so prevzeta neposredna in posredna tveganja zavarovatelja ter oblikovanje zavarovalno tehničnih rezervacij zavarovalne finančne institucije (Dvoršak 2005, 136).

Neposredna tveganja se nanašajo na določitev največje verjetne škode (PML – probable maximum loss), ki pomeni največjo možno škodo zavarovalnega kritja. Posredna tveganja pa predstavljajo temeljne značilnosti portfelja posamezne zavarovalne vrste in niza zavarovanj zavarovalne finančne institucije. Aktuarski izračun upošteva tudi nekatere kapitalske elemente, kot je donosnost in predvsem kapitalsko ustreznost zavarovalne finančne institucije, vse skupaj v okviru začrtane strategije obvladovanja tveganja pri zavarovanju.

Prenos dela tveganja na pozavarovatelja je mogoč z različnimi oblikami pozavarovalnega kritja, ki se uporabljajo v tuji in domači praksi. Dve temeljni obliki pozavarovanja smo že spoznali v poglavju 2.4.

Sozavarovanje (coinsurance) pa z razliko od do sedaj obravnavanega pozavarovanja, ki izravnava presežke nad lastno zmogljivostjo zavarovatelja, izravnava presežke vodoravno. To pomeni, da več zavarovateljev hkrati, vsak do svoje mejne zmogljivosti, prevzame določeno zavarovalno kritje (Dvoršak 2005, 137).

Pozavarovanje ima zaradi narave tveganja pri zavarovanju in svoje osnovne funkcije večjo težo pri neživljenjskih kot življenjskih zavarovanjih. Za slednja se v praksi uporablja tako imenovano kvotno pozavarovanje le v manjšem obsegu¹⁴.

V zvezi s prenosom tveganja, da pozavarovatelj prevzema ne le neposredno breme zavarovalnega kritja, ampak se hkrati z retrocesijo prenašata tudi zaupanjso tveganje in nevarnost efekta domin¹⁵, medtem, ko sistematičnega tveganja splošne ekonomije ne prevzema, temveč prispeva k njegovi razpršitvi na pozavarovalni trg.

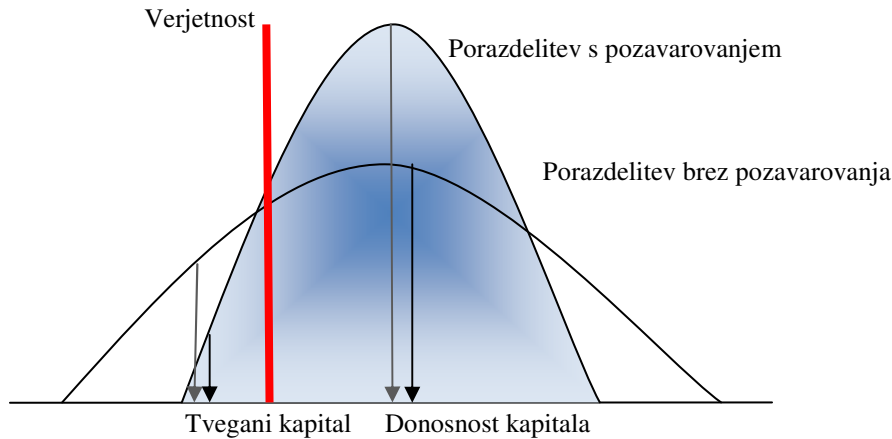
Ne glede na obliko ali način prikazanih tehnik prenosa tveganja moramo tudi pri tem, podobno kot pri zavarovalnih rezervacijah, poudariti močno prepletenost zavarovalnega in finančnega tveganja, ki se ne izkazuje zgolj v plačilu pozavarovalne premije za prenos

¹⁴ V svetovnem merilu so največje pozavarovalnice zbrale 14,9 milijarde ameriških dolarjev cedirane premije življenjskih zavarovanj direktnih zavarovateljev, kar predstavlja le en odstotek njihove zbrane premije oziroma 0,07 odstotka nevarnostne premije v letu 2001, oziroma, predstavljeno v bolj bančnem pogledu, znaša delež pozavarovalnih sredstev življenjskih zavarovanj le med 2 do 12 odstotki bilančne vsote zavarovalnih finančnih institucij.

¹⁵ To je tako imenovani negativen efekt spiralnega delovanja in vplivanja udeležencev na finančnem trgu.

tveganja, ampak tudi, ali pa predvsem, kot stopnja izpostavljenosti plačilno sposobnostnemu tveganju.

Slika 9: Prenos tveganja s pozavarovanjem

Vir: Dvoršak, 2005, 138.

Pri sodelovanju v evropskem projektu Solvency II, po priporočilu, ki ga je dala svetovalno-revizijska družba KPMG, da naj pozavarovatelji v okviru procesa obvladovanja tveganja natančno opredelijo postopke pri prevzemanju tveganja in določijo strategijo prenosa tveganja na pozavarovatelja.

2.11.5 Predpisi in zakoni pozavarovalne zakonodaje

Zavarovanje ne bi moglo uspešno opravljati svoje naloge, če ne bi bilo vpeto v specifična in natančna pravila poslovanja, ki so se počasi izoblikovala v zavarovalno pravo. Kot bomo videli v nadaljevanju, pa za pozavarovanje ne veljajo vse in samo pravne norme oziroma pravila, ki veljajo za zavarovanje. Zato bi lahko rekli, da je pozavarovalno pravo zaokrožen sklop pravil v okviru zavarovalnega prava (Pavliha 2000, 326).

V okviru Evropske unije deluje pet organov: Evropski parlament, Sodišče Evropskih skupnosti, Evropsko računsko sodišče, Svet in Evropska komisija. Svet, ki ga sestavlja po en predstavnik na ministrski ravni, ima najvišje pristojnosti za sprejemanje evropskih predpisov (uredb in direktiv) ter drugih odločitev. Komisija skrbi za izvajanje pogodb in splošnih pravnih aktov ter tako deluje kot izvršilni organ. Za Evropski parlament je značilna pristojnost za posredovanje mnenj ter da nima zakonodajne oblasti. Evropsko sodišče nadzira pravilnost ravnanja Sveta in Evropske komisije, na zahtevo nacionalnih sodišč pa tudi presoja veljavnost določb prava Evropske unije (Pavliha 1998, 20).

2.11.5.1 Pravo Evropske unije obsega vse predpise, sodne odločbe

Zakon o zavarovalništvu (ZZavar) pri nas ureja osnovna vprašanja v zvezi z ustanavljanjem, poslovanjem, nadzorom in prenehanjem zavarovalnic, ki opravljajo

zavarovalne, pozavarovalne in druge zavarovalne posle ter imajo sedež v Republiki Sloveniji. Uporablja se tudi za zavarovalnice, ki imajo sedež na območju držav članic EU oz. delujejo v okviru EU, če le-te v Sloveniji sklepajo (po)zavarovanja ali ustanovijo podružnico. ZZavar z vidika nadzora ne razlikuje med zavarovalnicami in pozavarovalnicami. Novost zakona je bila, da je nadzor z Urada za zavarovalni nadzor v sestavi ministrstva za finance prešel na Agencijo za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN), ki ima določene pristojnosti. Na njihovi podlagi AZN učinkovito izvaja nadzor in s tem zagotavlja stabilnost, zanesljivo delovanje (po)zavarovalništva ter zaupanje zavarovalcev v (po)zavarovalni trg.

Za opravljanje pozavarovalnih in drugih zavarovalnih poslov je potrebno pridobiti dovoljenje nadzornega organa, ki mora o popolni vlogi odločati v roku šestih mesecev. Prošnja za izdajo dovoljenja mora obsegati (ZZavar 2000):

- poslovni načrt, ki mora vsebovati zlasti prikaz pogojev za trajno izpolnjevanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb, zavarovalne vrste, splošne in posebne zavarovalne pogoje, premijske cenike in druge zavarovalne podlage za izračun zavarovalnih premij in oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij, program predvidenega pozavarovanja in elaborat o pričakovanih poslovnih izidih;
- statut;
- podatke o zagotovitvi osnovnega kapitala zavarovalniške delniške družbe, katerega najnižji znesek je enak višini zahtevanega zjamčenega kapitala;
- seznam delničarjev s podatki o višini njihovih deležev;
- informacije o medsebojnih neposrednih in posrednih povezavah ter njihovem finančnem stanju;
- imena fizičnih oseb, ki bodo vodile zavarovalnico;
- dokumentacijo z dokazili, da bo zavarovalnica kadrovska, tehnično in organizacijsko sposobna opravljati zavarovalne posle.

Vsaka pozavarovalnica, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje pozavarovalnih poslov, mora imenovati pooblaščenega aktuarja in o tem obvestiti AZN. V primeru, da pozavarovalnica pooblaščenega aktuarja ne imenuje sama, ga imenuje AZN. Nadzorni organ lahko pozavarovalnici začasno ali trajno odvzame dovoljenje in to pod pogoji, ki so opredeljeni v tem zakonu.

Zavarovalnice morajo poslovati v skladu z zakoni ter predpisi, ki veljajo zanje. Da tega ne bi kršile, imajo, poleg nadzora agencije, organizirano še notranjo kontrolo.

Ko pride do nadzora pozavarovalnic, ima AZN širok spekter nalog. Prav tako ima nemalo pristojnosti, ki jih lahko združimo v sledeča področja nadzora (Nussdofner 2004, 19):

- cenovna politika (skladnost zavarovalnih vrst, zavarovalnih pogojev in zavarovalnih cenikov);
- finančna trdnost zavarovalnice (oblikovanje osnovnega kapitala zavarovalnice, oblikovanje predpisanih zavarovalno-tehničnih rezervacij, določanje solventnostne meje, opredelitev garancijskega sklada, nalaganje lastnih virov sredstev);
- ločenost zavarovalnih poslov (ločeno izkazovanje podatkov po posameznih zavarovalnih poslih v poslovnih knjigah in poročilih);

- notranji nadzor in kontrola (obveznost notranjega nadzora in vloga aktuarja);
- kadrovska, tehnična in organizacijska usposobljenost za opravljanje pozavarovalne dejavnosti (nadzor nad strokovno izobrazbo vodilnih članov uprave, lastniška sestava osnovnega kapitala in medsebojne povezave med delničarji);
- varstvo domačih pozavarovalnic (omejitve možnosti poslovanja tujih zavarovalnic v Republiki Sloveniji).

Za opravljanje nadzora nad poslovanjem pozavarovalnice direktor AZN pooblasti tako imenovanega inšpektorja AZN. Pri izvajanju posameznih nalog mu lahko pomagajo pooblaščen revizor ali druge strokovne osebe, ki imajo enake pristojnosti kot inšpektor. Seveda mora tudi te poprej pooblastiti direktor AZN.

AZN določi točno vsebino in obliko poročil, ki jih mora dostaviti vsaka pozavarovalnica. Prav tako mora pozavarovalnica AZN obveščati o premijskih cenikih, zavarovalnih pogojih ter tiskovinah, ki jih uporablja pri svojem poslovanju. Pozavarovalnice morajo agencijo obvestiti tudi v primeru, ko pride do razrešitve in imenovanja članov uprave, naložb, na podlagi katerih je zavarovalnica posredno ali neposredno pridobila kvalificirani delež v drugi pravni osebi in o vsaki nadaljnji naložbi vanjo. Poleg tega morajo agencijo obvestiti tudi v primeru pomembnejših sprememb v strukturi kapitala in nekaterih drugih okoliščinah (176. člen, ZZavar, 2000). Uprava pozavarovalnice mora AZN nemudoma obvestiti v primeru, ko je ogrožena likvidnost ali solventnost pozavarovalnice, če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja ali če se finančni položaj pozavarovalnice spremeni tako, da zavarovalnica ne dosega predpisanega minimalnega kapitala.

Po pregledu poslovanja pozavarovalnice lahko AZN po uradni dolžnosti ali pa na predlog člana uprave ali nadzornega sveta izreče kar šest ukrepov:

- ukrep odprave kršitev,
- odreditev dodatnih ukrepov,
- odvzem dovoljenja,
- imenovanje izredne uprave,
- prisilno likvidacijo in
- stečaj zavarovalnice (Nussdofer 2004, 25).

Ena izmed pomembnejših nalog nadzornega organa je skrb za varnost zavarovancev, kar dosega z ugotavljanjem morebitnih finančnih težav pozavarovalnic. Posledica teh bi lahko bila nelikvidnost. Pri svojem poslovanju se pozavarovalnica lahko sooča z različnimi tveganji, ki jo vodijo v omenjeno nelikvidnost. Ta tveganja lahko obvladuje s kapitalsko ustreznostjo (minimalni in zajamčeni kapital), z ustreznimi zavarovalno-tehničnimi rezervacijami, s kritnim premoženjem ali kritnim skladom in z njunim primernim nalaganjem, s pozavarovanjem in sozavarovanjem ter z upravljanjem likvidnosti (Nussdofer 2004, 26).

2.11.5.2 Zakon o zavarovalnicah

Zakon o zavarovalnicah temelji na načelu prostovoljnega zavarovanja, obvezna zavarovanja pa, kot rečeno, urejajo drugi predpisi. Zakon se uporablja za zavarovalnice, ki

opravljajo zavarovalne posle in imajo sedež v Sloveniji. V splošnih določbah je poleg definicij nekaterih temeljnih zavarovalnih pojmov uzakonjeno načelo obveznega pozavarovanja pri domačih pozavarovalnicah (pozavarovalnicah, ki so registrirane za tako imenovano aktivno pozavarovanje). Nova dikcija zakona naj bi s tem odpravila nebuloznost zakona o temeljnih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja, ki se je pokazala v praksi ter preprečila odliv dragocenih zavarovalniških sredstev v tujino. Pozavarovanje je definirano kot zavarovanje presežkov iznad stopnje lastnega izravnavanja nevarnosti ene zavarovalnice pri drugi zavarovalnici, ki je registrirana za aktivno pozavarovanje. O pozavarovanju govorijo šele določbe, ki inter alia omejujejo vpliv tujega kapitala na pozavarovanje; izjemoma omogočajo isti zavarovalni delniški družbi, da se hkrati ukvarja z zavarovalnimi in aktivnimi pozavarovalnimi posli; prepovedujejo družbi za vzajemno zavarovanje, da opravlja posle aktivnega pozavarovanja; predpisuje poseben rok za predložitev računovodskih izkazov in poslovnih poročil za opravljanje poslov aktivnega pozavarovanja; določijo višino garancijskega sklada za pozavarovalnice. Prav tako pa se s pozavarovanjem srečamo še v nekaterih drugih določbah.

Dovoljeni sta le dve pravnoorganizacijski obliki zavarovalnic in sicer delniška družba ter družba za vzajemno zavarovanje. (Pavliha 1996, 28)

2.11.5.3 Zavarovalni in pozavarovalni pooli (49. člen)

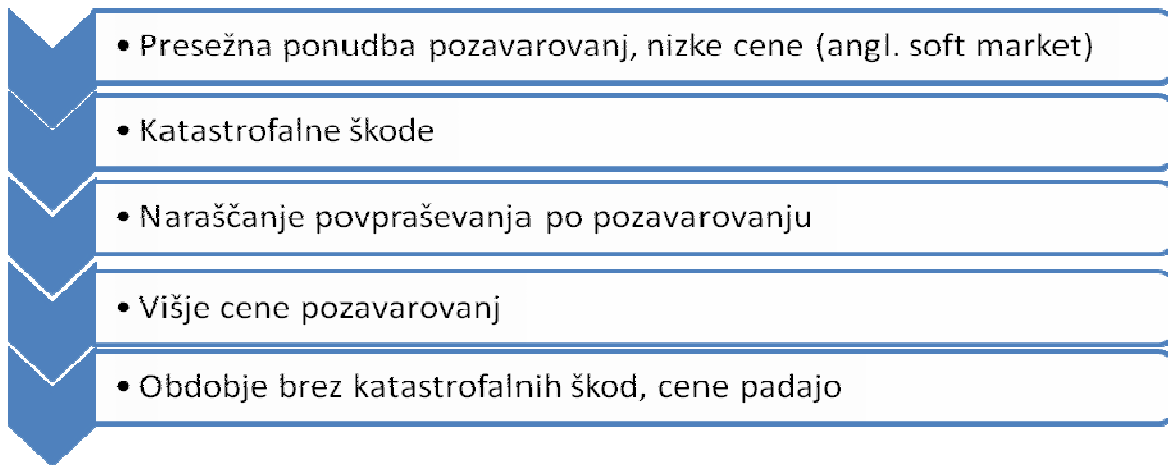
Poleg klasičnih načinov disperzije nevarnosti (rizikov) s sozavarovanjem in pozavarovanjem med dvema ali več zavarovalnicami, zakon omogoča ustanavljanje tako imenovanih zavarovalnih in pozavarovalnih poolov za opravljanje poslov premoženjskega in osebnega zavarovanja, sozavarovanja oziroma pozavarovanja. Pool je zato pogodbeno ustanovljena pravna oseba v pravnoorganizacijski obliki gospodarsko interesnega združenja, ki nastopa v pravnem prometu v svojem imenu in za račun svojih ustanoviteljev, ki so tudi odgovorni za obveznosti poola na način in pod pogoji, določenimi v pogodbi, statutu in drugih splošnih aktih. Dejansko gre za združevanje zavarovalnic zaradi skupnega nošenja izjemnih nevarnosti, na primer velikih vrednosti zavarovalnega premoženja oziroma hudih ekonomskih posledic morebitnih škod. V mednarodni praksi so najbolj pogosti letalski pooli, jedrski (atomske, nuklearni) pooli in pooli za zavarovanje naftnih ploščadi (Pavliha 1996, 36).

2.11.5.4 Cikličnost pozavarovalnih trgov

Razvoj ART metod je tesno povezan z zavarovalnimi cikli v tradicionalni zavarovalniški industriji, katerih najbolj očiten pokazatelj je višina premije. V obdobju, ko je raven cen zavarovanj visoka in ponudba zavarovanj nizka (posledica neugodnega škodnega dogajanja in propada nekaterih manj močnih zavarovalnic), dane razmere privedejo do porasta alternativnih prenosov tveganj na trgu. Alternativni prenosi tveganj se obdržijo na trgu zavarovanj tudi v obdobju, ko so cene zavarovanj nizke, ponudba klasičnih zavarovanj pa visoka. Zavarovalni cikli tako zgolj povečajo oziroma zmanjšajo obseg alternativnih prenosov tveganj na trgu, vendar ne morejo popolnoma pojasniti njihovega nastanka (Baur et al. 1999, 7).

Tipična nihanja, ki so pogosta za pozavarovalno dejavnost v svetu in so bila v preteklosti povod za propad številnih pozavarovalnic, najlažje ponazorimo s sliko.

Slika 10: Cikličnost pozavarovalnih trgov

Vir: Pavliha, 1999, 289.

Trendi po svetu kažejo na stagnacijo pozavarovalne dejavnosti v smer tržne koncentracije dejavnosti z nadaljnjo konsolidacijo, v manjše število večjih, kapitalsko močnih pozavarovalnic, v smer razvijanja novih produktov in povečevanja vloge zdravstvenih in življenjskih pozavarovanj (Sigma 1998, 4). Večje združitve in prevzeme beležimo v letih 1995 in 1996 (Sigma 1998, 11). Pričakujemo, da bo združevanje pozavarovalnic ter uvajanje novih produktov ugodno vplivalo na sicer značilno cikličnost pozavarovalne dejavnosti, jo bolj stabiliziralo predvsem glede ohranjanja nižje ravni cen zaradi večjih zmogljivosti izravnave in nižjih stroškov pozavarovanja.

Za pozavarovanje je področje obvladovanja tveganj urejeno v Direktivi o pozavarovanju 2005/68/ES, določbe, katere pa so države članice EU morale vključiti v svojo notranjo zakonodajo do 10. 12. 2007. Ker je torej področje obvladovanja tveganj v državah članicah EU enotno urejeno, bomo pri nadaljnji obravnavi tega področja izhajala iz slovenskega Zakona o zavarovalništvu.

Obvladovanje tveganj je eno temeljnih načel Zakona o zavarovalništvu. Gre torej za skupek ukrepov, ki so jih dolžne zagotavljati zavarovalnice in pozavarovalnice, njihov namen pa je, da so v vsakem trenutku sposobne izpolniti vse svoje obveznosti. Pozavarovalnice in zavarovalnice lahko obvladujejo tveganja predvsem s primernim kapitalom oziroma kapitalsko ustreznostjo, zadostnimi zavarovalno-tehničnimi rezervacijami, kritnim premoženjem ter ustreznim nalaganjem le-tega, pozavarovanjem ter sozavarovanjem. V tem delu smo podrobno obravnavali škodne rezervacije za pozavarovalnice, kjer je podrobneje predstavljeno v drugem in tretjem poglavju.

3 SLOVENSKI TRG POZAVAROVALNIC

Danes zagotovo lahko govorimo o zavarovalnem trgu in konkurenci, saj imamo v Sloveniji vrsto zavarovalnic in pozavarovalnic, ki ponujajo trgu svoje storitve. Pozavarovalnica je gospodarski subjekt, ki opravlja posle pozavarovanja.

Konkurenca je prinesla številne pozitivne in seveda tudi negativne učinke. Pozitivni učinki so vidni predvsem pri zniževanju zavarovalnih premij in omejevanju tehničnih premij na narodnogospodarski minimum, izboljšanju izravnavanja nevarnosti, individualizaciji tehničnih premij, vplivu na škodno likvidacijo in vplivu na zavarovalno nalaganje. Negativni učinki pa se nanašajo predvsem na oblikovanje prenizkih zavarovalnih premij v nekaterih zavarovalnih vrstah in na prevzemanje zavarovalcev od konkurence (Boncelj 1983, 246).

Kot prvi pozitivni učinek konkurence navajamo zniževanje zavarovalnih premij in omejevanje tehničnih premij na narodnogospodarski minimum. V zavarovanju je moč znižati cene – zavarovalne premije¹⁶ - le do določene meje (Boncelj 1983, 248). Ker je tehnična premija neposredno namenjena izravnavanju nevarnosti (Boncelj 1983, 19), je zelo nevarno znižati ceno pod tehnično premijo, ki še ravno zagotavlja izravnavanje nevarnosti. Konkurenca sili zavarovalnice, da skušajo biti vedno na spodnji meji in jih ob normalnem poslovanju privede do ravno pravšnjih tehničnih premij (Boncelj 1983, 249).

Konkurenca sili zavarovalnice, da tehnične premije čim bolj uskladijo z velikostjo nevarnosti nevarnostnih objektov, kar povzroča selitev zavarovalcev k tistim zavarovalnicam, ki najbolj individualizirajo tehnične premije in s tem zavarovalcem zaračunavajo najustreznejše (Boncelj 1983, 251).

Konkurenca zagotavlja pravilno škodno likvidacijo tako za zavarovalce kot tudi za samo zavarovalnico. Prenizke zavarovalnine bi povzročile nezadovoljstvo zavarovalcev, previsoke pa bi povzročile primanjkljaje, ki bi jih zavarovalnica morala poravnati iz svojega premoženja (Boncelj 1983, 252).

Možna posledica konkurence je tudi oblikovanje prenizkih zavarovalnih premij¹⁷ (angl. underpricing) v nekaterih zavarovalnih vrstah. Zavarovalnica zniža tehnično premijo pod tisto, ki je v skladu z njenim izravnavanjem nevarnosti, v pričakovanju, da bo s tem dosegla hitrejši razvoj in z njim izboljšanje izravnavanja nevarnosti. S tem bi nezadostno tehnično premijo pretvorila v zadostno. Neuspeh lahko pripelje zavarovalnico do velikih izgub, ki ogrozijo njen obstoj (Boncelj 1983, 262).

Prevzemanje zavarovalcev od konkurence večinoma privede do tega, da zavarovanci za enako ceno dobijo enako ali nižjo varnost oziroma za nižjo ceno nižjo varnost. Zato so izdatki prevzemanja s stališča narodnega gospodarstva nepotrebni (Boncelj 1983, 26).

¹⁶ Kosmata zavarovalna premija je znesek zavarovalne premije, sestavljen iz funkcionalne premije (del premije, namenjen stroškom za preventivno dejavnost in tehnično premijo) in obratovalnega dodatka (del premije, namenjen obratovalnim stroškom in morebitnemu vračunanemu dobičku). Tehnična premija je namenjena nadomeščanju škod (Slovenski računovodski standard 32, 1997, 24).

¹⁷ Boncelj govori o podtarifiranju (angl. insufficient tariffs).

3.1 Pozavarovalnica Sava d. d.

3.1.1 Predstavitev

Pozavarovalnica Sava (Sava Re) je največja slovenska pozavarovalnica in ena največjih lokalnih pozavarovalnic v regiji srednje in vzhodne Evrope. Je javna delniška družba v 25 odstotni lasti Slovenske odškodninske družbe. Poleg temeljne dejavnosti pozavarovalnih storitev nudi tudi produkte premoženjskih in življenjskih zavarovanj. Glavni pozavarovalniški trg Sava Re je Slovenija, v zadnjih letih pa so svoje posle razširili tudi preko meja, na razvijajoče se zavarovalne trge v Srbiji, na Kosovu, v Črni gori in Makedoniji. Pozavarujejo vse zavarovalne vrste, vodijo in sledijo tako proporcionalne kot neproporcionalne pozavarovalne pogodbe in njihovim strankam ponujajo zmogljivost, nadomestilo za dodatni kapital, katastrofalna kritja in ustvarjalnost. Trenutno imajo preko 150 strank v 40 državah.

Tabela 1: Kapital, razdeljen na delničarje, na dan 31. 12. 2009

Delničar	Št. delnic	Delež v osnovnem kapitalu
Slovenska odškodninska družba d.d.	2.340.631	25,0 %
Abanka d.d.	651.111	7,0 %
Poteza naložbe d.o.o.	468.125	5,0 %
Nova KBM d.d.	435.925	4,7 %
Pišljar Marjan	412.307	4,4 %
Kapitalska družba d.d. – ZVPSJU	320.346	3,4 %
Zavarovalnica Maribor d.d.	416.433	4,4 %
KD Galileo, podsklad fleksibilne strukture	250.000	2,7 %
Kapitalska družba d.d. – SODPZ	238.109	2,5 %
NFD1 delniški investicijski sklad d.d.	201.315	2,2 %
Ostali	3.628.217	38,8 %

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Zavarovalniško skupino na dan 31. 12. 2009 sestavljajo:

Tabela 2: Lastniška struktura Skupine Sava Re in pridruženih družb

<i>Skupina Sava Re</i>	<i>Deleži ostalih družb v skupini</i>
Pozavarovalnica Sava, d. d., Ljubljana (nadrejena pozavarovalnica)	4,45 %
Zavarovalnica Maribor, d. d., Maribor (pridružena zavarovalnica)	45,79 %
Zavarovalnica Tilia, d. d., Novo mesto	99,70 %
Moja naložba pokojninska družba, d. d., Maribor (pridružena zavarovalnica)	Pozavarovalnica Sava 20,00 % Zavarovalnica Maribor 20,00 % Zavarovalnica Tilia 5,00 %
Sava osiguranje, a. d. o., Beograd (odvisna zavarovalnica)	99,99 %
Dukagjini, sh. a., Priština (odvisna zavarovalnica)	51,00 %
Sava Tabak, a. d. o., Skopje (odvisna zavarovalnica)	66,70 %
Sava Montenegro, a. d., Podgorica (odvisna zavarovalnica)	100,00 %
Sava Invest, a. d., Skopje (odvisna družba za upravljanje z inv.skladi)	Pozavarovalnica Sava 51,00 % Sava Tabak 49,00 %
Bro-Dil, a.d., Skopje (posredno odvisna borzno posredniška družba)	Sava Tabak 100,00 %
Sava životno osiguranje, a. d. o., Beograd (odvisna zavarovalnica)	99,99 %
Dukagjini Life, sh.a., Priština (odvisna zavarovalnica)	54,32 %
Velebit usluge, d.o.o., Zagreb (odvisna družba)	100 %
Velebit osiguranje, d.d., Zagreb (posredno odvisna zavarovalnica)	Velebit usluge 51,14 %
Velebit životno osiguranje, d.d., Zagreb (posredno odvisna zavarovalnica)	Velebit usluge 51,14 % Velebit osiguranje 4,32 %
Dukagjini Hospital, sh.p.k., Priština (posredno odvisna družba)	Dukagjini 100 %

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

3.1.2 Zgodovinski pregled pozavarovalnice Sava d.d.

Sava Re je bila ustanovljena leta 1973 kot pozavarovalni oddelek Zavarovalnice Sava. Štiri leta kasneje je bil oddelek pozavarovanja ločen od matične družbe in bil registriran pod imenom Pozavarovalna skupnost Sava, kot pozavarovalna družba v družbeni lasti, ki je delovala v skladu z jugoslovansko zakonodajo. Leta 1990 se je podjetje registriralo kot delniška družba v skladu s tedaj veljavnim Zakonom o podjetjih, ki je bil uveljavljen po prehodu Slovenije v tržno gospodarstvo. Razen novo vplačanega kapitala, kapital družbe ni bil dodeljen določenim lastnikom in je dejansko ostal v lasti Republike Slovenija. Leta

2003 je bil nenominirani osnovni kapital družbe prenesen v last Slovenske odškodninske družbe (SOD), holdinške družbe za gospodarsko premoženje v lasti Republike Slovenije.

Širitev Sava Re lahko razdelimo na dva dela. V prvi del je podjetje razširilo svojo dejavnost na segment premoženjskih in življenjskih zavarovanj v Sloveniji. Decembra 1998 se je tako Sava Re prvič razširila z nakupom Zavarovalnice Tilia. Leto kasneje pa so začeli vstopati v lastniško strukturo v Zavarovalnici Maribor, eno izmed največjih slovenskih zavarovalnic življenjskih in premoženjskih zavarovanj in največji uporabnici pozavarovalnih storitev Sava Re, kjer ima sedaj Sava Re 45,79 odstotni lastni delež. Drugi del širitve pa se nanaša na širitev zavarovalne mreže prek meja Slovenije. Leta 2006 je tako Sava Re pridobila večinske deleže v Dukagjini in Sava Osiguranje na Kosovu in v Srbiji. Lansko leto pa še v Sava Tabak in Montenegro Osiguranje v Makedoniji in Črni gori.

3.1.3 Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice Sava

Tabela 3: Mejniki v razvoju Sava Re

2009	Pridobitev 100 % deleža v družbi Velebit Usluge, d. o. o., Zagreb, ki ima 51,14 % delež v družbah Velebit osiguranje d.d. in Velebit Life insurance, d. d., Zagreb.
2008	Ustanovitev družbe za upravljanje z investicijskimi skladi v Makedoniji - Sava Invest.
2008	Ustanovitev življenjske zavarovalnice v Prištini - Dukagjini Life.
2008	Ustanovitev življenjske zavarovalnice v Beogradu - Sava životno osiguranje.
2008	Izvedba prve ponudbe delnic javnosti (delež SOD znaša 25 %).
2007	Prevzem črnogorske zavarovalnice Montenegro osiguranje (99,92 %).
2007	Prevzem makedonske zavarovalnice Tabak osiguruvanje (66,6 %), kasneje se preimenuje v Sava Tabak.
2006	Prevzem srbske zavarovalnice Polis osiguranje (98,2 %) - kasneje preimenovana v Sava Osiguranje.
2006	Nakup večinskega paketa v kosovski zavarovalnici Dukagjini (51 %).
2006	Prodaja 30% lastniškega deleža v hrvaškem Helios Osiguranje.
2005	Prodaja agencije Sava Plus.
2004	Pozavarovalnica Sava pridobi 30 % delež v hrvaškem Helios Osiguranje.
2002	Pozavarovalnica Sava ustanovi posredniško družbo Sava Plus.
2000	Pozavarovalnica Sava je soustanovitelj pokojninske družbe Moja naložba.
1999	Pozavarovalnica Sava pridobi pomemben delež v Zavarovalnici Maribor (preko 40 %).
1998	Skupina Sava Re <ul style="list-style-type: none"> • Pozavarovalnica Sava pridobi 99-odstotni delež Zavarovalnice Tilia.
1990	Pozavarovalnica Sava d.d., Ljubljana <ul style="list-style-type: none"> • Pozavarovalna skupnost Sava se preoblikuje v delniško družbo.
1977	Pozavarovalna skupnost Sava <ul style="list-style-type: none"> • Pozavarovalni del se loči od Zavarovalne skupnosti Sava in se preoblikuje v samostojno pravno osebo.
1975	Zavarovalna in pozavarovalna skupnost Sava.
1973	Pozavarovalni oddelek v okviru Zavarovalnice Sava. <ul style="list-style-type: none"> • Oddelek začne z aktivnim pozavarovanjem.

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

3.1.4 Dejavnost pozavarovanja v pozavarovalnici Sava

Sava Re kot matična družba v Skupini Sava Re sklepa posle premoženjskih in življenjskih pozavarovanj. Premoženjsko pozavarovanje zagotavlja kritje zavarovalnicam za produkte premoženjskih zavarovanj. Življenjsko pozavarovanje zagotavlja kritje zavarovalnicam za produkte življenjskih zavarovanj, običajno za police, ki jih je potrebno izplačati zaradi smrti zavarovalne osebe (tveganje smrti) in za police, ki krijejo stroške, nastale zaradi resne bolezni zavarovalne osebe (tveganje obolevnosti).

Sava Re ponuja pozavarovalno zaščito strankam tako v Sloveniji, kjer je Sava Re vodilna na trgu, kakor tudi strankam na mednarodnih trgih s poudarkom na regiji Jugovzhodne Evrope ter na trgih bivše Jugoslavije. Najobsežnejša segmenta pozavarovanj sta pozavarovanje avtomobilskih zavarovanj (zavarovanje avtomobilске odgovornosti ter avtomobilске kaska) in segment požarnega in drugega škodnega pozavarovanja.

V pozavarovalnici Sava se dobro zavedajo novih okoliščin, novonastalih razmer v finančnem sektorju pa ne razumejo zgolj kot težavo, temveč tudi kot pomembno priložnost za nove projekte in tudi kot priložnost za razvoj na temelju novih izkušenj. Leto 2008 je predvsem opomnilo, da je obvladovanje tveganj zahtevna in zelo kompleksna ter nikoli dorečena naloga. Priča so dejstvu, da tako negativni kot pozitivni vplivi globalizacije segajo v skoraj vsako gospodarstvo in posledično v skoraj vsako podjetje.

Tudi pozavarovalnica Sava ni bila izjema. Leto 2008 je bilo zanjo z vidika rezultata eno najslabših. Kosmata konsolidirana izguba iz poslovanja je znašala 8.968.274 EUR, čista konsolidirana izguba pa 8.354.709 EUR. Največ je k skupnemu negativnemu konsolidiranemu rezultatu prispevala izguba pozavarovalnice Sava v višini 7.991.649 EUR, medtem ko so druge družbe v skupini z izjemo družbe Montenegro osiguranje (-2,3 mio EUR) beležile pozitivne rezultate poslovanja.

Za takšen rezultat lahko navedemo tri razloge:

- 1) prvi razlog so predlanska "stoletna neurja" v Sloveniji. Neurja, ki so v treh katastrofalnih škodnih dogodkih v juliju in avgustu povzročila za približno 130 mio EUR škode na slovenskem zavarovalnem trgu, predvsem na območju Štajerske, so k negativnemu rezultatu pozavarovalnice Sava prispevala 5,6 mio EUR. Kombinirani količnik v lastni izravnavi se je v nadrejeni družbi zaradi teh dogodkov povišal za 5 odstotnih točk. Na rezultate drugih odvisnih družb v skupini Sava Re ta neurja niso vidneje vplivala;
- 2) drugi razlog za negativni rezultat so izvedene trajne slabitve naložb v višini 12,6 mio EUR ter negativna donosnost naložb v letu 2008 v višini -1 odstotek v nadrejeni družbi. Politika slabitev naložb je vplivala na nižje čiste poslovne izide tudi v drugih družbah v skupini v skupni višini 1,9 mio EUR;
- 3) tretji razlog za negativni rezultat pa so razvojna stanja družb v skupini Sava Re. Skupina, ki je na dan 31. 12. 2008 štela deset družb, se je v veliki meri oblikovala v letih 2006–2008. Strategija, ki jo nadrejena družba zasleduje, je strategija prilagajanja nivoja zavarovalno-tehničnih rezervacij evropskim aktuarskim standardom ter čiščenja bilanc stanja ob hkratni gradnji lastne prodajne mreže. Zato

družbe v skupini še ne dosegajo optimalnih stopenj donosa na kapital, kar smo za to razvojno obdobje tudi načrtovali. Poleg tega sta dve družbi v skupini novoustanovljeni življenjski zavarovalnici, ki zaradi narave posla v prvih letih poslovanja ne ustvarjata dobička.

Kljub navedenim negativnim vplivom na rezultat leta 2008 moramo ponoviti, da je bilo leto 2008 leto pomembnih dogodkov za pozavarovalnico Sava, ki so zaznamovali tako to leto kot njihov prihodnji razvoj.

V prvi polovici leta 2008 je pozavarovalnica Sava zaključila svojo prvo ponudbo delnic javnosti in delnice z 11. 6. 2008 uvrstila na Ljubljansko borzo vrednostnih papirjev. Obenem je družba povečala kapital v višini 42 mio EUR, njeno lastništvo pa se je razpršilo. Slovenska odškodninska družba, ki je bila pred tem skoraj stoo odstotna lastnica, je ohranila 25-odstotni delež, preostalo lastništvo pa je pretežno šlo v roke slovenskih investitorjev. Pozavarovalnica Sava je tako postala javna družba, zavezana k transparentnemu in sprotnemu komuniciranju z javnostmi.

V letih 2006 do 2008 je pozavarovalnica Sava beležila 33-odstotno povprečno letno stopnjo rasti kosmate pozavarovalne premije, zbrane na tujih trgih (samo v letu 2008 38-odstotno rast). Visoke rasti odražajo strategijo uravnoveženja pozavarovalnega portfelja med slovenskim in tujimi trgi. V letu 2008 je tako delež pozavarovalne premije iz tujine v skupni pozavarovalni premiji znašal že 39,3 odstotkov (leta 2004 je bil ta delež le odstotni). Pridobljena bonitetna ocena pripomore k nadaljnjemu uresničevanju strategije širitve pozavarovalne storitve na tujih trgih, hkrati pa omogoča večjo selektivnost pri sklepanju poslov. Zaradi nestabilnosti prihodkov od naložbenja, ki so v veliki meri odvisni od dogajanja na mednarodnih finančnih trgih, se je pozavarovalnica Sava osredotočila na optimizacijo donosnosti same pozavarovalne dejavnosti, in sicer v višini 2 odstotka v letu 2009 ter 3 odstotke v nadaljnjem planskem obdobju. K uresničevanju strategije pozavarovalne dejavnosti bo pripomogel obrat pozavarovalnega cikla (rast premijskih stopenj pozavarovalnih kritij ter padanje pozavarovalnih provizij) ter visoka kapitalaska ustreznost pozavarovalnice.

3.1.5 Kazalniki poslovanja pozavarovalnice Sava v obdobju 2005 do 2009

3.1.5.1 Kosmate pozavarovalne premije pozavarovalnice Sava

Tabela 4: Gibanje kosmate premije

Gibanje kosmate premije	v EUR
2005	92.087.410
2006	103.903.448
2007	118.539.939
2008	134.743.719
2009	147.082.330

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Slovenski zavarovalni trg je v obdobju od leta 2005 do leta 2009 zbral skupno 596.356.846 EUR kosmate pozavarovalne premije¹⁸. V strukturi kosmate pozavarovalne premije po zavarovalnih vrstah v letu 2005 največji delež predstavljajo zavarovanja odgovornosti lastnikov motornih vozil. Pozavarovalnica Sava je v poslovnem letu 2006 zbrala v primerjavi z letom 2005 za 12,8 odstotkov več. V poslovnem letu 2007 in prav tako v letu 2008 gre največ pripisati deležu zavarovanju odgovornosti lastnikov motornih vozil. Kosmata premija v letu 2009 ni dosegla planirane rasti. Glede na trenutne gospodarske razmere na trgu Zahodnega Balkana smatramo, da je bil porast premije zadovoljiv.

3.1.5.2 Čiste pozavarovalne premije pozavarovalnice Sava

Tabela 5: Gibanje čiste premije

Gibanje čiste premije	v EUR
2005	74.808.830
2006	86.181.459
2007	97.207.906
2008	113.856.951
2009	121.721.359

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Čiste premije v obdobju od leta 2005 do 2009 znašajo 493.776.505 EUR. V strukturi čiste premije v letu 2005 največji delež predstavljajo zavarovanja odgovornosti lastnikov motornih vozil. V letu 2006 je kar za 15,2 odstotkov več čiste premije kot v letu 2005. Retencijska stopnja je bila za 1,7 odstotne točke višja kot v letu 2005, kar je posledica relativno višje rasti posla iz tujine v primerjavi z rastjo domačega posla, saj je posel iz tujine pretežno zadržan v lastni izravnavi. V strukturi čiste premije v letu 2006 največji delež predstavljajo zavarovanja odgovornosti lastnikov motornih vozil, prav tako tudi v letu 2007 in 2008. V letu 2007 je čista premija kar za 12,8 odstotkov večja kot prejšnje leto, 2006, v letu 2008 pa kar za 17,1 odstotkov več kot v letu 2007. Od posla, ki ga pozavarovalnica Sava sklepa v tujini, gre v pasivno retrocesijo predvsem posel podrejenih družb. Čista pozavarovalna premija je v letu 2009 zrasla za 6,9 odstotkov več kot v letu 2008. Posledica je porast retrocedirane premije zaradi večjega obsega in cen pozavarovalnih kritij.

¹⁸ Kosmata zavarovalna premija je celoten znesek zavarovalne premije, sestavljen iz funkcionalne premije in obratovalnega dodatka. Povedano drugače, kosmata premija predstavlja znesek pobrane premije v danem letu.

3.1.5.3 Kosmate škode pozavarovalnice Sava

Tabela 6: Gibanje kosmate škode

Gibanje kosmatih škod/leto	v EUR
2005	55.851.281
2006	71.114.154
2007	70.348.006
2008	114.689.231
2009	100.807.961

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Kosmate pozavarovalne škode so v letu 2005 do 2009 znašale 412.810.633 EUR. Za slovenski zavarovalni trg je bilo leto 2005 s škodnega vidika ugodno, kar se je odrazilo tudi na rezultatih pozavarovalnega portfelja. Poleg tega so k izboljšanju škodnih rezultatov prispevali ukrepi za obvladovanje procesov izplačevanja škod pri največjih cedentih. Posebej se rezultati obvladovanja škod in škodnih postopkov odražajo na rezultatih zavarovalnih vrst avtomobilskih zavarovanj. K temu so pripomogle predvsem omejitve pri izplačevanju škod iz naslova poškodb vratnih vretenc pri avtomobilskih nesrečah. Delno je k padcu škod domačega posla prispeval tudi izpad dela portfelja Adriatica. Škode iz tujine so porasle za 55,1 odstotkov. Visok porast škod posla iz tujine je delno posledica nizkega obsega plačanih škod v letu 2004, saj je bila zaradi povečanega obsega posla v letu 2004 dinamika škod za pogodbeno leto časovno zamaknjena in je vplivala na obseg škod v poslovnem letu 2005.

Na domačem portfelju so škodno stran zaznamovale naslednje večje škode (od tega je bilo v letu 2005 nekaj škod že plačanih, nekaj pa jih je še rezerviranih):

Tabela 7: Riziki

Zavarovalnica Maribor	Zavod za zdravstveno varstvo	požar
Zavarovalnica Maribor	STOL Kamnik	požar
Zavarovalnica Maribor	Javna železniška infrastruktura	strojelom
Zavarovalnica Maribor	SKB Ljubljana	vlom
Merkur zavarovalnica	Cablex Tržič	požar
Adriatic zavarovalna družba	Pinus Rače	požar

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Na portfelju iz tujine so škodno stran zaznamovali naslednji dogodki: neurja Gordun na območju Švedske in Danske, požar v stolpnici v Madridu, hurikan Emily – Katrina – Wilma, poplave v Indiji, kreditno zavarovanje tobačne tovarne, zavarovanje ladjarjeve odgovornosti iz naslova požara na ladji. Na domačem portfelju omenimo dve večji izplačani škodi Zavarovalnice Maribor, ki se nanaša na pogodbeno leto 2005, in sicer rop sefov banke SKB ter škodo Javne železniške infrastrukture. Za škodo SKB, ki je v celoti pozavarovana v tujini, je bilo izplačano 8.345,85 EUR. Škoda Javne železniške infrastrukture, ki je prav tako v večjem deležu pozavarovana v tujini, je bila v letu 2006 izplačana v celoti (1.660.824,57 EUR). Za škodo Celjskih mesnin iz oktobra 2006 je bila

izplačana akontacija v višini 1.043.231,51 EUR. Škode domačega posla so se v letu 2007 v primerjavi z letom 2006 znižale za 6,4 odstotkov. Poleg omenjenega smo bili priča tudi vodni ujmi v Železnikih v letu 2007, a je bila polovica škode pozavarovana v tujini, po CAT zaščiti. Kosmata škoda je znašala 0,9 mio EUR za pozavarovalnico Sava.

Tabela 8: V letu 2007 so še bile izplačane naslednje večje škode (neto delež pozavarovalnice Sava):

Požar v tovarni za proizvodnjo plastičnih materialov	zavarovanec Gotmar – partner Bulstrad	183.515 EUR
Poplave v Indiji leta 2005	partner GIC of India	169.515 EUR
Poplave na stacionarnem plavajočem hotelu	zavarovanec Sea Club Admiral – partner Military	166.852 EUR
Požar poslovne stavbe	Ekart Group – partner Military	201.152 EUR
Nevihta Per	Partner Lansfoersakringar	119.320 EUR
Požar skladišča telefonskih aparatov	zavazovanec Time Shuttle – partner Osiguranje Zagreb	113.212 EUR

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Kot smo občutili tudi mi, vemo, da je bilo škodno dogajanje v letu 2008 neugodno tako na domačem kot tudi tujem delu portfelja. Vzrok takšnega porasta škod na domačem portfelju so bila poletna neurja, kjer tudi teh izjemnih dogodkov nismo planirali. Skupaj rezervirane in plačane škode so znašala približno 55 mio EUR, od tega je bilo izplačanih do konca leta 2008 41,7 mio EUR škod. Škode domačega posla so se v primerjavi z letom 2007 povišale za 65,9 odstotkov.

Tabela 9: Največje škode iz tujine iz naslova škod na rizikih

Vihar Ike in požar	požar pri zavarovancu na Kubi	0,7 mio EUR
Izplačane škode za pogodbeno leto 2007	korejski posel	0,9 mio EUR
Izplačane škode za leto 2007	avstrijski posel	2 mio EUR
Požar v tunelu	pod Rokavskim prelivom	0,5 mio EUR
Izplačane škode za leto 2007	švedski posel	1,3 mio EUR
Več različnih škod leta 2008	ruski posel	1,5 mio EUR
Škoda na bagerju	v Makedoniji	0,8 mio EUR

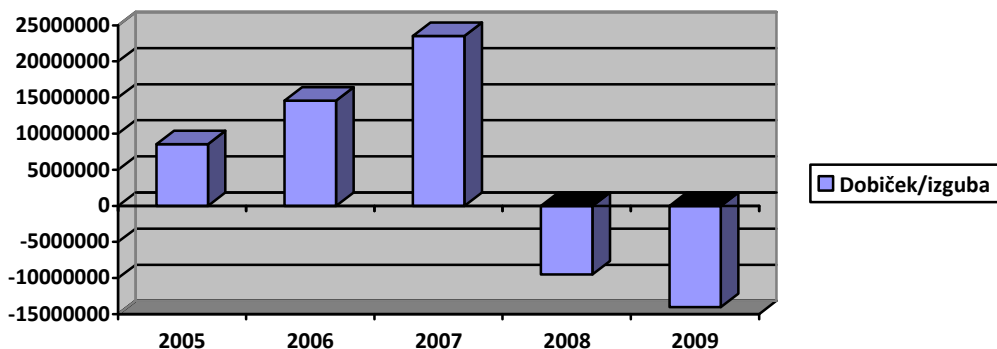
Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Tudi v letu 2009, tako kot v letu 2008, so Slovenijo prizadela neurja s točo. Obseg kosmatih škod je bil v letu 2008 bistveno večji od kosmatih škod v letu 2009, zato so kosmate škode na domačem portfelju v letu 2009 beležile padec. Kljub temu padcu pa so čiste škode domačih cedentov porasle. To je posledica dejstva, da je bil delež retencije teh škod v letu 2009 precej višji iz naslova proporcionalnih kritij in so bile škode v lastni izravnavi teh dogodkov celo nekoliko višje kot v letu 2008.

3.1.5.4 Rezultati poslovanja

V letu 2005 beležimo dobiček v višini 8.554.972 EUR, kar je za 9,9 odstotkov višji kot v letu 2004. V letu 2006 znaša dobiček za 70,3 odstotkov več, to je 14.573.272 EUR. Še višji dobiček je bil dosežen v letu 2007, za 87,8 odstotkov glede na leto poprej, to je 23.536.658 EUR. V poslovnem letu zaradi prej omenjenih razmer beležimo padec v višini - 9.490.069 EUR, še večji padec v letu 2009 in to je -14.005.559 EUR.

Slika 11: Ponazoritev dobička/izgube

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Tabela 10: Kredibilnost pozavarovalcev - spremljanje ocene bonitetne hiše Standard&Poor's in število zaposlenih v obdobju 2005–2009

2005	BBB+	45 zaposlenih
2006	BBB+	49 zaposlenih
2007	BBB+s stabilno srednjeročno napovedjo	55 zaposlenih
2008	A– s stabilno srednjeročno napovedjo	58 zaposlenih
2009	A– s stabilno srednjeročno napovedjo	65 zaposlenih

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Dolgoročno bonitetno oceno kreditne sposobnosti in finančne moči pozavarovalnice Sava od leta 2005 redno ocenjuje znana ameriška agencija Standard & Poor's, ki družbi lahko izda oceno med AAA (najvišja) in D (najnižja). Ocena prikazuje stopnjo tveganja poslovanja družbe. Kronologija ocen za pozavarovalnico Sava je prikazana v zgornji tabeli.

Škodne rezervacije¹⁹

Glede na vse zavarovalne posle, ki jih opravlja pozavarovalnica, je potrebno oblikovati ustrezne zavarovalno-tehnične rezervacije So del vplačane premije, vrsta zavarovalno-tehničnih rezervacij. Oblikujejo se v višini ocenjenih obveznosti, ki jih je zavarovalnica dolžna izplačati na podlagi zavarovalnih pogodb, pri katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja, in sicer ne glede na to, ali je zavarovalni primer že prijavljen, vključno z vsemi stroški, ki na podlagi teh pogodb bremenijo zavarovalnico. Škodne rezervacije morajo vključevati poleg ocenjenih obveznosti za prijavljene nastale, a še nerešene škode, tudi ocenjene obveznosti za že nastale, a še neprijavljene škode (116. člen ZZavar, Ur. l. RS, št. 13/2000).

Tabela 11: Škodne rezervacije

Gibanje škodne rezervacije	31. 12.	1. 1.
Leto 2005	89.580.262	75.020.084
Leto 2006	83.383.909	89.580.262
Leto 2007	91.219.036	83.383.909
Leto 2008	116.458.980	91.219.036
Leto 2009	123.869.342	116.458.980

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Sava.

Pri pozavarovalnici Sava se škodne rezervacije obračunajo za nastale, še ne plačane škode pogodb direktnih zavarovateljev in pozavarovateljev. Nanašajo se delno na znane, prijavljene škode, za katere se rezervacije oblikujejo na podlagi popisa škodne rezervacije za posamezne škodne primere. Drugi del predstavljajo rezervacije za nastale, še ne prijavljene škode, ki se izračunavajo ob uporabi aktuarskih metod napovedovanja, pretežno na podlagi razvojnih trikotnikov. Prihodnje obveznosti se praviloma ne diskontirajo, z izjemo razmeroma majhnega dela, ki se nanaša na rente, dogovorjene v nekaterih primerih za odgovornostna zavarovanja in v zvezi, s katero se oblikujejo rezervacije z izračunom neto sedanje vrednosti.

¹⁹ Škodne rezervacije so ocenjene pričakovane obveznosti iz uresničenih nevarnostnih dogodkov, ki so do dneva bilanciranja prijavljeni, a še ne rešeni, in tudi tistih, za katere je zelo verjetno, da so uresničeni, čeprav še niso prijavljeni. V škodnih rezervacijah izkazane obveznosti je treba zmanjšati za morebitna že izvedena predplačila za še nerešene škode.

3.2 Pozavarovalnica Triglav Re d. d.

3.2.1 Predstavitev

Pozavarovalnica Triglav je bila registrirana v decembru leta 1998. V pozavarovalnici Triglav Re že od ustanovitve sledijo spodaj naštetim ključnim poslovnim ciljem:

- zagotavljati optimalno pozavarovalno zaščito vsem družbam v skupini zavarovalnice Triglav, s poudarkom na čim večji lastni izravnavi skupine;
- postati uveljavljen pozavarovatelj v državah bivše Jugoslavije in Evropske unije ter kompetenten partner na svetovnem pozavarovalnem tržišču;
- ustvarjati nove (po)zavarovalniške produkte in aktivno iskati nove tržne poti;
- zagotavljati prijazno in stimulatивно delovno okolje vsem zaposlenim;
- delničarjem pozavarovalnice zagotavljati primerne donose.

Kapital pozavarovalnice je na dan 31. 12. 2009 znašal 31.370.343 EUR. Osnovni kapital v višini 3.129.695 EUR je razdeljen na 15.000 navadnih imenskih kosovnih delnic. Vsaka delnica ima enak delež in pripadajoč znesek v osnovnem kapitalu, ki znaša 208,65 EUR.

Tabela 12: Kapital, razdeljen na delničarje, na dan 31.12.2009

DELNIČAR	Št. delnic	Odstotek
FMR, d. d., Idrija	200	1,33 %
Helios, d. d., Domžale	100	0,67 %
Maksima Holding, d. d., Ljubljana	300	2,00 %
NLB, d. d., Ljubljana	750	5,00 %
Petrol, d. d., Ljubljana	300	2,00 %
Sava, d. d., Ljubljana	300	2,00 %
Zavarovalnica Triglav, d. d., Ljubljana	13.050	87,00 %

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

Večinski delničar pozavarovalnice Triglav Re je Zavarovalnica Triglav, ki ima v lasti 87 % delniškega kapitala. Preostali delničarji so velika slovenska podjetja tako s finančnega kot nefinančnega sektorja.

Pozavarovalnica Triglav Re, d. d. je podrejena družba Zavarovalnice Triglav, d. d., Ljubljana, Miklošičeva 19.

Skupino Triglav so v letu 2009 poleg Pozavarovalnice Triglav Re, d. d. sestavljale še:

Tabela 13: Lastniška struktura Skupine Triglav Re

Triglav, Zdravstvena zavarovalnica, d. d., Koper
Triglav Osiguranje, d. d., Zagreb, Hrvaška
Triglav BH Osiguranje, d. d., Sarajevo, Bosna in Hercegovina
Triglav Pojišt'ovna, a. s., Brno, Češka
Lovćen Osiguranje, a. d., Podgorica, Črna gora
Triglav Kopaonik, a. d. o., Beograd, Srbija
Triglav Krajina Kopaonik, a. d., Banja Luka, Republika Srbska, Bosna in Hercegovina
Vardar osiguruvanje, a. d., Skopje, Makedonija
Triglav DZU, d. o. o., Ljubljana, Slovenija
Triglav Naložbe, finančna družba, d. d., Ljubljana, Slovenija
Triglav Netherland, B. V., Amsterdam, Nizozemska
Triglav penzijski fondovi, a. d., Beograd, Srbija
TRI - PRO, d. o. o., Domžale, Slovenija
TRI - PRO BH, d. o. o., Sarajevo, Bosna in Hercegovina
AS Triglav-servis in trgovina, d. o. o., Ljubljana, Slovenija
Zenit nepremičnine, inženiring in trženje, d. d., Ljubljana, Slovenija
Slovenijales, d. d., Ljubljana, Slovenija
Golf Arboretum, d. o. o., Radomlje, Slovenija
Gradis IPGI, d. d., Ljubljana, Slovenija

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

3.2.2 Zgodovinski pregled pozavarovalnice Triglav, d. d.

Pozavarovalnica Triglav Re, d.d. je pričela s poslovanjem v začetku leta 1999. Že v prvem poslovnem letu je upravičila pričakovanja ustanoviteljev, saj je dosegla pozitiven poslovni rezultat ter hkrati pomembno vplivala na izravnavo in obvladovanje tveganj v slovenskem prostoru. Tržni delež pozavarovalnice se je z začetnih 30 odstotkov povzpел na več kot 44 odstotkov v letu 2009.

Ustanovitveni kapital je znašal 500 milijonov SIT, v letu 2001 pa so pozavarovalnico Triglav Re dokapitalizirali v višini 50 odstotkov kapitala, tako da na 31. 12. 2002 znaša kapital skupaj z rezervami 1,6 milijarde SIT. Pozavarovalnica Triglav Re je del Skupine Triglav, ki jo tvorijo poleg zavarovalnice Triglav še Triglav Zdravstvena zavarovalnica, Triglav Družba za upravljanje, Triglav BH Osiguranje Sarajevo, Lovćen Osiguranje Sarajevo, Triglav Osiguranje Rijeka in Triglav Pojišt'ovna Brno.

3.2.3 Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice Triglav

Tabela 14: Mejniki v razvoju pozavarovalnice Triglav Re

1998	Pridobljeno dovoljenje za opravljanje dejavnosti pozavarovanja.
1999	Začetek poslovanja. Že v prvem letu je dosežen pozitiven poslovni rezultat, Triglav Re postane pomemben ponudnik pozavarovalnih storitev v slovenskem prostoru.
2000	Vstop na mednarodne trge.
2001	Opravljen je dokapitalizacija družbe. Triglav Re postane prepoznaven na pozavarovalnih trgih srednje in vzhodne Evrope.
2002	Triglav Re prvič preseže mejo 50 milijonov evrov skupne obračunane premije in razširi svoje poslovanje tudi na azijske trge.
2003	Triglav Re zbere že več kot 5 milijonov evrov pozavarovalne premije iz aktivnih poslov iz tujine, kar predstavlja 9 % celotnega obsega poslovanja.
2004	Začetek sistematičnega utrjevanja in širjenja prisotnosti na tujih trgih.
2005	Izkaže pozitiven poslovni izid po obdavčitvi v višini 3,6 milijona EUR. V podjetju je zaposlenih 25 delavcev.
2006	Triglav Re zabeleži najboljši poslovni rezultat v času obstoja, saj izkaže pozitiven poslovni izid po obdavčitvi v višini 4,9 milijona EUR.
2007	Triglav Re zbere že več kot 21 milijonov evrov pozavarovalne premije iz aktivnih poslov iz tujine, kar predstavlja 24 % celotnega obsega poslovanja. Izkaže pozitiven poslovni izid po obdavčitvi v višini 4,2 milijona EUR.
2008	Bonitetna agencija Standard&Poor's dne 25. 8. 2008 Pozavarovalnici Triglav Re podeli bonitetno oceno A- s stabilno srednjeročno napovedjo. 25. 8. 2009 bonitetna agencija poviša bonitetno oceno, in sicer z A- na A s stabilno srednjeročno napovedjo.

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

3.2.4 Dejavnost pozavarovanja v pozavarovalnici Triglav Re

Glavni delničar pozavarovalnice je zavarovalnica Triglav, d.d., kot smo že omenili zgoraj. Pozavarovalnica je v neposrednem razmerju s povezano osebo – z obvladujočo družbo (svojim glavnim delničarjem) in z njo povezanimi družbami.

Sklenjeni posli med zavarovalnico in pozavarovalnico v letu 2009:

- največji posel med zavarovalnico in pozavarovalnico je pozavarovalna pogodba za leto 2009, ki celovito opredeljuje pozavarovalni program za zavarovalnico, in sicer tako proporcionalno zaščito kot neproporcionalno zaščito prevzetega portfelja zavarovalnice na področju premoženjskih in življenjskih zavarovanj;
- razni fakultativni pozavarovalni posli;
- nezgodna zavarovanja in pokojninska zavarovanja za zaposlene v pozavarovalnici;
- premoženjska zavarovanja elektronske opreme, ki so last pozavarovalnice;
- avtomobilska zavarovanja za avtomobile (AO in kasko), ki so last pozavarovalnice;
- pogodba o upravljanju finančnih sredstev kritnega premoženja in naložb lastnih virov;
- najemna pogodba za poslovne prostore na Miklošičevi 19, vključno z najemom opreme in dveh parkirnih prostorov.

In kako se pozavarovalnica Triglav sooča s tveganjem?

Pomembno področje tveganja, s katerim se sooča pozavarovalnica, je nevarnost večje škode za pozavarovalnico, do katere bi lahko prišlo zaradi določenega dogodka ali serije dogodkov. Takšna koncentracija izvira iz več pozavarovalnih pogodb z istim geografskim območjem kritja, prizadetih pa je lahko tudi več zavarovalnih vrst.

Tovrstna tveganja lahko nastanejo pri manj pogostih škodnih dogodkih (na primer pri naravnih nesrečah), pri nastopu nepričakovanih sprememb trendov (na primer nepričakovane spremembe na področju umrljivosti ljudi) ali pa pri nepričakovanih spremembah zakonodaje, ki bi lahko vplivale na višino zavarovalnin oziroma odškodnin.

Ocenjujemo, da so za pozavarovalnico najnevarnejši vir pomembnih škod naravne nesreče, tveganje pa kontroliramo s spremljanjem akumulacij na istih geografskih območjih ter oceno največje verjetne škode, ki bi jo lahko naravna nesreča povzročila. Glede na analizo opazovanj, pozavarovalnica kupi retrocesijsko pozavarovalno zaščito za kritje čiste škode v lastni izravnavi.

3.2.5 Kazalniki poslovanja pozavarovalnice Triglav v obdobju 2005 do 2009

3.2.5.1 Kosmate pozavarovalne premije pozavarovalnice Triglav

Tabela 15: Gibanje kosmate premije

Gibanje kosmate premije/leto	v EUR
2005	69.273.339
2006	76.715.594
2007	87.625.291
2008	106.994.118
2009	114.027.127

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

V letu 2005 do 2009 je pozavarovalnica Triglav obračunala 454.635.469 EUR kosmate pozavarovalne premije²⁰, kar je 16 odstotkov več od leta 2004. V letu 2006 je obračunala za kar 11 odstotkov več kot leta 2005. V letu 2007 je obračunala za 14 odstotkov kosmate pozavarovalne premije več kot v letu 2006, v letu 2008 za 22 odstotkov več kot leto poprej. In leto 2009 se je v primerjavi z letom 2008 povečala za 2,7 odstotkov. Največji delež v letu 2009 predstavljajo premoženjska pozavarovanja, na drugi strani pa se je zmanjšal delež avtomobilskih pozavarovanj.

²⁰ Obračunana kosmata pozavarovalna premija sprejetih cesij ali retrocesij opazovanega obdobja je v obdobju ocenjena ali obračunana pozavarovalna premija na podlagi sklenjenih pozavarovalnih pogodb s cedenti ali retrocedenti. Retrocedirani del obračunane kosmate pozavarovalne premije prejetih cesij in retrocesij je oddan v pozavarovanje v skladu s sklenjenimi retrocesijskimi pogodbami, ki jih je pozavarovalnica sklenila s svojimi retrocesionarji.

3.2.5.2 Čiste pozavarovalne premije pozavarovalnice Triglav

Tabela 16: Gibanje čiste premije

Gibanje čiste premije/leto	v EUR
2005	31.295.827
2006	39.579.151
2007	50.317.442
2008	63.029.573
2009	60.655.081

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

V obdobju od leta 2005 do leta 2009 je pozavarovalnica Triglav zbrala skupaj 244.877.074 EUR čiste pozavarovalne premije²¹, kar je 24 odstotkov več glede na leto 2004. V letu 2006 je kar za 26 odstotno povečanje glede na leto poprej. Največja rast čistih premij v letu 2008, ki jo je zabeležila pozavarovalnica, so požarna zavarovanja, kasko zavarovanje cestnih vozil in transportna zavarovanja. Čista premija se je v primerjavi s preteklim letom 2008 zmanjšala za 3,8 odstotkov. Posledica je povečanje pasivnega pozavarovanja v letu 2009.

3.2.5.3 Kosmate škode pozavarovalnice Triglav

Tabela 17: Gibanje kosmate škode

Gibanje kosmate škode/leto	v EUR
2005	22.819.389
2006	30.652.620
2007	44.833.529
2008	85.685.792
2009	71.020.173

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

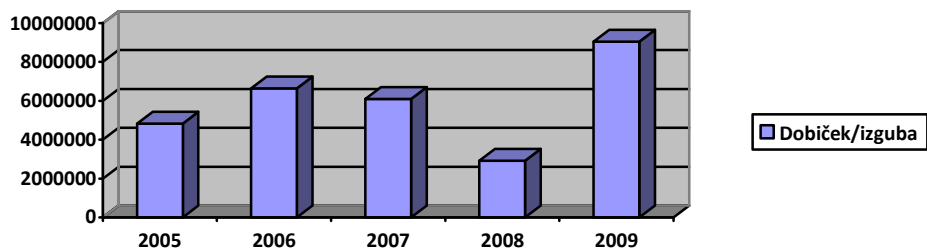
V letih 2005 do 2009 je pozavarovalnica Triglav Re obračunala 255.011.503 EUR kosmatih pozavarovalnin, kar je 11 odstotkov manj kot v letu 2004. Potrebno je tudi omeniti, da v letu 2005 za slovenski portfelj pozavarovalnica ni prejela obvestil o pomembnejših, večjih škodah. Morda je potrebno le omeniti škodni dogodek rop trezorjev SKB – vlomilska zavarovanja, vendar je pozavarovalni znesek škode daleč pod zneskom dejanske škode, ki jo je utrpel zavarovanec. Skratka, v Sloveniji je bilo leto 2005 precej

²¹ Čista obračunana pozavarovalna premija sprejetih cesij ali retrocesij opazovanega obdobja je znesek kosmate pozavarovalne premije sprejetih cesij ali retrocesij, zmanjšan za znesek obračunane kosmate pozavarovalne premije sprejetih cesij ali retrocesij, oddanih v retrocesijo sprejetih cesij ali retrocesij. Kriterij za pripoznavanje prihodkov je obračunana premija na podlagi prejetih obračunov cedentov ali retrocedentov s partnerji v skupini zavarovalnice Triglav. Kriterij za pripoznavanje prihodkov z ostalimi partnerji je ocenjena premija na podlagi sklenjenih pozavarovalnih pogodb s cedenti.

mirno, tudi glede zavarovanih naravnih katastrof. Glede škodnega dogajanja v portfelju pozavarovalnice je potrebno izpostaviti večjo škodo iz naslova toče dne 29. 6. 2006. Zaradi višine škode je bilo aktivirano neproporcionalno pozavarovalno kritje za zaščito samopridržaja pred katastrofalnimi dogodki, in sicer presežek škode nad skupno prioriteto cedenta in pozavarovalnice. V tem letu 2007 pa je pozavarovalnica obračunala za 46 odstotkov več kot v letu 2006, posledica je neugodno škodno dogajanje na nekaterih tujih trgih, kjer je pozavarovalnica Triglav prisotna. Ker je pozavarovalnica vse bolj večala obseg s tujimi cedenti, je bila zaradi tega udeležena tudi v večjem številu škod, ki so se zgodile v tem obdobju. Najbolj smo si zapomnili med naravnimi katastrofami vihar Kyrill v začetku leta 2007, ki je prizadel področje Evrope. V letu 2008 je bilo obračunanih kar 91 odstotkov več kot v letu 2007. Vzrok so katastrofalne škode iz naslova poletnih neurij. Vredno je omeniti škodo med naravnimi katastrofami iz naslova viharja Emma v začetku leta 2008 v ocenjenem znesku 560.000 EUR. Kosmate škode so se v letu 2009 glede na leto 2008 zmanjšale za 17,1 odstotka. Posledica zmanjšanja je manjše število katastrofalnih vremenskih dogodkov tako doma kot v tujini. V omenjenem letu se največ škod nanaša na premoženjska in avtomobilska pozavarovanja.

3.2.5.4 Rezultati poslovanja

Slika 12: Kosmati dobiček/izguba v poslovnem obdobju 2005–2009

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

V poslovnem letu 2005 beležimo dobiček v višini 4.829.949 EUR. Še večji dobiček imamo v letu 2006, znaša pa 6.631.809 EUR. V letu 2007 je malenkost večji, kljub neugodnemu škodnemu dogajanju, v višini 6.098.416 EUR, leto kasneje pa vsota dobička občutno pade na 2.912.032 EUR. Z letom 2009 se izboljša in znese v višini 9.040.291 EUR.

Tabela 18: Bonitetna ocena

31.12.2005	AA3*	23 zaposlenih
31.12.2006	AA*	24 zaposlenih
31.12.2007	AA ²²	29 zaposlenih
31.12.2008	A-s stabilno srednjeročno napovedjo	32 zaposlenih
31.12.2009	A s stabilno srednjeročno napovedjo	38 zaposlenih

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

²² *Ocenjeno po bonitetni agenciji Moody's.

Bonitetna agencija Standard&Poor's dodeljuje bonitetno oceno. Skladno z objavo agencije odraža pridobljena bonitetna ocena finančno moč. Na podlagi prejete bonitetne ocene se pozavarovalnica utrdi oziroma izboljša tržni položaj, omogočen ji je dostop do pozavarovalnih trgov.

Škodne rezervacije

Tudi v pozavarovalnici Triglav so obveznosti iz pozavarovalnih pogodb sestavljene iz:

- rezervacij za prenosne premije,
- rezervacij za nastale in prijavljene škode (RBNS),
- rezervacij za nastale in neprijavljene škode (IBNR),
- rezervacij za bonuse, popuste in storno in
- rezervacij za neiztekle nevarnosti in izravnalnih rezervacij.

V nadaljnji predstavitvi pozavarovalnice Triglav prikazujemo škodne rezervacije, ki so oblikovane za nastale prijavljene škode iz popisa cedentov in najav retrocedentov. Škodne rezervacije za nastale neprijavljene škode (IBNR²³) in za ne dovolj visoko prijavljene škode (IBNER²⁴) se oblikujejo na osnovi najav cedentov, del rezerviranih škod (IBNR in RBNS²⁵) pa pozavarovalnica oblikuje na osnovi svojih izračunov.

Tabela 19: Gibanje škodne rezervacije

Gibanje škodne rezervacije	31. 12.	1. 1.
Leto 2005	27.234.473	23.404.315
Leto 2006	33.073.288	27.234.473
Leto 2007	44.402.594	33.073.288
Leto 2008	73.558.789	44.402.594
Leto 2009	70.982.811	73.558.789

Vir: Interno gradivo pozavarovalnice Triglav.

Del rezerviranih škod za posle s cedenti izven Skupine Triglav se oceni na podlagi ocenjenih škodnih količnikov pozavarovalnih pogodb, za del rezerviranih škod, ki se nanaša na posle v Skupini Triglav, pa se pripravi projekcija po metodi trikotnikov za kumulativne dokončno izplačane čiste škode po zavarovalnih vrstah oziroma skupinah zavarovalnih vrst, če je obseg premij oziroma škod premajhen. Pri pripravi trikotnikov s podatki o izplačanih škodah po pogodbenih letih za projekcijo bodočih izplačil za že nastale škode se izločajo izjemno visoke obračunane škode. Za dopolnitev premalo razvitih let pozavarovalnica dopolni chain ladder²⁶ metodo še z Bornhueter-Fergusovno metodo

²³ Incurred but not reported (so škode, ki so že nastale, a niso bile prijavljene).

²⁴ Incurred but not enough reported (nastala, vendar prenizko prijavljena škoda).

²⁵ Reported but not settled (predstavljajo obveznost za škode, ki so se že zgodile in še niso bile likvidirane).

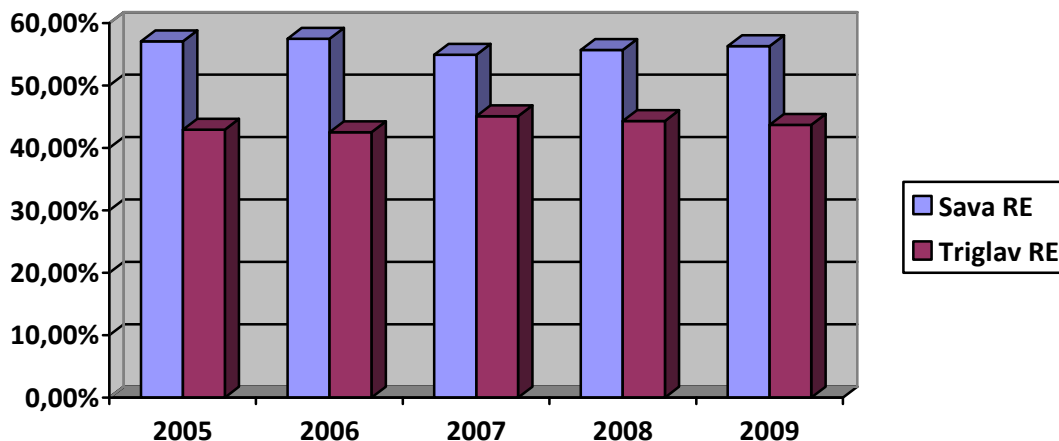
²⁶Metoda veriženja; metoda za ocenjevanje škodnih rezervacij, ki temelji na analizi razvoja izplačil (ali rešitve) škod glede na leto nastanka škod.

na nivoju posamezne zavarovalne vrste oziroma skupine zavarovalnih vrst. Tako izračunane IBNR škode po zavarovalnih vrstah oziroma skupinah vrst pozavarovalnica primerja z izračunom IBNR škod, dobljenih na osnovi podatkov od cedentov v Skupini Triglav in kot končni rezultat za posamezno zavarovalno vrsto oziroma skupino zavarovalnih vrst upošteva večjo.

3.3 Kratak povzetek slovenskega trga pozavarovalnic

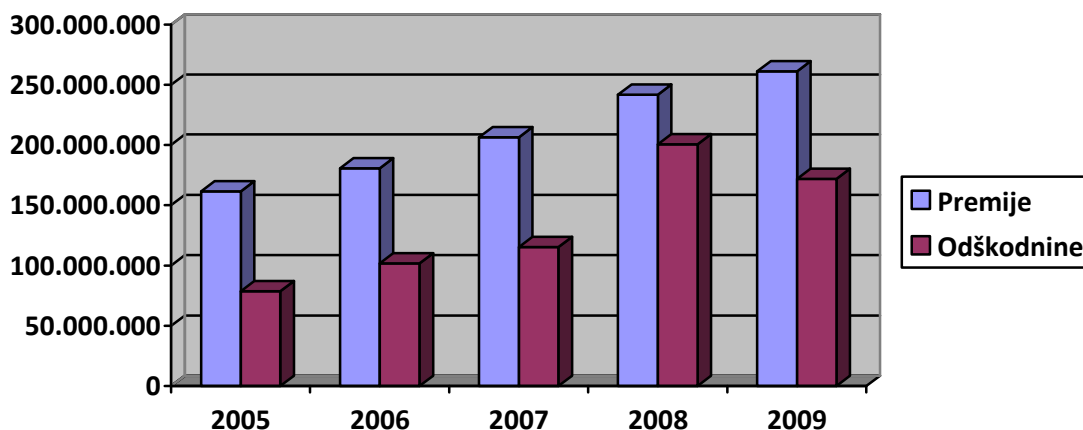
Gospodarsko-finančna kriza je prizadela tudi pozavarovalno dejavnost, saj ima ta retrocedente povsod po svetu. Obema pozavarovalnicama je sicer uspelo zbrano bruto obračunano premijo povečati za dobrih 8 odstotkov, na 261 milijonov EUR. Pozavarovalnica Sava je svoj tržni delež povečala na 56,3 odstotke, pozavarovalnici Triglav Re pa to ni uspelo. Znesek pozavarovalnih odškodnin je za leto 2009 v primerjavi z ekstremnim letom 2008 za skoraj 15 odstotkov manjši (171,8 milijonov EUR), a je treba vedeti, da so bili škodni dogodki leta 2008 za slovenske zavarovalnice bolj usodni kot tisti iz leta 2009.

Slika 13: Tržni delež pozavarovalnice Sava Re in Triglav Re

Vir: Statistični zavarovalniški bilten, 2010.

Slika 14: Premije in odškodnine pozavarovalnic na slovenskem trgu

Vir: Statistični zavarovalniški bilten, 2010.

Varčevanje in zmanjšanje stroškov v pozavarovalnicah bo še naprej poglobilni ukrep za zmanjšanje vpliva krize na zavarovalni trg. Vstop Slovenije v OECD prinaša zavarovalnemu trgu in SZZ nove naloge (preoblikovanje družb v državni lasti, dodatno statistično poročanje, krepitev izobraževanja kupcev storitev), državi pa harmonizacijo nekaterih predpisov. V srednjeročnem obdobju je pričakovati vpliv sprejema direktive Solventnost II in krepitev konkurence na zavarovalnem trgu.

Solventnost II je ime projekta za kreiranje novega dinamičnega sistema solventnosti za zavarovalnice EU, ki bo bolj neposredno povezal velikost njihovega kapitala z nepričakovanimi dogodki v poslovanju, saj imajo za pričakovane dogodke že oblikovane rezervacije (Štiblar et al. 2008, 171).

Načela Solventnosti II naj bi vključevala (Štiblar et al. 2008, 174):

- občutljivost za tveganja, ki naj bi jo Solventnost II poudarila, je bolj odvisna od izbire zdravega pristopa v posameznem modelu kakor od izbire modela ocenjevanja tveganja samega;
- tudi uporaba standardiziranega pristopa zahteva določeno stopnjo presoje in arbitrarnosti;
- interne modele bi lahko nadzorniki sprejeli le, če lahko njihovi predlagatelji dokažejo, da imajo pravilno upravljanje s tveganji in poročanje že uveljavljeno;
- sistem Solventnost II v okviru predlagane direktive bi moral postaviti enotno raven preudarnosti za tehnične rezervacije in zahtevani kapital;
- solventnostni sistem za zavarovalnice bi moral biti do največje mogoče mere kompatibilen s pravili in pristopom bank v okviru BIS-2.

4. EVROPSKI TRG POZAVAROVALNIC

Po zadnjih podatkih v letu 2010 v publikaciji Sigma obsega evropski trg 33 držav, kjer so prisotne pozavarovalnice. Največji delež svetovnih pozavarovalnih zmogljivosti zagotavljajo nemške, švicarske in francoske pozavarovalnice, ki nudijo pozavarovalno kritje za številne nacionalne zavarovalniške trge povsod po svetu (Sigma 2010, 30). V nadaljevanju predstavljamo dve največji evropski pozavarovalnici, München Re in Sigma Re.

4.1 Pozavarovalnica Swiss Re

4.1.1 Predstavitev

Družba Swiss Re je bila ustanovljena leta 1863 in je ena največjih svetovnih pozavarovalnic. Posluje v več kot 20 državah in je prisotna na vseh kontinentih sveta. Vendar pozavarovalništvo ni edina njihova kvaliteta. Poleg tradicionalnih pozavarovalniških ponudb ponujajo tudi inovativne rešitve tveganja.

V tesnem sodelovanju s strankami poskrbijo tako za visoko kakovostne tradicionalne rešitve za tveganja, kot tudi za inovativne, finančne rešitve. Dolgoletne izkušnje so jim v pomoč pri prepoznavanju trendov, ki lahko vplivajo na tveganje njihovih strank. Podprti s finančno pomočjo skupine Swiss Re, približno 150-letnimi izkušnjami Swiss Re Insurance & Speciality tim lahko rešuje menedžment tveganja in finančna tveganja korporacijskih kupcev po vsem svetu.

So družba, ki nudi popolne storitve na področju zavarovalništva in ponuja več kot 40 proizvodov v številnih sektorjih. Njihova vizija je jasna in preprosta, želijo biti vodilni partner v celotni pozavarovalniški industriji.

Skupina Swiss Re je sestavljena iz podjetij po vsem svetu, ta so prisotna v naslednjih državah in kontinentih:

- Evropa: Nemčija, Francija, Danska, Izrael, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Slovaška, Španija, Švica, Velika Britanija;
- Azija&Pacifik: Avstralija, Kitajska, Hongkong, Indija, Japonska, Malezija, Singapur, Južna Koreja;
- Amerika: Barbados, Brazilija, Kanada, Kolumbija, Mehika, ZDA;
- Afrika: Južna Afrika.

4.1.2 Zgodovinski pregled Swiss Re

Družba Swiss Re je bila ustanovljena leta 1863 in je ena največjih svetovnih pozavarovalnic.

4.1.3 Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice Swiss Re

Tabela 20: Pomembni mejniki v razvoju

1863	Družbe Helvetia General Insurance Company, Schweizerische Kreditanstalt in Basler Handelsbank ustanovijo Swiss Reinsurance Company.
1864	Vzpostavitev poslovnih odnosov z zavarovalnicami iz Nemčije, Italije, Francije, Avstrije, Anglije, Belgije in Rusije. Podjetje ima v tem času 9 zaposlenih.
1875	Podjetje se preseli v svojo večjo stavbo. V tem času ima 20 zaposlenih.
1879	Direktor podjetja postane Wilhem Wasels, ki ostane na čelu do leta 1900.
1881	Sklenjeno je prvo nezgodno pozavarovanje.
1882	Podjetje se znova seli na novo lokacijo, v 50 letih od ustanovitve se preseli kar 7-krat.
1900	Direktor podjetja postane Charles Simon, ki podjetje vodi so leta 1919.
1901	Število zaposlenih v podjetju Swiss Re preseže število 100.
1910	Swiss Re ustanovi podjetje v ZDA.
1911	Podjetje prodre na trg Latinske Amerike in podpiše prvo pogodbo s podjetjem v Argentini.
1914	Podjetje praznuje 50-letnico. Od ustanovitve mu je uspelo pridobiti ugled na trgu in vodilno mesto med svetovnimi pozavarovalnicami.
1921	Direktor postane Erwin J. Huerlimann, ki podjetje vodi do leta 1930.
1945	Kljub vojni ostane podjetje v stikih z ostalimi mednarodnimi podjetji.
1948	V New Yorku je ustanovljena korporacija Swiss Re Corporation.
1950	V Johannesburgu je ustanovljeno podjetje Swiss South African Reinsurance.
1955	Podjetje odpre svojo podružnico tudi v Avstraliji.
1956	Podjetje odpre svojo podružnico v Hong Kongu.
1958	Direktor podjetja postane Max E. Eisenring.
1959	Podjetje odpre svojo podružnico v Torontu.
1962	Podjetje odpre svojo podružnico v Melbournu.
1964	Podjetje obeležuje 100. obletnico. Od ustanovitve do tedaj je odprlo preko 1000 podjetij v 75 državah sveta.
1969	Ustanovljeno je podjetje v Veliki Britaniji.
1976	Ustanovljeno je podjetje na Filipinih.
1977	General Insurance Company najde močnega partnerja v podjetju Swiss Re. Tega leta postane direktor podjetja Walter Diehl.
1979	Število zaposlenih se v zadnjih 20 letih poveča na 900.
1983	Število zaposlenih preseže številko 1000.
1990	Direktor podjetja postane Arnold W. Saxer.
1994	Podjetje doživi strateško reorganizacijo.
2001	Podjetje ustanovi tri poslovne skupine: Life&Health, Property&Casualty in Financial Services.
2005	Podjetje svoje tri poslovne skupine nadomesti s poslovnimi funkcijami Products, Client Markets in Financial Services.
2006	Septembra tega leta podjetje naznani, da bo ponujalo pozavarovanje zasebnim zavarovalniškim družbam, začenši s Kitajsko in z Indijo.
2007	V juniju tega leta podjetje sponzorira zavarovanje proti potresu, vredno 100 mio ameriških dolarjev, za zaščito proti potresu za Turčijo, Grčijo, Izrael, Portugalsko in Ciper.

Vir: Interno gradivo Swiss Re.

4.1.4 Dejavnost pozavarovanja v Swiss Re

Družba Swiss Re ima ugled, znanje in izkušnje na področju inovativnih pozavarovalnih rešitev na področju menedžmenta tveganja. Skrbijo za splošne pozavarovalne proizvode, glavne tržne inštrumente na podlagi zavarovanja in menedžmentne storitve dodatnega tveganja za stranke po vsem svetu.

Premoženjska zavarovanja

Družba Swiss Re poskrbi tako za tradicionalno zavarovanje, kot tudi za zavarovanja za stranke. Kombinacija globalnega in lokalnega strokovnega znanja prinaša rešitve za vse vrste tveganja na vseh poslovnih področjih.

Življenjska in zdravstvena zavarovanja

Družba Swiss Re je vodilna tudi na področju življenjskih zavarovanj po vsem svetu. Z znanjem in spremljanjem trendov umrljivosti in bolezni podpirajo svoje stranke z vzdržnimi in s pragmatičnimi rešitvami.

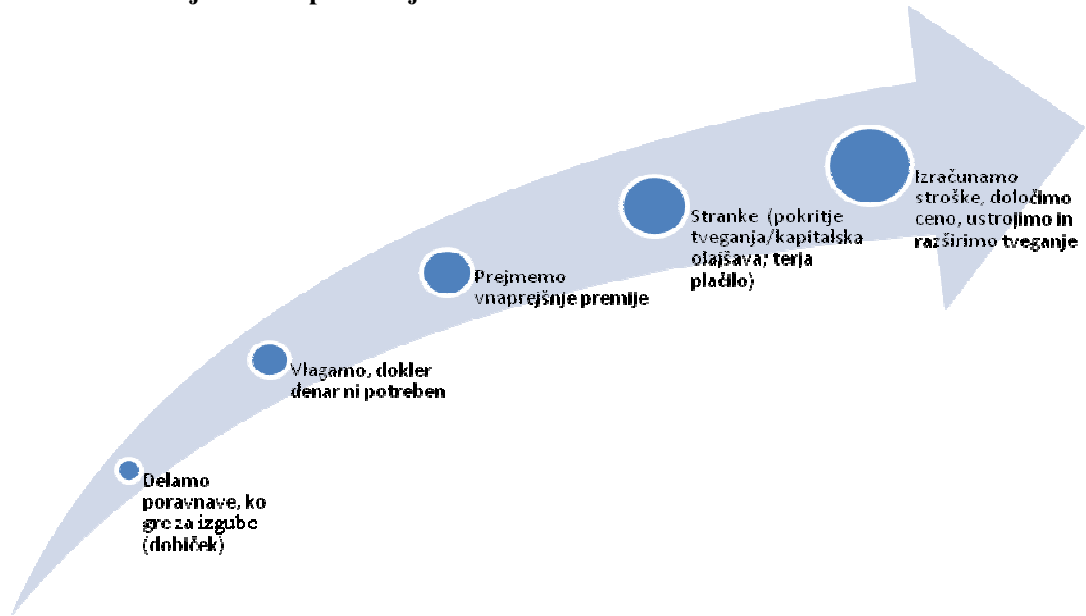
Premoženjsko upravljanje

Upravljaajo premoženje družbe Swiss Re s pomočjo stalnih poslovnih aktivnosti. Njihov oddelek za upravljanje s premoženjem ima razvito investicijsko strategijo, ki zagotavlja, da se premoženje prilagaja obveznostim, medtem ko se optimalne investicije vrnejo.

Kar naredi pozavarovanje, je to, da:

- spodbuja k za tveganje primernemu vedenju (z ocenitvijo tveganj pozavarovalci ravnajo, kot da gre za zgodnji opozorilni sistem in ustvarijo spodbudo za tveganju primerno vedenje);
- pospešuje ekonomski napredek (z delitvijo tveganj pozavarovalec zavaruje investicije in stabilizira bilanco stanja, kar omogoči podjetju, da raste);
- je osnovan na odporinem modelu financiranja (pozavarovalčeve poslovne aktivnosti so financirane z vnaprejšnjimi plačili premij in se zato ne nanašajo na kratkoročno financiranje);
- investira dolgoročno (pozavarovalci lahko imajo sredstva do zapadlosti in jih zato kratkoročno tržna nihanja manj prizadenejo);
- razširi tveganja (plačila sprožijo tvegani dogodki, ki značilno niso v soodnosu med seboj in dogodki na finančnem trgu).

Slika 14: Poenostavljen model poslovanja

Vir: Interno gradivo Swiss Re, 2009.

Specializiranost Swiss Re

- Priskrbi po meri narejene (raz)rešitve preko tradicionalnega pozavarovanja ali zavarovanja osnovanih kapitalsko tržnih instrumentov. Jedro njihove specializiranosti je v izračunu stroškov, določanju cen in razširitvi neživljenjskih in življenjskih tveganj.
- Svoje stranke usposobijo, da zmanjšajo vrh tveganja, začasnost zaslužkov, dajo prosto pot kapitalski in finančni rasti, dosežejo cilje menedžmenta kapitala za plačilno sposobnost in ceditve.
- Neprestano nadzorujejo področje tveganja, da lahko ustvarijo inovativne rešitve, ki jih njihove stranke potrebujejo.
- Uporabijo za sredstva odgovorne ujemajoče tehnike, da uravnajo trajanje in plačilno sredstvo njihovih obveznosti zavarovanj, kar zagotovi, da izpolnijo obljube svojim strankam.
- V rabi imajo učinkovite menedžmentske postopke, ki so osnovani na dobri praksi in zagotavljajo hitrost in plačila, ko jih stranke najbolj potrebujejo.

In kako Swiss Re obvladuje tveganje?

Pojmovnik švicarske pozavarovalnice alternativne oblike prenosa tveganja uvršča v področje med pozavarovanjem in podjetniškim bančništvom. Tovrstne storitve so se razvile zaradi dejstva, da je pozavarovalni trg čedalje težje prevzemal izjemno visoka zavarovalna tveganja in je tako nujno prišlo do razvoja novejših oblik prenosa tveganja.

Pri tem gre za inovacijo prenosa tveganja in rešitve financiranja, ki omogočajo te alternative obvladovanja tveganja:

- izravnalni mehanizem, ki temelji na zakonu velikih števil;

- razporejanje tveganja na prevzemnika tveganja;
- obliko prenosa tveganja, pri katerem je zavarovaljivost močno omejena, ali pa je sploh ne moremo zavarovati s klasičnimi pozavarovalnimi oblikami; v to skupino sodi tudi poslovno finančno tveganje;
- obliko prenosa tveganja na prevzemnika, to je na finančni trg namesto na pozavarovalni trg.

Nadrobno predstavljanje posameznih oblik bi sicer presegalo okvire trga dela, a je zaradi zanimive in aktualne teme smiselno vsaj v splošnem opredeliti znane in poudariti v praksi uveljavljene oblike.

Švicarska pozavarovalnica Swiss Re v študiji tako imenovanega prednostnega tveganja (preferred risk), ki je ameriški koncept prilagoditve tablic umrljivosti, analizira vplive dejavnikov tveganja posameznika, kot so kajenje ali krvni tlak, pri čemer ugotavlja, da je tako prilagojene tablice mogoče uveljaviti le kot standard in ne v posameznih zavarovalnih vrstah (Dvoršak 2005, 126).

4.1.5 Kazalniki poslovanja Swiss Re v obdobju 2005 do 2009

Premij v letu 2009 je bilo 24.606.000 CHF, v 2008 25.501.000 CHF, največ v letu 2007, in sicer 31.664.000 CHF, v letu 2006 29.515.000 CHF in v letu 2005 26.891.000 CHF.

Pozavarovanje ustvarja stabilnost. Pri ravnanju s tveganji in kritju izgub pozavarovalci zavarujejo investicije in omogočijo ekonomsko rast. Kot vodilni globalni pozavarovalec ima Swiss Re raznolikost in zmožnost priskrbeti podjetjem inovativno (po)zavarovanje in rešitve kapitalskega trga.

4.1.5.1 Neto zbrane premije

Zbrane neto premije in prihodki iz nadomestil v švicarskih frankih (v milijonih) po različnih segmentih Swiss Reja:

- premoženje in nezgode (Property and Casualty) 13.885 (2008:CHF 14.379 milijonov);
- življenje in zdravje 11.595 (2008: CHF 11.898 milijonov);
- skupno (vključno z legatom)²⁷ 25.522 (2008: CHF 25.501 milijonov).

Uspešnost segmentov

Discipline sklenjenih zavarovanj in podpovprečni zahtevki naravnih katastrof so vodili k izjemnim rezultatom kljub upadu investicijskega dohodka in nekoliko nižji količini premij. Zbrane čiste premije P&C po regiji znašajo skupaj CHF 13 885 milijonov.

²⁷ Dar osebne lastnine po volji.

Zavarovanje premoženja in nezgod (P&C) v tržnem okolju

Izvirna neživiljenjska rast premij v letu 2009 je bila počasna, z ocenjeno po vsem svetu inflaciji prilagojeno stopnjo 0 odstotkov. Komerzialne linije so utrpeli dvojni učinek gospodarske krize: povpraševanje se je znatno zmanjšalo, vendar je konkurenca ostala močna. Zavarovateljem se je zdelo težko uveljaviti potrebne prilagoditve stopnji, medtem ko so njihove komercialne stranke trpele zaradi hude recesije. Krčenje trgovine in padec v velikih infrastrukturnih projektih so zlasti prizadeli posebne segmente zavarovanja. Negativni vpliv ni bil svetoven, vendar pa so nekateri trgi, npr. Nemčija in Francija, videli naraščajoče potrebe po nezgodnem in zdravstvenem zavarovanju, ki je nadomestilo za padec nepremičnin, odgovornosti in avtomobilskih premij.

Težko gospodarsko okolje je vplivalo tudi na razvijajoče se trge. Rast premij, ki je bila 12 odstotkov v letu 2007 in 7 odstotkov v letu 2008, je bila le 2 odstotka v letu 2009 – in za to je bila skoraj v celoti zaslužna Kitajska, kjer se je rast premij povečala za približno 20 odstotkov. Razvoj dogodkov drugje je bil mešan: v jugovzhodni Aziji in Latinski Ameriki se je povečala, vendar pa je padla v vzhodni Evropi. Industrijska donosnost je bila nizka v letu 2009, čeprav so se pokazali znaki izboljšanja v drugi polovici leta.

Dva dejavnika, ki sta prispevala k nižjemu dobičku:

- zmanjšani prihodki od naložb zaradi zgodovinsko nizkih obrestnih mer;
- zmanjšanja dohodka od premij, ki so zniževali donosnost, zaradi fiksnih stroškov in višjih stroškov zahtevkov.

Pozavarovalna industrija se sooča z mnogo enakimi izzivi kot prvotni zavarovatelji, vključno z nizko donosnostjo od nizko donosnih naložb in zmanjšanega dohodka od premij. Višje stopnje vzvoda sredstev pa pomeni, da kot so vrednosti sredstev nihale, so pozavarovatelji doživeli večje nestabilnosti v kapitalizaciji. Čeprav se je povprečna kapitalizacija zmanjšala za 20 odstotkov v letu 2008, so pozavarovatelji imeli korist od močno oživljajočih se finančnih trgov v letu 2009. Pozavarovatelji so uživali tudi bolj stabilen dohodek od premij, kot pri primarnem zavarovanju. Izognili so se negativnemu gibanju cen in imeli korist iz povečanega povpraševanja po pozavarovanju.

Premoženje in nezgode (P&C) v tržnem okolje

V premoženju je v zahvalo dobrim pogojem obnovitve pozavarovanja in močnemu povpraševanju strank po rešitvah za kapitalne olajšave obseg premij v letu 2009 porasel. Pri nezgodah so pozavarovalni pogoji ostali težavni, kar nas je vodilo k nadaljnjemu omejevanju našega sodelovanja v segmentu. Nekatere vrste posla so pokazale vtis globalne recesije: znižane plačilne liste in dohodek so rezultirali v nižjem agregatu obsega premij, ladijski tovor je utrpel padec v pošiljki dobrin, inženiring pa je trpel posledice pomanjkanja investiranja v velikem obsegu projektov infrastrukture.

Neto zbrane premije

Neto zbrane premije so nazadovale za 3 %, odražajoč selektivno zavarovanje in povišane odstopne premije po sporazumu deleža kvote z Berkshire Hathaway. Pri konstantnem tujem menjalnem tečaju se neto zbrane premije v letu 2009 spustijo za 1 odstotek v primerjavi z letom 2008. Ravnotežje med sorazmernim in nesorazmernim poslovanjem doživi skromno spremembo v 2009. Delež sorazmernega poslovanja na splošno je bil 44 odstotkov v letu

2009 v primerjavi z 2008, ko je znašal 41 odstotkov zaradi povišanja v poslovanju z deležem kvote, napisanim za stranke, ki iščejo olajšavo plačilne sposobnosti. V letu 2009 so zbrane premije po regiji bile podobne tistim iz 2008, z rahlim porastom v Ameriki in Aziji, omogočene z velikimi transakcijami.

Tabela 21: Zbrane premije Swiss Re

	2009	2008	2007	2006	2005
Neto zbrane premije Swiss Re (CHFm)	24.606	25.501	31.664	29.515	26.891

Vir: Interno gradivo Swiss Re.

Premoženje

Neto zbrane premije se povečajo za 9 odstotkov v letu 2009, kar so omogočile uspešne obnovitve v 2009, delno izravnane z višjimi retrocesiranimi premijami. Skupno razmerje se je od 76,6 odstotkov v 2008, izboljšalo na 70,1 odstotkov v 2009, večinoma zaradi nizke stopnje naravnih katastrof.

Nezgode

Neto zbrane premije upadejo za 14 odstotkov v 2009, kar kaže efekt naše predanosti aktivnemu ciklu menedžmenta in povečanega retrocesiranega²⁸ obsega.

"Posebne linije"²⁹ (Specialty lines)

Neto zbrane premije za "posebne linije" poslovanja se znižajo za 8 odstotkov na 3,5 bilijona CHF, v veliki meri zaradi višjih retrocesiranih premij in selektivnega zavarovanja v kreditu. Skupno razmerje za posebnosti poslovanja se od 94,7 v 2008 izboljša na 92,1 odstotkov v 2009.

Na poslovanje s kreditnim pozavarovanjem imajo še vedno učinek težki ekonomski pogoji. Kljub temu se je skupno razmerje izboljšalo od 119,7 odstotkov leta 2008 na 100,9 odstotkov v 2009, v veliki večini zaradi odsotnosti porasta rezerv in ugodnih posodobitev premij iz prejšnjih let.

Razmerje stroškov pred njihovo pridobitvijo za leto 2009 je ostalo stabilno – 10,4 odstotkov. Na razmerje je vplivala redukcija v bazi stroškov in upad neto zbranih premij 2009 v primerjavi z 2008.

Življenjsko pozavarovanje

Premije za veljavna življenjska zavarovanja so v letu 2009 po ocenah realno padla za 3 odstotke in tako označila doslej že drugo leto zapored z negativno rastjo. Prodaja izdelkov s kapitalom povezanih donosov, kot so enotno vezani proizvodi varčevanja, so bili najbolj prizadeti zaradi slabih donosov in še vedno visoke nestanovitnosti trga vrednostnih papirjev. To je še posebej veljalo v državah, kjer je prevladovalo poslovanje z enkratnimi premijami. Na številnih trgih je prišlo do občutnega premika v korist fiksnim produktom prihrankov, ki

²⁸ Odstopiti ali dati nekaj nazaj, recimo zemljišče.

²⁹ Sredstvo posebne vrednosti ali koristi, npr. letalstvo.

jih je manj prizadela gospodarska recesija. V Italiji, Franciji in Nemčiji so se premije povečale zaradi zajamčene donosnosti varčevalnih produktov za zavarovance privlačnih donosov. Prodaja tradicionalnih proizvodov varstva je ostala stabilna: v Evropi je bil čas prodaje na enaki ravni kot v letu 2008.

V Veliki Britaniji je bil padec v zvezi s hipotekami povezanimi politikami izravnani predvsem z dvigom v zvezi z nehipotekarno povezanimi posli. V ZDA je prodaja upadla le za nekoliko, medtem ko je skupino podjetij še vedno zavirala visoka in naraščajoča brezposelnost ter pomanjkanje rasti plač. Močan upad prodaje z naložbami povezanih (ali na enoto vezanih) proizvodov je veliko prispeval k šibkosti v razvijajočem se sektorju življenjskih zavarovanj v Aziji v letih 2008 in začetku leta 2009. Ta izguba poslovanja je bila deloma pokrita s povečano prodajo fitofarmaceutskih sredstev. Nov posel pa se je hitro popravil v drugi polovici leta 2009, v času pospešene gospodarske rasti. Rast premij se je upočasnila na Bližnjem vzhodu, vendar je ostala močna v Latinski Ameriki.

Uspešnost življenjskega pozavarovanja korelira najtesneje s prodajo z zaščito povezanih produktov in je zato manj izpostavljena velikim nihanjem povpraševanja po varčevanju sorodnih izdelkov, ki je vplivalo na primarne življenjske zavarovalce. Življenjske pozavarovalne premije so skozi krizo kljub upadu povpraševanja po primarnih življenjskih proizvodih še naprej rasle. Poleg tega je težki kapitalni položaj, ki se je soočal s številnimi primarnimi zavarovalnicami v začetku 2009, ustvaril dodatno povpraševanje po pozavarovanju, da bi olajšal pritisk na bilanco stanja. Pozavarovatelji so dokončali več kot ducat velikih, veljavnih poslov v Severni Ameriki, Veliki Britaniji, Nemčiji in Aziji s kombiniranim dohodkom od premij v višini približno 3 bilijone USD. Trg za več vrst netradicionalnih rešitev življenjskega pozavarovanja je v bistvu prekinjen. To še zlasti velja za vgrajene vrednosti (EV) listninjenja, in "XXX" in "AXXX" listninjenja. EV življenjsko listninjenje bo verjetno ponovno pridobilo svojo privlačnost takrat, ko si kreditni trgi popolnoma opomorejo, verjetno konec leta 2010 ali 2011. Blok obravnave, ki vključujejo prenos sredstev, kot je Admin Re ®, transakcije blok rente in pokojninski odkupi so postali manj zanimivi v času krize, ker je potrebno financiranje in vključujejo prenos premoženja na pozavarovatelja.

Celoletni skupni rezultati v letu 2009

Zbrane premije se zmanjšajo za 4 odstotke, na 24,6 bilijonov švicarskih frankov. Neupoštevajoč tuje premije valut P & C premije upadejo za 1 odstotek, na 13,9 bilijona, z Berkshire Hathaway in discipliniranim zavarovanjem, delno izravnanim zaradi selektivnega povišanja v obsegu poslovanja. V segmentu Življenje & zdravje so se premije in prihodki iz nadomestil od zavarovancev povišali za 3 odstotke, na 11,6 bilijonov švicarskih frankov, medtem ko so bili tuji menjalni tečajni konstantni.

Čiste zbrane premije v letu 2009 po liniji produkta:

- ✓ 22 % premoženje,
- ✓ 18 % nezgode,
- ✓ 14 % posebnosti,
- ✓ 2 % P&C netradicionalno,
- ✓ 31 % življenje,
- ✓ 9 % zdravje,
- ✓ 4 % uprava pozavarovalnice.

4.1.5.2 Bruto zbrane premije

Življenje in zdravje (L&H)

Decembra 2009 Swiss Re dokonča svojo prvo čisto dolgo življenjsko transakcijo in to z britansko Royal County of Berkshire Pension Fund (RBPF). To markira prvo splošno znano transakcijo za javni sektor pokojninskega sklada.

Pod dogovorom RBPF plača dogovorjeno premijo Swiss Re. V praksi se to kaže tako: če je vrednost pokojnin, ki jo plača RBPF, nižja, kot je dogovorjena premija, potem pokojninski sklad plača razliko Swiss Re. In obratno, če je vrednost višja, potem Swiss Re pokrije finančni znesek. Obe premiji in zahtevka sta inflacijsko povezana.

Zbrane premije in prihodki iz nadomestil

Premije in honorarji so padli z 11,9 bilijonov CHF leta 2008 na 11,6 bilijonov CHF. Pri stalnih tujih menjalnih tečajih se je dohodek premij in honorarjev povečal za 2,7 odstotkov. Tradicionalne življenjske premije in honorarji so znašali 7,7 bilijona CHF v primerjavi z letom 2008, ko so bili 7,8 bilijonov. Pri stalnih tujih menjalnih tečajih so se premije in honorarji zvišali za 1,6 odstotke, odražajoč novo poslovanje, prisotno na vseh področjih. Tradicionalne premije zdravja so z 2,4 milijona CHF leta 2008 upadle na 2,1 bilijon CHF, kar je bilo v veliki meri zaradi tujih premikov v menjavi sprememb v odstopnikovem³⁰ poročanju podatkov in zamenjav. Premije in honorarji uprave Re so se z 1,6 bilijona leta 2008 povišali na 1,8 bilijona CHF, v osnovi zaradi letoletne vključitve poslovanja z Barclay's Life, pridobljenega v zadnji četrtini leta 2008. Geografska distribucija zbranih premij in honorarjev je ostala stabilna med letom 2009.

Perspektiva

Po globalni recesiji se je ekonomska rast leta 2009 prelevila v na splošno pozitivno, sledeč brezprimerni denarni in fiskalni spodbudi v raznih državah. Videti je bilo, da je globalna ekonomija na poti k ozdravitvi v tretji četrtini leta. Finančnim trgovcem je z ukrepi pomagala centralna banka, da spodbudi ponovno inflacijo, ki je povzela likvidnostne premije za tveganja in tako nudila podporo vrednosti premoženja.

Kot zavarovalno podjetje je bistvo poslovanja Swiss Re ohranjanje likvidnosti v osnovi preko dohodka premij.

Premije premoženja in nezgod oziroma P&C premije se beležijo hkrati, kot so obračunane in vsebujejo oceno za kosmate zavarovalne premije, prejete ob koncu obdobja. Zbrane premije se splošno prepoznajo v prihodku skozi pogodbeno obdobje v sorazmerju z zneskom pozavarovanja. Prenosne premije sestavlja nepotekel del danega pozavarovanja. Pozavarovalne premije Življenja postanejo zbrane ob zapadlosti. Sorodne prednosti police so zajete glede na povezane premije ali bruto dobiček, tako da je dobiček priznan preko pričakovanega življenja pogodb. Pozavarovalne premije Življenja in zdravstva za skupinska pokritja se po navadi zaslužijo preko obdobja kritja.

³⁰ Stranka, ki odstopi interes ali pravico.

4.1.5.3 Rezultat pozavarovanja

Skupen rezultat pozavarovanj se je znatno izboljšal, in sicer na 2,5 bilijona CHF v primerjavi z 2008, ko je bil 1,8 bilijona. Bruto zbrane premije so padle z 24,3 bilijona CHF na 14,8 bilijona. K dvigu premij v letu 2008 je najbolj prispevalo začetno plačilo premije 7,8 bilijonov CHF, sprejetih na začetku portfelja Življenje in zdravje oz L&H iz bermudske podružnice Swiss Rejeve hčerinske družbe. Če izvzamemo ta učinek, so se bruto zbrane premije nekoliko povečale in tako leta 2009 znašale 4,6 bilijona CHF.

Bruto zbrane premije premoženja in nezgod oziroma P&C so upadle za 17 %, na 10,2 bilijona, kar je po večini rezultat prenosov portfelja iz evropskih podružnic podjetja v Luksemburgu osnovanega nosilca pozavarovanj Swiss Re koncerna 1. oktobra 2008. Neto terjatve premoženja in nezgod in "zahtevka prilagoditve stroškov"³¹ (claim adjustment expenses) so se znižali skozi leto 2009, večinoma zaradi dobrih claims experience in nizkih terjatev za naravne katastrofe. Na razvoj L&H zahtevkov "zahtevka prilagoditve stroškov", prav tako L&H koristi, je močno vplival portfelj transakcij s podjetji koncerna Swiss Re. Stališča preteklega leta obravnavajo začetno pripoznavanje tehnične določbe kot je bilo ocenjeno na začetku portfelja in izravna premijo vrha, opisano zgoraj. Poleg te enkratne transakcije je na izboljšanje v trenutnem letu vplivala ugodna izkušnja smrtnosti in zmanjšanje obveznosti, povezanih s pozitivnim rezultatom arbitražne odločbe. Nadaljnje znižanje obveznosti za življenje in zdravje politike prejemkov je temeljilo na portfelju transakcij z L&H podjetjem hčerinskih družb v povezavi s posamezno retrocesijsko transakcijo življenja z Berkshire Hathaway Inc.

Zavarovalno-tehnične rezervacije

Neplačane terjatve temeljijo na podatkih, ki jih priskrbijo stranke, in lastnih ocenah pričakovanih izkušenj zahtevkov, ki so vzeti iz empirične statistike. Te vključujejo določbe za nastale, vendar neprijavljene škode. Neplačane obveznosti zavarovalnice so potisnjene na stran na celotni pričakovani znesek prihodnjih plačil. Obveznosti za L&H politiko prejemkov so določene na osnovi aktuarskega izračuna sedanje vrednosti ob upoštevanju izkušenj. Za zunanje poslovanje so obveznosti večje od sporočene informacije cedenta in ocene lastne izkušnje na podlagi notranjih študij. V zvezi s poslovanjem hčerinskih podjetij, ki jih odstopi L&H podjetje, se uporablja vrednotenje potencialnih bruto premij ob upoštevanju pričakovanih, prihodnjih denarnih tokov, neločljivo povezanih v pozavarovalni pogodbi, od datuma vrednotenja do izteka pogodbene obveznosti. Denarni tokovi vključujejo premije, odškodninske zahtevke, provizije, vlaganja prihodkov in odhodkov s stopnjo dodane previdnosti, da odraža nejasnosti osnovnih, najboljših ocen. Pristop k vrednotenju bruto premij bi lahko povzročil negativno odgovornost določbe, ki je po navadi naravnana na nulo. Računovodska načela za L&H poslovanja zahtevajo, da se nobena pogodba ne obravnava kot sredstvo v bilanci stanja, z izjemo za posebna naročila, kjer je bil plačan znesek kompenzacije in je izterljiv od cedenta podjetja. Spremenjeni dogovori sozavarovanja so obravnavani na bruto osnovi vzdržani z ločenim priznavanjem sredstev, kot tudi obveznosti za politike koristi L&H.

Kosmate zavarovalne premije, ki se nanašajo na prihodno obdobje, so navedene kot prenosne premije in se ponekod obračunavajo po statističnih metodah. Prirast provizije je ustrezno

³¹ Vse izdatki, ki jih ima zavarovalnica, povezani z njihovo prilagoditvijo, evidentiranjem in plačilom terjatev, razen zahtevka za izplačilo samega.

določen in je viden pod 'Odloženimi stroški pridobivanja zavarovanj'. Rezervacije za dobiček provizije temeljijo na pogodbenih sporazumih s strankami in so odvisne od rezultatov pozavarovalne pogodbe. Izravnalna rezervacija se uvede, da se doseže zaščita bilance stanja in da se prekine vrhunec rasti odškodninskih zahtevkov v posameznih finančnih letih z izjemno visokimi terjatvami bremena s sprostitevjo ustreznih zneskov iz določbe. Deleži zavarovalno-tehničnih rezervacij, ki se nanašajo na retrocesirano poslovanje, so določeni oziroma ocenjeni v skladu s pogodbenim sporazumom in osnovnimi bruto poslovnimi podatki na pogodbo. Prevzete obveznosti in nadomestilo, predvideno v zvezi s portfeljskimi transakcijami, so osnovane preko ustreznih prihodkov vrstične postavke izkaza. Začetno pripoznanje prevzetih, neporavnanih terjatev se prikaže kot sprememba v neplačanih terjatvah, pri čemer se upošteva, da so prepoznane kot negativni škod. Prevzem rezervacije za prenosne premije je ustanovljen na podlagi spremembe v prenosnih premijah z ustreznim nadomestilom, pojmovan kot kosmate zavarovalne premije.

Obveznosti izvedenih finančnih instrumentov

Obveznosti iz izvedenih finančnih instrumentov se na splošno ohranjajo na najvišji zavezanosti zneska kot na dan bilance stanja v času življenjske dobe osnovnih pogodb. Premije, prejete v zvezi z izvedenimi finančnimi instrumenti, niso realizirane do izteka ali z poravnavo pogodbe. Vključene v to postavko so pozavarovalne pogodbe ali lastnosti vgrajene v pozavarovalne pogodbe, ki izpolnjujejo značilnosti izvedenih finančnih instrumentov. Za take pogodbe se lahko prejete premije priznajo kot dohodek pred iztekom pogodbe ali poravnave v primerih, ko je zabeležena obveznost že dosegla največji znesek odgovornosti, ki se lahko plača v skladu s pogoji ustreznih pogodb. Zmanjšanja v zneskih odgovornosti pred iztekom ali poravnavo so priznana kot dobiček le v pogodbah, kjer obstaja zaščita pred tveganjem.

Tabela 22: Bonitetna ocena

Standard&Poor's	2005	2006	2007	2008	2009
Ocena	AA	AA-	AA-	A+	A+

Vir: Interno gradivo Swiss Re.

Dobiček/Izguba

Swiss Re je poročal o letnem čistem dobičku v višini 506.000.000 CHF leta 2009, do 1.400.000.000 CHF z neto izgubo v višini 864.000.000 CHF v preteklem letu. Zaslužki na delnico so bili 1,49 CHF in 4,10 CHF višji kot v letu 2008. Čisti dobiček teh podjetij je po potrebi prilagojen, da je v skladu z računovodskimi usmeritvami skupine. Rezultati konsolidiranih hčerinskih družb in naložb, ki uporabljajo kapitalsko metodo, so vključeni v računovodske izkaze za obdobje, ki začne teči z dnem prevzema.

Tabela 23: Dobiček/izguba

Leto	2009	2008	2007	2006	2005
Swiss Re (CHFm)	506	-864	4162	4560	2304

Vir: Interno gradivo Swiss Re.

Tabela 24: Izplačane škode (claims paid)

Neto	2009	2008	2007	2006	2005
Swiss Re (CHFm)	-23.755	-24.449	-23.639	-21.291	-19.483

Vir: Interno gradivo Swiss Re.

Prvotna odločitev o tem, kako visoko oziroma nizko nastaviti škodne rezervacije, je osnovana na izkušnjah, vendar pa se lahko na koncu izkaže, da je odvečna ali pomanjkljiva glede na fazo v dobi zavarovanja. Zavarovateljem pogosto spodleti dati na stran dovolj rezerv med leti »mehkega trga³²«, ko so pogoji ugodnejši in izpostavljenost večja in določi stopnje rezerv previsoko med leti »trdega trga«³³, ko ostri pogoji in omejitve omejijo njihovo izpostavljenost. Dinamičen razvoj tveganj jamstva skupaj s spreminjajočimi se pogoji in omejitvami otežijo ocenjevanje zahtevkov, ki so osnovani na starih izkušnjah.

Povprečna stopnja solventnosti na osmih vodilnih neživljenjskih trgih se je ob koncu leta 2009 povečala z 99 odstotkov na 109 odstotkov in je bila na ravni, ki je bila prekoračena le v letih 2006/07. Vendar pa industrija kapitala na splošno ne velja za bogato iz dveh razlogov. Prvič, sedanje kapitalske zahteve so zvišane zaradi tega, ker podjetja zvišujejo svojo ciljno razmerje solventnosti, da se upoštevata kapitalski trg in tveganje likvidnosti, ki pa nista bila upoštevana pred krizo. Drugič, EU uredba solventnosti II, ki prvič izrecno vključuje tveganja na trgu kapitala, bo verjetno zaostila kapitalske zahteve za sredstva in zavarovalna tveganja. Vendar pa bo skupni učinek teh dveh faktorjev odvisen od končne izvedbe. Tudi, če zavarovalno tveganje ostaja ključnega pomena za neživljenjske zavarovalce, bodo tveganja na trgu kapitala vodila do višjih kapitalskih zahtev za igralce s poudarkom na dolgoročnih poslih.

Dinamika trga (recesija in premije)

Kljub obsegu finančne krize so zavarovalne in pozavarovalne industrije poslovale po pričakovanju, docela so dosegale zahteve obveznosti in brez zamude. Tako tržno okolje je predstavljalo izziv dobičkonosnosti podjetja. Neprizanesljiva recesija je v prvi polovici leta 2009 znižala povpraševanje po zavarovanju, medtem, ko je okolje prvotno nizke obrestne mere preprečilo izravnavo za nižji dohodek od premij z višjim investicijskim donosom. Konkurenca je ostala močna, primarni zavarovalci so si prizadevali uveljaviti povišanje mer, medtem ko so se njihovi klienti borili proti položaju trga v času recesije. Kljub temu, da so zavarovalci ublažili svojo kapitalsko osnovo, bi optimistična pridržujoča praksa in razbremenitev rezerv za podprtje dobička v zadnjih letih lahko ustvarila nasprotujoče si rezultate v bližnji prihodnosti, kar bi zmanjšalo rentabilnost in oslabilo bilanco stanja. Pozavarovalci rastejo zmerno in se koristijo od sezone blagih hurikanov. Padec v premijah za pozavarovalce ni bil tak, kot so ga označili, ker je nekaj posameznih zavarovalcev pod pritiskom za kapital iskalo olajšavo pozavarovanja. Premije življenjskega pozavarovanja so dalje rasle kljub padcu v povpraševanju za primarnimi življenjskimi produkti. To pa zato, ker pozavarovanje primarno pokrije umrljivost in tveganje invalidnosti, ki so manj občutljive kapitalskemu trgu donosov, kot pa prihranki produktov, ki jih ponujajo primarni zavarovalci. Gonila pričakovane rasti v 2010 (z vidika premij): vzhajajoči trgi bodo verjetno razširili neživljenjske premije (povečano zapravljanje vlade na področju projektov infrastrukture, posebej v Aziji, seveda, če bo tako zahtevala podpora lastnine in inženiring pozavarovanja).

³² Izraz, ki opisuje trg, v katerem več ljudi hoče prodajati kot kupovati

³³ Ena od strani tržnega cikla, za katerega so značilne visoke tarife, nizki limiti in omejeno kritje; nasprotje »mehkega trga«.

4.2 Pozavarovalnica München Re

4.2.1 Predstavitev

S prihodki več kot 25 milijard dolarjev je München Re ena svetovnih vodilnih pozavarovalnic. Zaposluje približno 47 tisoč ljudi po vsem svetu. Poleg pozavarovalništva se ukvarja še z osnovnim in zdravstvenim zavarovanjem ter menedžmentom dobička.

München Re je prisoten po vsem svetu, in sicer v naslednjih državah:

Argentina, Avstralija, Brazilija, Kanada, Čile, Kitajska, Kolumbija, Francija, Nemčija, Indija, Italija, Japonska, Koreja, Malezija, Malta, Mauritius, Mehika, Nova Zelandija, Rusija, Singapur, Južna Afrika, Španija, Švica, Tajska, Združeno kraljestvo, Venezuela in ZDA.

Struktura

Poleg pozavarovalniških poslov skupina München Re opravlja tudi posel z osnovnimi zavarovanji preko skupine ERGO in od leta 1999 dobičkonosni menedžment MEAG. ERGO je prisoten v več kot 30 državah po svetu in ima preko 40 milijonov strank.

Lastniška struktura:

- institucionalni vlagatelji (78,3 %),
- zasebni vlagatelji (8,9 %),
- investicijske družbe (11,4),
- zavarovalniška podjetja (1,2 %),
- banke (0,2 %).

4.2.2 Zgodovinski pregled München Re

Vse se je začelo aprila 1880 v zelo majhnem obsegu, dva poslovna prostora, štirje zaposleni, skromno pohištvo in brez telefona. Vendar je za skromnim delom stala ideja, ki bi prinesla revolucijo v svet zavarovalništva. Ustanovitev pozavarovalnice München Re je napovedala novo ero v pozavarovalništvu. V nekaj letih je München Re postala vodilna sila na svojem področju in je imela pomembno vlogo pri oblikovanju zavarovalniške industrije vse do danes. Kljub temu pot ni bila vedno lahka, saj se je moralo podjetje soočiti s svetovnimi dogodki, kot sta obe svetovni vojni in zlom borze, vendar je vse to uspešno prestalo in nadaljevalo svoje poslovanje, stremeč k novim idejam.

4.2.3 Pomembni mejniki v razvoju pozavarovalnice München Re

Tabela 25: Pomembni mejniki v razvoju

1880-1889	Ustanovitev podjetja in sklepanje prvih pogodb.
1890-1909	Širjenje izven meja Nemčije. Odprtje pisarn v Londonu, Amsterdamu, Budimpešti in na Dunaju.
1910-1919	Selitev poslovnih prostorov v lastno zgradbo. Sklenitev pogodbe z zavarovalnico na Japonskem. Vojna leta prizadenejo München Re.
1920-1949	Po 1. svetovni vojni so po versajski pogodbi pomembne države, kot so Rusija, Francija, Britanija in ZDA v stalnem stiku z Nemčijo. Ustanovitev podjetja v Zürichu. Vojni časi znova ne prizanašajo. München Re doživi popolno prepoved poslovanja izven meja Nemčije, podjetje zato doživi velike izgube.
1950-1969	Leta poslovne rasti. Po vojnih časih si podjetje opomore in se širi povsod po svetu, med drugim tudi v Afriko, natančneje v Johannesburg.
1970-1989	Odpiranje podružnic v Avstraliji, Venezueli, Manili, Singapurju, na Tajskem in v Mehiki.
1990-1999	Leta poslovnih širitev. Odprtje podružnic na Kitajskem, na Poljskem in v Čilu.
2000-2010	Prva dekada novega tisočletja je bila obdobje, v katerem se je München Re prestrukturiralo. Iz klasične pozavarovalnice je postalo dobavitelj rešitev v celotni zavarovalniški industriji. Pri tem se osredotočajo predvsem na rešitve po meri. Ustanovitev ERGO – nove strateške znamke.

Vir: Interno gradivo München Re.

4.2.4 Dejavnost pozavarovanja v München Re

Kot pozavarovalnica deluje na mednarodni ravni in uporablja spekter disciplin za proizvodnjo konceptov, ki bi lahko zavarovali jutrišnji svet. Njihov recept za uspeh je predvideti tveganja in zagotoviti na potrebah osnovane rešitve. To ustvarja spodbudo za dobičkonosno in dolgoročno rast.

V poslovnem letu 2009 je Skupna München Re zabeležila čisti dobiček v višini 2,56 milijard evrov. Njihov uspeh temelji na trdni podlagi kapitala in poglobljenem poznavanju tveganj - lastnosti, zaradi katerih so v korist svojim strankam. Veliko vlagajo, da bi ohranili svojo prednost v deležih znanja in njihovih 13.300 zaposlenih v pozavarovalnicah ima edinstveno globalno in lokalno znanje. Ta moč jim je prislужila najvišja mesta na lestvici raziskave zadovoljstva strank. Z dohodki od premij v višini okrog 25 milijard evrov so ena od vodilnih svetovnih pozavarovalnic.

Zapletena tveganja postaja vedno težje izračunati. Individualne rešitve, svetovanje in storitve, ki presegajo področje tradicionalnega pozavarovanja, so to, kar je potrebno danes. Lahko razvijejo integrirane koncepte za svoje stranke - tradicionalna pozavarovanja, upravljanje velikih zapletenih tveganj, prenos tveganja na kapitalske trge in optimizacija bilance stanja. Prav tako razvijejo inovativna kritja za alternativne vire energije in vodijo poglobljene geoznanstvene raziskave.

Pozavarovanje, primarna zavarovanja in München zdravje so trije stebri, ki predstavljajo temelj njihovega integriranega poslovnega modela. Prevzemajo tvega po celem svetu vsake vrste in kompleksnosti. Njihove izkušnje, finančna moč, učinkovitost in prvovrstne storitve jih

predstavljajo kot prvo izbiro v vseh zadevah v zvezi s tveganjem. Njihovi odnosi s strankami so zgrajeni na zaupanju in sodelovanju.

Münich Re poseblja izjemna, na rešitvah zasnovna strokovna znanja, obvladovanje tveganja, čvrsto finančno stabilnost in bližino strank. V poslovnem letu 2009 je Skupina München Re dosegla dobiček v višini 2,56 milijard evrov na dohodku od premij, ki je znašal 41 milijard evrov. Deluje na vseh področjih zavarovanja, s približno 47.000 zaposlenimi po vsem svetu.

Iz zavarovalne dejavnosti izhaja posebno oziroma specifično tveganje, ki za splošno podjetje, niti za finančne institucije, ni značilno. Če posebno tveganje apliciramo na Boncljevo oznako izravnavanja nevarnosti, govorimo najprej o posebnem finančnem tveganju v osnovni dejavnosti, ko zavarovatelj oziroma zavarovalna finančna institucija daje zavarovalno kritje³⁴, torej zagotavlja finančno varovanje nasprotni stranki. Nato zavarovalna finančna institucija zbrana sredstva nevarnostne premije kopiči in jih usmerja ter preureja v prostoru in času. V tradicionalnem pomenu se prostorska izravnava nanaša bolj na tako imenovani tehnični vidik, kot je na primer pozavarovanje, časovna izravnava pa se bolj nanaša na naložbeno dejavnost. Modernejši pristop delovanja zavarovalnih finančnih institucij pri izravnavanju nevarnosti pa vse več vključuje finančne trge v prostoru in času (Flis 1999, 490).

In kako München Re obvladuje tveganje?

Sprejemati in obvladovati tveganje je posel zavarovalnic. Če na primer predstavimo splošno razvrstitev poslovnega tveganja nemške pozavarovalnice München Re, so tveganja, ki vplivajo na vsako poslovno dejavnost te:

- strateško tveganje (strategic risk), ki predstavlja tveganje strateških poslovnih odločitev, kot je na primer vstop na nove trge;
- izvajalno tveganje oziroma tako imenovano operativno tveganje (operational risk) se pojavlja kot rezultat neustreznih kontrolnih in usmeritvenih mehanizmov, človeških napak ali tehničnih pomanjkljivosti;
- tveganje zakonitosti (legal risk) se nanaša na vedno spreminjajoče se tveganje, ki izhaja iz veljavne zakonodaje in njenega različnega tolmačenja ter s tem v zvezi tudi spremembami družbeno socialne zaščite in novih znanstvenih dognanj;
- politično tveganje (political risk) je posledica političnih sprememb držav in se v pretežni meri odraža v spremembah zakonodaje;
- tveganje nasprotne strani (counterparty risk) je včasih imenovano tudi tveganje napake ali pomote (default risk) in se nanaša na neizpolnjevanje dogovorjenih obveznosti nasprotne strani;
- tveganje ugleda (reputational risk) pomeni zaznavanje mnenja javnosti (Dvoršak 2005, 71).

³⁴ Zavarovalne institucije vedno prevzemajo le finančno breme uresničenih škodnih dogodkov in ne stvarnega.

4.2.5 Kazalniki poslovanja v München Re

4.2.5.1 Neto premije

S prihodkom od premij v višini približno 25 milijard EUR iz pozavarovanja samega je München Re ena izmed vodilnih svetovnih pozavarovalnic. Še posebej, ko stranke zahtevajo rešitve za zapletena tveganja, je München Re zelo iskan poslovni partner.

Primarno zavarovanje

Njihovi primarni posli zavarovanja so večinoma skoncentrirani v skupino zavarovanja ERGO. S prihodki od premij nad 17 milijard evrov je ERGO ena največjih zavarovalnih skupin v Evropi in Nemčiji. 40 milijonov strank v več kot 30 državah prepušča zaupanje v storitve in varnost ERGO-ja.

München zdravje

Pod blagovno znamko München zdravje München Re združuje svoje globalno zdravstveno znanje v osnovnem zavarovanju in pozavarovanju. Več kot 5.000 strokovnjakov na 26 lokacijah uporablja to bogastvo znanja, da lahko svojim mednarodnim strankam ponudi inovativne rešitve in individualno svetovanje ter storitve. Njihov edinstveni poslovni model pomeni, da bodo lahko hitro in učinkovito odgovorili na spremembe lokalnih trgov in tako zagotovili dolgoročno uspešnost svojih strank.

Tabela 26: Neto zbrane premije

v EUR(m)	2009	2008	2007	2006	2005
Neto zbrane premije München Re	39.526	35.724	35.670	35.714	36.210

Vir: Interno gradivo München Re.

4.2.5.2 Bruto premije

Upravljanje premoženja

Svetovno premoženje skupine v višini 180 milijard EUR upravlja MEAG MÜNICH ERGO Asset Management. München Rejeva hčerinska družba MEAG se specializira v upravljanju premoženja z odgovornostjo za skupino in je odgovorna za usklajevanje zavarovalnih obveznosti z ustreznimi naložbami. Kakovost njihovega menedžmenta premoženja je dokazala svojo vrednost med nedavno finančno krizo, ki jo je München Re preстал z relativno nizkimi izgubami in z neprekinjeno finančno močjo.

Tabela 27: Bruto zavarovalne premije v obdobju 2005 do 2009

v EUR (bn)	2005	2006	2007	2008	2009
Bruto premija	22,3	22,2	21,5	21,9	24,8

Vir: Interno gradivo München Re.

Tabela 28: Dobiček/izguba

v EUR(m)	2009	2008	2007	2006	2005
Münich Re	2.458	2.987	1.443	1.695	-992

Vir: Interno gradivo Münich Re.

Tabela 29: Izplačane škode (claims paid)

Neto v EUR(m)	2009	2008	2007	2006	2005
Münich Re	-12.288.485	-10.618.921	-11.040.316	11.939.458	7.205.221

Vir: Interno gradivo Münich Re.

4.2.5.3 Rezultat pozavarovanja

Ocenjevanje tehničnih rezervacij za (nastale) škode, zlasti IBNR ("nastale, vendar ne prijavljene") rezerve, je zapletena naloga. Časovni okviri, v katerih bo treba plačati terjatve, niso znani in so tako lahko zelo dolgi (na primer v poslovni nezgodi). Zato podjetja ponekod uporabijo statistične metode in aktuarsko strokovno znanje, da projektirajo pretekle izkušnje, da bi ocenili končne stroške, povzročene zaradi poteklega roka zavarovanja.

Tabela 30: Škodne rezervacije (claims reserves)

v EUR(m)	2009	2008	2007	2006	2005
Münich Re	8.055	8.248	7.376	7.219	8.594

Vir: Interno gradivo Münich Re.

Škodne rezervacije

Škodne rezervacije so sredstva, postavljena na stran in se odražajo na zavarovalničini bilanci stanja kot terjatve, ki še niso bile plačane. Sredstva, ki ustrezajo škodnim rezervacijam, se financirajo s premijami, ki jih plačajo zavarovanci. V primeru, da premije niso dovolj, mora razlika biti pokrita z delničarjevim kapitalom. Dodatke k rezervam je treba knjižiti kot stroške, medtem ko se sprostitev rezerv knjižijo kot prihodek. Škodne rezervacije neživljenjskega zavarovanja so za (1) prijavljena škoda in (2) nastale, vendar še ne prijavljene (IBNR).

- Prijavljena škoda je škoda, ki je že bila prijavljena zavarovalnici. Obravnavalci škod ocenijo vsak zahtevek in postavijo oceno za njegov morebitni strošek v poslovno knjigo družbe. Prav tako spremljajo poravnavo škod in zagotovijo, da je znesek v škodni rezervi primeren. Če je potrebno, postavijo na stran rezerve za nastale škode, ne pa tudi dovolj rezerviranih škod (IBNER). Te so pogosto vključene kot del IBNR.
- Ker bo vedno nekaj zamude med časom, ko se pojavi izguba in ko je poročana zavarovalnici, je standardna računovodska praksa za zavarovalnice, da ustvarijo rezerve za zahtevke, ki so nastali, vendar še niso bili prijavljeni (IBNR). V računovodskih izkazih se IBNR pogosto ne poročajo ločeno od škodnih rezervacij. Čas, kako so rezerve za določeno poslovno leto zgrajene, je prikazan na spodnji sliki. Prvič, IBNR so nastavljeni na skrajnost pričakovanih izgub. Ob istem času ali malo zatem so ustvarjene prijavljene škodne rezerve. V zadnjem koraku so zahtevki plačani. Če je začetna ocena končnega izida bila pravilna, potem ostane vsota rezerv za IBNR, rezerve za prijavljene škode in izplačane škode skozi čas enaka.

Vendar pa je škodne rezerve pogosto potrebno revidirati in vsota škodnih rezerv in plačil bi se v tem primeru čez čas povišala oziroma zmanjšala.

Slika 15: Bonitetna ocena

Moody's	2005	2006	2007	2008	2009
Ocena	Aa3	AA-	A+	AA-	A+

Vir: Interno gradivo München Re.

Ocena finančne moči zavarovanja je ocena zmožnosti zavarovalnice, da izpolni svoje obveznosti do zavarovancev. München Re je bil vrsto let eden od pozavarovateljev z odličnimi ocenami.

Skupina München Re je izpostavljena ne le nadzornim zahtevam, ki veljajo za posamezne zavarovalnice, temveč tudi nadzoru na ravni skupine. Solventnost v primeru zavarovalnic se po navadi razume kot sposobnost zavarovalnice, da vedno izpolnjuje obveznosti, prevzete v okviru svojih pogodb.

Solventnost II³⁵

Solventnost II je velik izziv za mnoge zavarovalnice, zlasti glede zahteve rizičnega kapitala. Solventnost II bo bistveno spremenila povpraševanje po kritju pozavarovanja. Tveganja za prenos rešitev bodo morala biti usmerjena še bolj kot prej v vsak zavarovalni portfelj posameznika ter bilančni profil in biti zelo prilagodljiva. München Re podpira svoje stranke pri pripravi teh sprememb.

³⁵ Solventnost II je posodobljen sklop predpisanih zahtev za zavarovalniške družbe, ki delujejo v Evropski uniji. Ta naj bi začel veljati 31. decembra 2012.

5. SKLEP

Zavarovalna skupnost ne more reči, da bo sprejemala v zavarovanje le objekte do določene vrednosti, marveč sprejema v zavarovanj že kioske, ki morda po vrednosti ne dosegajo tisoče evrov in tudi velikanske industrijske in druge objekte, katerih vrednosti gredo v stotine milijonov dolarjev. Značilno za sedanjo stopnjo družbenega, gospodarskega, tehničnega in tehnološkega razvoja je prav to, da se pojavljajo in gradijo še večji objekti s še višjimi vrednostmi, ki pogosto predstavljajo tudi po teži nevarnosti hujše rizike, kot so bili znani doslej (petrokemična industrija, črpanje nafte pod morskim dnom, jedrske centralne).

V sodobnem svetu se slabša tudi prostorska razporeditev rizikov, saj se naselja večajo, vedno več je vele mest, industrijskih območij, velikih pristanišč, velikanskih skladišč, hotelov, v mestih z gosto naseljenostjo rastejo nebotičniki – giganti. Nevarnostni objekti in v njih vsebovane vrednosti se zgoščajo na ožjem prostoru kot nekdaj, kar povečuje nevarnost katastrofalnih ali vsaj zelo velikih škod.

V takšnih okoliščinah danes nobena zavarovalnica na svetu ne more več sama izravnavati vseh tistih zavarovanj, ki jih sklene, marveč mora z nadaljnjim zavarovanjem, torej pozavarovanjem, poskrbeti tudi za lastno gospodarsko varnost. Tako bo tudi sama varna in bo lahko uspešno zagotavljala gospodarsko varnost vsem svojim zavarovancem, tako tistim z nizkimi zavarovalnimi vrednostmi, kot tudi onim z visokimi zavarovalnimi vrednostmi. Za primer navajam, da je orkan Capella v letu 1976 povzročil v severnem in srednjem delu Evrope po tedanjem tečaju nemške marke škodo, ki je preseгла desetino našega zveznega proračuna. Tudi letalska katastrofa, ki se je zgodila leta 1977 pri Tenerifah nad Kanarskimi otoki, je povzročila preko 220 milijonov ameriških dolarjev škode. Istega leta se je v Nemčiji zgodila požarna škoda, ko je pri Kölnu zgorelo glavno skladišče rezervnih delov za avtomobile znamke Ford za celotno Evropo. Vprašajmo se, kaj bi se lahko zgodilo, če bi po kakšnem naključju ali napaki direktna zavarovatelj letalskih družb Pan Am in KLM, katerih zračna velikana sta trčila nad Tenerifami, pozabila na pozavarovanje, ali pa bi bilo pozavarovanje površno in pomanjkljivo sklenjeno. Vendar ni bilo tako. Ta zavarovanja so bila dobro porazdeljena po vsem svetu, v tej velikanski škodi bodo s svojimi deleži prizadete številne pozavarovalnice po vsem svetu, med njimi tudi naše pozavarovalnice. To je praktični primer atomizacije rizikov iz mednarodne prakse. Tudi doma imamo podobne rizike, sicer ne v taki vrednosti, vendar za naše domače zmogljivosti izredno nevarne.

Torej, kje in kdaj nastane potreba po pozavarovanju? Na podlagi dosedanjih razprav lahko ugotovimo, da potrebujejo zavarovalne skupnosti pozavarovanje pri vseh tistih zavarovanjih, pri katerih je zavarovalna skupnost prevzela v svoje kritje višje vrednosti, kot pa jih določajo tablice maksimalnega kritja posamezne zavarovalne skupnosti. Zato sem tudi nekaj besed namenila pri pozavarovanju o zunanji izravnavi nevarnosti, ker se izravnalni proces nadaljuje zunaj zavarovalne skupnosti.

Zavarovanje in pozavarovanje stojita danes pred težkimi nalogami. Naraščajoči riziki povzročajo vedno večje povpraševanje po gospodarski varnosti. Riziki naraščajo predvsem z večjimi koncentracijami vrednosti, z novimi tehnologijami, ki so občutljivejše za poškodbe, z večjo izpostavljenostjo dosedanjim nevarnostim, z novimi nevarnostmi, s spremembami rizičnih faktorjev v tem smislu, da delujejo na večjem prostoru. Povečano povpraševanje po varnosti zahteva od zavarovanja večje zmogljivosti, nove zavarovalne oblike in višja garancijska sredstva.

Temeljni pogoj za izravnavo nevarnosti je, da se za vsak prevzeti riziko računa in pobere pravilna premija. Toda statistični podatki nikdar niso popolni, mnogokrat nam statistično določena premija ni dosegljiva, ker tega ne dopuščajo pritiski konkurenčnih zavarovalnic.

Nedvomno je pozavarovanje vendarle najpomembnejša oblika sodobnega zunanega izravnavanja nevarnosti. Pozavarovanje je nenadomestljivi sestavni del sodobnega zavarovalništva po vsem svetu. Tudi naši domači slovenski zavarovalni in pozavarovalni trg je v svoji skromnosti oziroma majhnosti trdno zasidran v posebne težnje ter težave našega nadaljnega razvoja, splošnega razvoja. Te ne prizadenejo le velikih, mogočnih trgov, tudi si privoščijo prav majhne.

Jasno je, da zavarovalnice v preteklosti in tudi v sedanji krizi niso bile izpostavljene enakim sistemskim nevarnostim, s katerimi se zdaj spopadajo banke. Kreditna kriza ne postavlja v negotovost poslovnega modela zavarovalnic – potreba po zavarovalnih kritjih, tako življenjskih kot premoženjskih, ni zaradi krize nič manjša.

Upam si trditi, da je odnos do upravljanja tveganj pri zavarovalnicah eden najstrožjih in je bolj kritičen do celotnega procesa. Vzrok je predvsem v tem, da je celotno razmerje s strankami v zavarovalnicah bolj dolgoročno, v zavarovalniškem žargonu rečeno ma »dolgi rep« (long tail). Poudarek je na temeljitih testih občutljivosti (sensitivity testing), pomembna je vloga pozavarovalne zaščite, pravilna ocena rizika (underwriting) pa ob tej krizi povsem upravičeno doživlja svojo renesanso.

Tako so zavarovalnice skoraj nepoškodovane ušle prvima dvema valoma svetovne finančne krize, likvidnostnemu in hipotekarnemu. Je pa zavarovalniška industrija pomemben upravljavec globalnih finančnih sredstev, in sicer kar 11 odstotkov vseh skupaj. Tako je z 18,5 trilijona ameriških dolarjev sredstev v upravljanju v letu 2006 na tretjem mestu, takoj za pokojninskimi skladi (21,6 trilijona dolarjev) in vzajemnimi skladi (19,3 trilijona dolarjev). Zato se seveda zavarovalništvo iz krize ne bo rešilo nepoškodovano. Zavarovalništvo ni enostavna dejavnost in le korektno in zadostno informiranje javnosti bo ohranilo naš industriji ugled. Po našem mnenju namreč prav zavarovalnice ponujajo produkte z garancijami, ki si to ime tudi resnično zaslužijo.

Še nekaj je značilno za zavarovalništvo, in to je cikličnost. Dobri in slabi časi se v zavarovalništvu ponavljajo v dokaj rednih časovnih presledkih, ne glede na splošne razmere, zato je še toliko pomembnejše upravljanje tveganj. Uspešne so in bodo tudi v prihodnje zavarovalnice, ki imajo vzpostavljene notranje sisteme za obvladovanje tveganj iz obveznosti iz sklenjenih poslov.

POVZETEK

Diplomsko delo je namenjeno osvetlitvi nekaterih značilnosti pozavarovanja ter zapletov, ki se pojavljajo na slovenskem in evropskem trgu. Kondicija slovenskih zavarovalnic je menda dobra, kljub kakšnim praskam, ki jih je, enim bolj, drugim manj, prizadela finančna kriza. V prihodnosti je v svetu moč pričakovati rast premije tako pri tradicionalnih pozavarovanjih, kot tudi pri alternativnih prenosih tveganj. Vzrok za rast premije pri tradicionalnem pozavarovanju naj bi bil predvsem rast cen zavarovanj, povpraševanje pa naj bi ostalo približno na enaki ravni.

V svetovnem pozavarovalništvu se močno odraža naraščanje vrednosti nastalih škod, predvsem tistih, ki so nastale kot posledica naravnih nesreč, kar močno vpliva na dosežene rezultate pozavarovalnic. Hitro naraščanje vrednosti nastalih škod iz naravnih nesreč lahko pojasnimo z večjo gostoto prebivalstva in z naraščanjem vrednosti na izpostavljenih področjih, dodamo pa lahko še spremembe v naravnem okolju ter posledično učinke na lokalnem podnebj. Kljub vsemu pa je potrebno pozornost namenjati tudi nagli rasti nevarnostnih dogodkov, ki jih povzroča človek. Trendi v svetovnem zavarovalništvu in pomanjkljivosti tradicionalnih oblik pozavarovanj tako nudijo skoraj idealne pogoje za nadaljnji razvoj alternativnih prenosov tveganj (ART).

Ključne besede: pozavarovalnica, pozavarovanje, pozavarovatelj, retrocesionar, retrocesija, proporcionalna pozavarovanja, alternativni prenos tveganj, premija, škodne rezervacije

SUMMARY

The thesis is designed to highlight certain features of the reinsurance and the complications that arise in the Slovenian and European markets. Condition of the Slovenian insurance companies is supposedly good, despite the scratch here and there, caused by the financial crisis. In the future, the world can expect premium growth in both traditional reinsurances, as well as alternative risk transfers. The reason for the premium growth in traditional reinsurance should be particularly the growth of insurance prices, demand however is expected to remain roughly at the same level.

In the global reinsurance industry increase of the damage value is well reflected, especially those incurred as a result of natural disasters, which greatly affects the results obtained by the reinsurance company. The rapid increase in the value of claims incurred from natural disasters can be explained by a high density of population and the increasing value of the risk in the exposed areas. We may also add further changes in the natural environment and the consequent effects on local climate. Nevertheless, it is necessary to devote attention to the rapid growth of dangerous events caused by human. Trends in the global insurance and traditional forms of reinsurances shortcomings provide nearly ideal conditions for the further development of alternative risk transfer (ART).

Key words: Reinsurance, reinsurance, reinsure, retrocesionar, retrocession, proportional reinsurance, alternative risk transfer, premium, claims reserve

SEZNAM LITERATURE IN VIROV

1. Babbel, David in Santomero Anthony. 1996. Risk Management by Insurers: An Analysis of the Process. Wharton Financial Institutions Center Reserch Papers, No.96-16. B.k.: University of Pennsylvania.
2. Baur, Ester in Schanz, Kai-Uwe. 1999. Alternative risk transfer (ART) for corporations: a passing fashion or risk management for 21st century? Zürich: Swiss Reinsurance Company.
3. Baylis, Mark. 2000. A question of life. London: Global reinsurance.
4. Bijelić, Mile. 1998. Zavarovanje in pozavarovanje. Ljubljana: Slovenica, zavarovalna hiša d.d.
5. Boncelj, Jože. 1983. Zavarovalna ekonomika. Maribor: Založba Obzorja.
6. Carter, R. L. 1979. Reinsurance. Brentford: Kulwer Publishing in association with Mercantile and Generali Reinsurance Company Limited.
7. Carpenter, Guy. 2003. The World Catastrophe. New York: Reinsurance Market.
8. Dvrošak Bugarija, Jana. 2005. Obvladovanje tveganja: V zavarovalnih finančnih institucijah. Ljubljana: Pegaz International.
9. Durrer, A. in Kielholz W. 1996. Insurance derivates and securitization: New hedging perspectives for the US catastrophe insurance market? Zürich: Swiss Reinsurance Company.
10. Elliot, W. M., Webb, L. B., Anderson, N. H. in Kensicki, R. P. 1995. Principles of Reinsurance. Melvern: Insurance Institute of America.
11. Global Reinsurance Highlihhts - Special Edition. 2005. London: Standard & Poor's.
12. Flis, Slavko. 1995a. Zbrani spisi o zavarovanju, I. knjiga. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav.
13. Flis, Slavko. 1995b. Zbrani spisi o zavarovanju, III. knjiga. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav.
14. Flis, Slavko. 1999. Zbrani spisi o zavarovanju, IV. knjiga. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, Gospodarsko interesno združenje slovenskih zavarovalnic.
15. Ferlan, Miha in Flis, Slavko. 1978. Osnovni pojmi o vlogi in funkcioniranju pozavarovanja. Ljubljana: Pozavarovalna skupnost Sava.
16. Global non-life insurance in a time of capacity shortage. 2002. Zürich: Swiss Reinsurance Company.
17. Gorišek, Jurij. 1994. Slovensko zavarovalništvo in prilagoditev zakonodaje. Maribor: Naše gospodarstvo.
18. Hiltmann, Thomas. 2002. An Introduction to Reinsurance. Zürich: Swiss Reinsurance Company.
19. Ivanjko, Šime. 1999. ABC zavarovalništva s praktičnimi primeri. Maribor: Založba Kapital.
20. Kocič, Andrej. 2001. Pozavarovanje končnega tveganja. Ljubljana: Obzornik Zavarovalnice Triglav.
21. Kocič, Andrej in Nowak, Paul. 2000. Alternativni prenos tveganj v zavarovanju in pozavarovanju. 7. dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.

22. Končina, Miroslav. 1993. Trženje osebnih in premoženjskih zavarovanj. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
23. Krumberger, Maja. 2002. Problemi in prihodnost alternativnih prenosov rizikov. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
24. Krašovec, Helena. 2006. Slovar zavarovalništva-angleško-slovenski in slovensko-angleški. Ljubljana: Pegaz International.
25. Mežnar, Drago in Pavliha, Marko. 1996. Predpisi o zavarovalnicah. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenija.
26. Munich Re. 2010. [online]. Dostopno na: <http://www.Munichre.com/de>. [27.08.2010].
27. Munich Re. 2006. Geschäftsbericht 2005. München: Münchener Rück AG.
28. Munich Re. 2007. Geschäftsbericht 2006. München: Münchener Rück AG.
29. Munich Re. 2008. Geschäftsbericht 2007. München: Münchener Rück AG.
30. Munich Re. 2009. Geschäftsbericht 2008. München: Münchener Rück AG.
31. Munich Re. 2010. Geschäftsbericht 2009. München: Münchener Rück AG.
32. Nussdofer, Nataša. 2004. Zavarovalni nadzor v Sloveniji. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
33. Obligacijski zakonik – uradno prečiščeno besedilo. 2007. Uradni list RS, (Št. 97/2007 z dne 24. 10. 2007).
34. Pavliha, Marko in Sergej, Simoniti. 2007. Zavarovalno pravo. Ljubljana: GV Založba.
35. Pfeiffer, Christian. 1970. Pozavarovanje. Ljubljana: Zavarovalnica Sava.
36. Pavliha, Marko. 1995. Vloga pozavarovanj na slovenskem zavarovalnem tržišču. Dnevi slovenskega zavarovalništva 1995. Bled: Slovensko zavarovalno združenje.
37. Pavliha, Marko. 2000. Zavarovalno pravo. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
38. Peroša, Boštjan. 1998. Jedrski zavarovalni in pozavarovalni pooli. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
39. Pozavarovalnica Sava. 2010.[online]. Dostopno na: http://www.sava.re.si/sl/organigram_druzbe/. [25.06.2010].
40. Pozavarovanica Triglav. 2010. [online]. Dostopno na: http://www.triglavre.si/si/o_druzbi/lastniska_struktura/. [19.03.2010].
41. Rajeda, E.Georg. 1986. Principles of Insurance. London: Scott, Foresman and company.
42. Sava Re. 2006. Letno poročilo 2005. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava.
43. Sava Re. 2007. Letno poročilo 2006. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava.
44. Sava Re. 2008. Letno poročilo 2007. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava.
45. Sava Re. 2009. Letno poročilo 2008. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava.
46. Sava Re. 2010. Letno poročilo 2009. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava.
47. Swiss Re. 2006. Annual Report. 2005. Zürich: Swiss Reinsurance Company Ltd.
48. Swiss Re. 2007. Annual Report. 2006. Zürich: Swiss Reinsurance Company Ltd.
49. Swiss Re. 2008. Annual Report. 2007. Zürich: Swiss Reinsurance Company Ltd.
50. Swiss Re. 2009. Annual Report. 2008. Zürich: Swiss Reinsurance Company Ltd.
51. Swiss Re. 2010. Annual Report. 2009. Zürich: Swiss Reinsurance Company Ltd.
52. Swiss Reinsurance Company. 2010. Dostopno na <http://www.swissre.com>. [08.05.2010].

53. Sigma. 1998. The Global Reinsurance Market in the Midst of Consolidation. Zürich: Swiss Reinsurance Company.
54. Sigma. 2010. World insurance in 2009: Premiums dipped, but industry capital improved (No.2/2010). Zürich: Swiss Reinsurance Company Ltd.
55. Shapiro, Stacy. 1999. Ten years in reinsurance. Global reinsurance: London.
56. Stephen, Searby. 2005. Global Reinsurance Highlights – Special Edition. Standard & Poor's.
57. Statistični zavarovalniški bilten. 2009. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
58. Šker, Tristan. 2005. Vpliv direktive o pozavarovanju na poslovanje pozavarovanca. 12. dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
59. Škufca, Franc. 2000. Sto let slovenskega zavarovalstva. 7. dnevi slovenskega zavarovalništva. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
60. Štiblar, Franjo in Šrnel, Filip. 2008. Zavarovalništvo Slovenije v 21.stoletju. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
61. Triller, Simona. 2002. Pozavarovanje. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
62. Triglav Re. 2006. Annual Report 2005. Ljubljana: Pozavarovalnica Triglav.
63. Triglav Re. 2007. Annual Report 2006. Ljubljana: Pozavarovalnica Triglav.
64. Triglav Re. 2008. Annual Report 2007. Ljubljana: Pozavarovalnica Triglav.
65. Triglav Re. 2009. Annual Report 2008. Ljubljana: Pozavarovalnica Triglav.
66. Triglav Re. 2010. Annual Report 2009. Ljubljana: Pozavarovalnica Triglav.
67. Watson , Donald. 2000. Discipline Makes a Comeback. London: Standard & Poor's.
68. Zakon o zavarovalništvu – uradno prečiščeno besedilo. 2006. Ljubljana: Uradni list RS. (Št:109/2006, 22. Junij 2010).
69. Žnidarič, Boris. 2004. Zavarovalništvo in varnost: Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.

KAZALO TABEL

TABELA 1: KAPITAL, RAZDELJEN NA DELNIČARJE, NA DAN 31. 12. 2009	60
TABELA 2: LASTNIŠKA STRUKTURA SKUPINE SAVA RE IN PRIDRUŽENIH DRUŽB	61
TABELA 3: MEJNIKI V RAZVOJU SAVA RE	62
TABELA 4: GIBANJE KOSMATE PREMIJE	64
TABELA 5: GIBANJE ČISTE PREMIJE	65
TABELA 6: GIBANJE KOSMATE ŠKODE	66
TABELA 7: RIZIKI	66
TABELA 8: V LETU 2007 SO ŠE BILE IZPLAČANE NASLEDNJE VEČJE ŠKODE (NETO DELEŽ POZAVAROVALNICE SAVA):	67
TABELA 9: NAJVEČJE ŠKODE IZ TUJINE IZ NASLOVA ŠKOD NA RIZIKIH	67
TABELA 10: KREDIBILNOST POZAVAROVATELJEV - SPREMLJANJE OCENE BONITETNE HIŠE STANDARD&POOR'S IN ŠTEVILO ZAPOSLENIH V OBDOBJU 2005–2009	68
TABELA 11: ŠKODNE REZERVACIJE	69
TABELA 12: KAPITAL, RAZDELJEN NA DELNIČARJE, NA DAN 31. 12. 2009	70
TABELA 13: LASTNIŠKA STRUKTURA SKUPINE TRIGLAV RE	71
TABELA 14: MEJNIKI V RAZVOJU POZAVAROVALNICE TRIGLAV RE	72
TABELA 15: GIBANJE KOSMATE PREMIJE	73
TABELA 16: GIBANJE ČISTE PREMIJE	74
TABELA 17: GIBANJE KOSMATE ŠKODE	74
TABELA 18: BONITETNA OCENA	75
TABELA 19: GIBANJE ŠKODNE REZERVACIJE	76
TABELA 20: POMEMBNI MEJNIKI V RAZVOJU	80
TABELA 21: ZBRANE PREMIJE SWISS RE	85
TABELA 22: BONITETNA OCENA	89
TABELA 23: DOBIČEK/IZGUBA	89
TABELA 24: IZPLAČANE ŠKODE (CLAIMS PAID)	90
TABELA 25: POMEMBNI MEJNIKI V RAZVOJU	92
TABELA 26: NETO ZBRANE PREMIJE	94
TABELA 27: BRUTO ZAVAROVALNE PREMIJE V OBDOBJU 2005 DO 2009	94
TABELA 28: DOBIČEK/IZGUBA	95
TABELA 29: IZPLAČANE ŠKODE (CLAIMS PAID)	95
TABELA 30: ŠKODNE REZERVACIJE (CLAIMS RESERVES)	95

KAZALO SLIK

SLIKA 1: OBLIKE IN NAČINI POZAVAROVANJA	19
SLIKA 2: KVOTNO POZAVAROVANJE	24
SLIKA 3: VSOTNO-PRESEŽKOVNO POZAVAROVANJE	25
SLIKA 4: ŠKODNO-PRESEŽKOVNO POZAVAROVANJE PO DOGODKU	27
SLIKA 5: PRIKAZ POZAVAROVANJA IN RETROCESIJE	30
SLIKA 6: PROCES POZAVAROVANJA	33
SLIKA 7: POTRDILO O POZAVAROVALNEM KRITJU (COVER NOTE)	37
SLIKA 8: PRIMER POMANJKLJIVOSTI TRADICIONALNIH OBLIK ZAVAROVANJA LAHKO RAZDELIMO V PET OSNOVNIH SKUPIN:	47
SLIKA 9: PRENOS TVEGANJA S POZAVAROVANJEM	54
SLIKA 10: CIKLIČNOST POZAVAROVALNIH TRGOV	58
SLIKA 11: PONAZORITEV DOBIČKA/IZGUBE	68
SLIKA 12: KOSMATI DOBIČEK/IZGUBA V POSLOVNEM OBDOBJU 2005–2009	75
SLIKA 13: TRŽNI DELEŽ POZAVAROVALNICE SAVA RE IN TRIGLAV RE	77
SLIKA 14: PREMIJE IN ODŠKODNINE POZAVAROVALNIC NA SLOVENSKEM TRGU	78
SLIKA 15: BONITETNA OCENA	96